

कुन बाटो ?

(बहसको निम्ति)

ने.क.पा.

कुन बाटो ?

(बहसको निम्ति)

विषय प्रवेश:

नेपाल पत्रको वर्ष २ अंक २ मा लेख्नु हुन्छ, तथाकथित भूमि सुधारले आज लाखौंलाख बेदखली गर्ने र भूमिमा सामन्ती भूस्वामित्व कायमै रहेको हुनाले” ।

ऐन मौकामा जनतालाई गलत विचार दिई पछि आएर आफ्नो कुरा आफै काटेर हुन्छ के ? खेतको तमाम अन्न चराले खाई सिद्धिए पछि, स्यू हा: भनेर फाइदा के ? जे भन्ने हो यथा समय यथा स्थान भन्नु पर्छ, नत्र भूमिसुधार आउँदा यसलाई राम्ररी नै समर्थन गर्ने, आज अबमूल्यन गराउनको निम्ति तर्क दिदाँ भूमि सुधारले किसानहरुलाई व्यापक बेदखल गरेको छ, भन्ने दोहरो नीतिले देश र जनतालाई नोक्सान नै गर्ने छ ।

आज “मुल बाटो” निकाल्यो, भोलि त्यसको ठीक विपरित अर्को राजनीति निकाल्यो, भोलि ठीक त्यसको विपरित अर्को राजनीति निकाल्यो यसलाई राजनीति ढुलमुल पना भन्ने हो कि, अथवा जानी बुझिकन गरिएको राजनीतिक बेइमानी भन्ने हो ? यस्तै राजनीति पार्टी भित्रको भ्रगडाको मुल कारण हो । यस्तो राजनीति पार्टीलाई तहस नहस गर्नु, पार्टीकार्य ठप्प पर्नु जानु र साथै देश र जनतालाई धोखा हुनु स्वाभाविक हो । स्पष्ट छ, हामीले वैज्ञानिक विश्लेषणको आधारमा, मार्क्सवादी-लेनिनवादी सिद्धान्तको ज्योतिमा देशको क्रान्तिकारी राजनीति बुझ्याएर सुरु देखिनै यस्तो राजनीतिमा जनतालाई दिक्षित गर्दै जानु आवश्यक छ, आज एक रुखलाई विल्कुल सीधा छ भनी ठोकेर भनि भोलि उही ब्यक्तिले उही रुखलाई लिएर सो रुख बाङ्गो छ भनि देखियो भन्दा भन्दा स्पष्ट छ या त्यस ब्यक्तिको आखाँमा एक भयन्कर दोषछ, होइन भने सो ब्यक्तिले मौका अनुसारको कुरा गरी जनतालाई धोखामात्र दिदोरहेछ भन्ने सावित हुन्छ ।

न ब्यक्तिलाई यस्तो गर्ने अधिकार हुन्छ, न पार्टीलाई । यदि पार्टी आम मेहनतकश जनताको नेता हो भने निश्चित छ, पार्टीले मार्क्सवादी लेनिनवादी ज्योतिमा, वैज्ञानिक विश्लेषणको आधारमा सत्य र तथ्यलाई पहिलो नै ठम्याएर ठीक-ठीक क्रान्तिकारी राजनीति ठम्याउनु जरुरी छ ।

आज हाम्रो पार्टीको जिम्मेवार नेताहरुको चल्ने आम पार्टी कार्यकर्ताहरु, तथा यसैको द्वारा जनतामा राजाको थप हुकुमशाही ब्यवस्था प्रति विल्कुल असंतोष र अनावस्था हुदाँ हुदै पनि यस हुकुमशाही ब्यवस्थाको चरित्र टुङ्ग्याउन र यस ब्यवस्था प्रति कसरी पेश आउने भन्ने कुरोमा विल्कुल भ्रम छ यस भ्रमलाई राखी हामीले कदापि आफ्नो देश र जनताको मुक्तिको मार्ग पत्ता लगाउन सक्ने छैनौं, हामीले पार्टीमा एकता स्थापित गर्न सक्ने छैनौं । सिद्धान्तहीन मान्छेको भीडलाई एकता मान्दैनौं । यस्तो भीड फुटबलको मैदानमा र आम बजारमा पनि पाइन्छ । भीड र एकता उही होइन । निश्चय पनि पार्टीले यस देशलाई विदेशी साम्राज्यवाद तथा विदेशी एकाधिकार पूँजी तथा देशीय सामन्तवाद तथा प्रतिक्रियावादको चंगुलबाट बचाउनु छ भने राजनीति दृष्टिकोणले स्पष्ट मार्क्सवादी-लेनिनवादी सिद्धान्तको आधारमा टिकेको मार्क्सवादी-लेनिनवादी सैद्धान्तिक नीतिले सुदृढ एकतामा बाँचिएका पार्टीको निर्माण गर्नु जरुरी छ ।

पार्टीको शक्ति र अजेयता यस पार्टीको एकता र एकरूपतामा निहित छ । जब सम्म पार्टी भित्र राजनीति अवसरवादिता अथवा आत्मा-समर्पणवादिता रहने छ पार्टीको एकता र एकरूपता असम्भव छ । एकता भन्नाले लेनिनको मतलब थियो पार्टी-सदस्यहरु र पार्टी संगठन एउटै सिद्धान्त, राजनीति र संगठनात्मक नीतिलाई व्यवहारमा ल्याएर एउटै दिशामा अगाडि बढोस् । जहाँ पार्टी नेतृत्वको दिमागमा राजनीतिक भ्रम रहन्छ अथवा बेइमानी रहन्छ अथवा क्यामेलियनले (छेपारो) भै आफ्ना रङ्गपटकै पिछे बढ्छ भने पार्टीले एक भै एकरूपमा कसरी अगाडि बढ्न सक्नेछ ? तसर्थ पार्टी एकताको मतलब स्पष्टतः यो हुन आउँछ कि पार्टीभित्र राजनीतिक खेल खेल्ने अवसरवादी तत्व नहुन अति आवश्यक छ : पार्टी भित्र दोहोरो चरित्र राख्ने तत्व नहुनु अति आवश्यक छ । शाही हातीको दाँतभै पार्टीको तमाम व्यवहारमा लैजाने राजनीति र अर्थनीतिमा संशोधनवादी अनि यस संशोधनवादितालाई लुकाउन त्यस माथि क्रान्तिकारिताको रामनामी । जबसम्म पार्टी भित्र यस्तो चलखेल्ने तत्व रहने छ, पार्टी एकता असम्भव छ । पार्टीको अरुनीति लचकदार हुन सक्तछ, तर पार्टीले सिद्धान्त र राजनीतिकको सवालमा कदापि रियायत दिन सक्तैन । लेनिन हर बखत यस कुरोको पक्षपाती थिए कि सिद्धान्तमा आधारित नीतिनै सब भन्दा राम्रो नीति हो ।

आज हाम्रो देश र जनताको मुक्तिको निम्ति स्पष्ट सिद्धान्त र स्पष्ट राजनीतिको जरुरत छ । यसै उद्देश्यलाई लिई र “कुन बाटो” पार्टीको आम सदस्यहरु, आम कार्यकर्ताहरु र आम मेहनतकश जनतासंग छलफलको निम्ति सबैको अगाडि राखिएको छ । यसको एकमात्र उद्देश्य हो हाम्रो देश र जनतालाई विदेशी साम्राज्यवाद, नव-उपनिवेशवाद तथा देशीय प्रतिक्रियावादको चंगुलबाट देशलाई निकाल्ने बाटो खोज्नु ।

यस बाटो खोजीमा कसैले मार्क्सवाद लेनिनवादको ज्योति जलाएर वैज्ञानिक विशेषणको आधारमा पूर्णरूपले नै आलोचना गरेर देश र जनता खासगरी मेहनतकश जनता प्रति वफादार नयाँ बाटो देखाउँछन् भने “कुन बाटो” ले निश्चय पनि स्वागत गर्ने छ । यस्तै वैज्ञानिक विश्लेषणको आधारमा देश जनता प्रति वफादार भएर आएको संसोधन प्रति पनि कृतज्ञनै रहनेछ । तर देश जनतामा भ्रम फैलाउन आउने हर अवसरवादी राजनीतिको मुकाबला गर्ने आब्हान गर्दछ । विश्व मजदुर वर्ग तथा विश्वको तमाम मेहनतकश जनताको आदि गुरु महान मार्क्सको निम्न कुरोलाई हर बखत शिरोधार्य गरी ठीक-ठीक क्रान्तिकारी बाटोको खोजीमा “कुन बाटो” आएको हो । मार्क्स भन्दछन् , “म वैज्ञानिक आलोचनामा आधारित प्रत्येक मतलाई स्वागत गर्दछु । जहाँ सम्म तथाकथित लोकमतको पूर्वग्रह सम्बन्ध, जसलाई मैले कहिलै रियायत दिइन, पहिले जस्तै आज पनि मटान फ्लोरेन्सवासीको यो सिद्धान्त मेरो पनि सिद्धान्त हो “(Seque it two corse, elseia dir le genti)” तिमि आफ्नो बाटोमा लागि राख अरुले जे भन्छ, भन्न देउ ।”

कुन बाटो ?

नेपाल कता ?

२०१७ पौष १ गते राजा महेन्द्रले नेपालमा स्थापित प्रजातान्त्रिक व्यवस्था खतम गरी आफ्नो खान्दानको एकतन्त्री हुकुमी व्यवस्था स्थापना गरेको छ । हाम्रो अगाडि एक सवाल उठछ राजाको यस फौजी कारवाहीले हाम्रो देशलाई कता लैजादैछ ? राजाको कारवाही के देश र जनताको हितको निम्ति हो ? राजाको यस कारवाहीले के संसारको साम्राज्यवाद विरोधी, सामन्त विरोधी शक्तिलाई मदत पुऱ्याउने छ ? अथवा देशको असंलग्न पर राष्ट्र नीतिलाई बल दिई विश्व शान्ति कायम हुनेछ ? आखिर राजाको यस कारवाहीको मकसद के हो ?

राजाको एक एक कार्यलाई केलाएर हेरौं राजा नेपाल र नेपाली जनतालाई कता डोऱ्याउदै छन् । लुटेराहरुले कसैलाई कही कसैलाई लुट्न अथवा बलात्कार गर्नु पऱ्यो भने सर्वप्रथम त्यस ब्यक्तिको मुख थुन्छ, ताकि उसले कसैलाई पुकार्न नपरोस् राजा महेन्द्रले संसदीय व्यवस्था खतमगरी आफ्नो एकतन्त्री हुकुमत खडा गर्ने बितिकै पहिलो कार्य जनताको बोल्ने, लेख्ने र संगठन गर्ने अधिकार खोसे ताकि जनताले आफूमाथिको शोषण, दमन, अन्याय र अत्यचारको विरोधमा बोल्न र संघर्ष गर्न नपाओस् । यसरी जनताको लेख्ने, बोल्ने, सभा संगठन गर्ने अधिकार खोसी राजाले देशमा फौज तथा पुलिस राज खडा गरेको छ । पुलिस, फौजले जहाँ जेसुकै अन्याय गरुन, बोल्ने र यसको विरोधमा लेख्ने, कसैलाई अधिकार छैन । यस बाहेक कसरी केन्द्रमा राजाको एकतन्त्री हुकुमत चल्यो गाउँघरमा जालिफटाहा तथा

सामन्तहरूको मनमानी राज चल्यो । राजाले पंचायतहरू स्थापना गरे, तर पंचायतहरूलाई जनताको सेवा-गर्नु भन्दा गाउँघरमा आएका-गएकाहरूको रिपोर्ट राख्ने र सरकारलाई सूचना दिने, जनतासंग करहरू तथा अन्य जबरजस्ती चन्दा असूल गर्ने विशेष जिम्मेवारी दिएको छ, यसरी पंचायत जनताको सेवाको निम्ति भन्दा राजाको एकतन्त्री हुकुमतको गुप्तचरको रूपमा काम गर्ने, चन्दा र कर असूल गर्ने, जनतासंग बिना तलब ज्याला काम लिने र सामन्त शोषक र जाली फटाहाहरूको पक्ष लिई काम गर्ने जिम्मेवारी नै दिएको छ । यो पनि योजना छ कि राजाले हरेक पंचायतमा सल्लाहाकारहरूको रूपमा २-२ जना पीश-कोरका सदस्यहरू पुगेका छन् । अहिले सम्म नेपालमा १३५ जना पीश-कोरका सदस्यहरू पुगेका छन् । यी सदस्यहरूको संख्या बढ्दै नै छन् । यो भनि रहनु पर्ने कुरो होइन कि पीश-कोर अमेरिकी गुप्तचर विभागको अभिन्न अंग हो । यसरी राजाले तमाम गाउँघरमा साम्राज्यवादीहरू निगरानी राख्ने यंत्र मिलाएकोछ, अनि तमाम जनता माथि शोषण, दमन गर्ने पूरा यंत्रको निर्माण गरेको छ । राजाले जनता माथि यस्तो दमनकारी यंत्र फैलाएर जनताले कहि कतै-बाट उम्कने बाटो बन्द गरेको छ ।

यसरी दमनकारी यंत्र श्रृजना गरि राजाले जनता माथि निर्मम शोषण गरी उनीहरूको जीवन बर्बाद पाउँछ । जनतामा खर्चालु बानी बसालेको छ, जनतामा खाश्रो, पीवो, मोज उडावा भन्ने भावनाले भरि दिएकोछ, जनतामा कसैलाई कसैको सरोकार नराख्ने ब्यक्तिवादी बानी बसालेको छ । यस्तो स्थिति अन्तरगत जनताको आर्थिक संकट बढ्ने सिवाय घटने छैन, अनि त्यसमा थप महंगी, बेकारीले जनताको आर्थिक जीवन जर्जर पारेको छ । आज महिनाको रु. ४००। (चार सौ) कमाउने आफ्नो परिवारलाई दिनको दुई छाक खाउने नसक्ने स्थिति पैदा गरिदिएको छ । यसमा थप जनतामाथि अनेक करको इन्जाम गरेको छ । घरमा कर, कुनै वस्तु किन्दा कर, बाटो घाटोमा कर, पुल तर्दा कर, नदीमा माछा मार्दा कर, जंगलमा घाँसपात लिदाँ कर, बालक जन्मदा कर, मर्दामा सम्ममा कर, अनि चन्दाको नाउँमा जर्बदस्ती थाली लोटा गहना बेचाएर पैसा असूली गर्नु, श्रम गर्नेको नाउँमा पटकै पिछै १५-१५, २०-२० दिनको बिना तलब ज्याला जबरजस्ती काम लिने प्रथाको चलन चलाएको छ । यो चन्दा पुरानो सलामी प्रथा भन्दा चर्को छ भने श्रमदान पुराना वेठ वेगारी भन्दा पनि दुसाध्य रूपमा आएको छ । यो एक प्रकारको फोर्सड लेबर (जबरजस्ती लिइने फासिस्ट तरिकाको श्रम हो) राजाको यस नीति अन्तरगत जनताको जीवन तबाह भई आफ्नो घर खेत बेचेर बर्बाद भई विदेशिनु नै एकमात्र बाटो रहन्छ ।

एकातिर नेपाली जन जीवन तबाह गरिदछ भने राजाको ऐश-आरामको निम्ति पूरा प्रबन्ध गरि लिएको छ । राजाको भनाई र व्यवहार फरक पाइन्छ । राजा देश निर्माणको नाउँमा जनतासंग त्याग तपस्या र बलिदानको माग गर्दछ । तर व्यवहारमा हेर्ने हो भने देशको निर्माण होइन राजा, राजपरिवार, राजाको दरवार अनि राजाको भाई भारदार र चाप्लुसीहरूको

निर्माण हुँदैछ । प्रचारमा ल्याईन्छ, कि राजाले आफ्नो खर्च २ लाख घटायेको छ तर व्यवहारमा हेर्ने हो भने राजाको खर्च निरन्तर रुपमा बढदै गईरहेको छ ।

राणाशासन कालमा राजाको सालाना खर्च ३ लाख थियो । प्रजातन्त्र आउने बित्तिकै राजाको खर्च ५-सरकारको नाउँमा ५ लाख पुग्यो । अनि एक पछि अर्को मन्त्री मंडल पदनी पीछै आफ्नो खर्च क्रमशः ११ लाख २१ लाख र अनि ४७ लाख पुऱ्याउने काम भयो । जुन बेला संसदीय ब्यवस्था थियो राजाको खर्च ४७ लाख पुगी सकेको थियो । राजाको यस लुटको विरोध कहि कतै हुन नपावस भनि राजाले दिएको संसदीय विधानले राजा र राजपरिवारको खर्च तथा चाल चलन बारे संसद भित्र पनि बोल्न नपाउने गरिदिएको थियो । संसदीय ब्यवस्था खतम गरी राजाले त्याग र तपस्याको पाठ जनतालाई पढाए । जनता माथि अनेक कर, श्रमदान, चन्दा आदिको चलन चलाए तर अर्कोतिर आफ्नो र आफ्नो परिवारको खर्च रु. १,५०,००,०००। (डेड करोड) पुऱ्याउने काम भयो । यस बाहेक राजाको हरेक छोराहरुलाई जग्गा किन्न रु. २,५०,०००। (ढाई लाख) र घर बनाउन रु. ५,००,०००। (पाँच लाख) एक मुष्ट दिने कानून पनि राजा महेन्द्रले बनाएको छ । (राजपरिवार खर्च ब्यवस्था ऐन २०१८)

के यही राजाको त्याग तपस्या नमूना हो ? के यही देश निर्माण हो ? के यसले स्पष्ट गर्दै न राजाले देशमा हुकुमशाही ब्यवस्था स्थापना गर्नाको मकसद के हो । राजा नेपाल र नेपाली जनता माथि मध्ययुगीन शोषण र बर्बर अवस्था कायम गर्न चाहान्छ ।, यसै निमित्त राजाले यो नियम हुकुमी ब्यवस्थाको स्थापना गरेको हो । राणा शासन कालमा राजाले पाउने खर्चसंग तुलना गर्ने हो भने राजाको खर्च ५० गुना बढेको छ, संसदीय ब्यवस्था अन्तरगत राजाले पाउने खर्चसंग तुलना गर्ने हो भने राजाको खर्च ३ दुना बढेको छ ।

के जनताको आमदानी राणाशासन कालमा भन्दा अहिले ५० दुना बढेको छ ? अथवा संसदीय ब्यवस्था अन्तरगत भन्दा आज ३ दुना बढेको छ ?

राजाका यस एकतन्त्री हुकुमत अर्न्तगतजनताको जीवन कदापि सुखी र सम्पन्न हुने छैन । राजाको यो एकतन्त्री हुकुमत अन्तरगत जन-जीवन उत्तरोत्तर बर्वाद नै भएर जाने छ ।

भूमि सुधार

राजाले भूमि सुधारको घकोसला गरे । किसानहरुले यस भूमिसुधारबाट केही पाउला भन्ने आशा गरे । तर राजाको भूमि सुधार किसानलाई भूमि दिनको निमित्त होइन, किसानको ऋण खारेज गर्नको निमित्त होइन, भन्ने कुरा स्पष्ट छ । यो भूमिसुधार अन्तरगत २५ विघाको हदबन्दी गरियो, तर ठूला-ठूला भूमिपतिहरु जसले आफ्नो जमीन पूँजीवादी खेतीमा परिणत गर्न सक्छ अथवा आफ्नो खेत बगान, बगैचामा परिणत गर्न सक्छ अथवा कारखानाको नाममा

खेत राखिन्छ, भने यस्तो खेतलाई हदबन्दी र कानूनबाट मुक्त गरि दिएकोछ । यसरी ठूला-ठूला सामन्तहरूको खेतहरू उखु बगान, चिया बगान, कफि बगान, कपास खेती, सुती खेती आदि पूँजीवादी खेतीहरूमा परिणत गर्न दिई हदबन्दीबाट मुक्त गरि दिएको छ । यसरी यस भूमिसुधार अन्तरगत किसानलाई दिन जमीन निस्कदैन र कहि कहि निकली हाल्यो भने विक्री वितरणको चलनले गर्दा किसानहरूले पैसा तिरेर मात्र सो खेत पाउने गर्छन । आज हाम्रो नेपालको खेतीहीन तथा गरीब किसानहरूको स्वयम ऋण डुबी राखेको छ, भने उनीहरूले पैसा तिरेर खेत लिनु असम्भव छ । जहाँ सम्म मध्यम किसान र धनी किसानको सवाल छ, जसको आफ्नो ४ विघा खेत छ, उनीहरूले सो हदबन्दीबाट निकलेको खेत किन्न चाहेर पनि किन्न पाउदैनन् ।

आफूलाई जति चाहे पनि खेत किन्न पाउने एउटै वर्ग छ, त्यो हो ठूला-ठूला सामन्तहरू तथा ठूला-ठूला एकाधिकार पूँजीपतिहरू । हाम्रो राष्ट्रका नागरिकहरू मध्ये यस्ता ठूला-ठूला धनी सामन्तहरूले जति बटा बगान राखे पनि हदबन्दी छैन, खुद राजाका छोराहरू मध्ये हरेकले जग्गा किन्न एक मुष्ट रु. २,५०,०००। (ढाई लाख) पाउँछन्, भने के त्यस रकमले २५ विघाको हदबन्दी भित्र मात्र जग्गा किन्दो होला । आज कतिपय ठूला-ठूला सामन्तहरूले आफ्नो जमीन पशुपालन केन्द्र, चिया बगान, उखु बगान तथा अन्य पूँजीवादी खेतीमा परिणत गरि सकेको छ ।

यस बाहेक हाम्रा नागरिकहरूले जुन सहूलियत पाएका छन्, ती तमाम सहूलियत विदेशी पूँजीले पनि पाएका छन् । राजाको एकतन्त्री हुकुमत स्थापना हुने बित्तिकै राजाले विदेशी पूँजीलाई निमन्त्रणा दिएर उनीहरूले अन्य उद्योगहरूको साथै कृषि उद्योगको नाउँमा जतिबटा बगानहरू बनाएर राखे पनि हुने गरि दिएको छ । हजारौं हजार विघाको जग्गा चिनी, सुती बगान, डेयरी फर्म, चिया बगान, उखु बगान, फलफुल बगान बनाएर हाम्रो देशको जग्गाको मालिक बन्ने अधिकार उनीहरूले पाएका छन् । अहिले पुन २ नं. को जिरि इलाकाका कोसौ-कोस जग्गा ब्रिटिस र स्वीसहरूले डेयरी फार्मको निम्ति पाएका छन्, भने अमेरिकी पूँजीले करिब ४०० एकड जमीन जनकपुरमा लिएको छ । घोर पाटनमा ५ माइल जति जमीन आज त्यहाँको जनतालाई हाहाकार गरी लिने काम भएको छ । यसरी स्वदेशी वा विदेशी एकाधिकार पूँजीले जुन जग्गा कब्जा गर्दै जाने छ, सो जग्गा कदापि जनताको हातमा फर्केर आउने छैन ।

बरु कालान्तरमा विदेशी एकाधिकारको पूँजीको होडमा टिक्न नसकी हाम्रो स्वदेशी सामन्तहरूको हातबाट पनि जमीन खुस्कदै जमीन विदेशीहरूको हातमा जाने धेरै सम्भावना छ । स्वदेशी ठूला-ठूला सामन्तहरूको निम्ति होस् वा विदेशी एकाधिकार पूँजीको निम्ति होस्, जुन

बेला जति जमीन जहाँको चाहिन्छ लिई दिने कानुन राजा महेन्द्रले बनाएको छ । (उद्योग संशोधित कानुन २०१८/०१९)

यसरी ती सानातिना सामन्तहरु जसले आज आफ्नो परिवारमा लुकाउन सफल भएका छन् । उनीहरुको जमीन पनि यी स्वदेशी विदेशी ठूला-ठूला सामन्त पूँजीपतिहरुको अगाडि सुरक्षित छैन । उनीहरुलाई चाहेको बेला गोल्छाजिलाई बालुजुको जग्गा दिलाई दिएभै मिलिट्री पठाएर ती सानातिना सामन्तहरुसंग जग्गा खोसी ती पूँजीपतिहरुको बगैँचा, बगान अथवा कलकारखानाको निम्ति जग्गा यो एकतन्त्री हुकुमतले आफैले दिलाई दिनेछन् । यसरी राजाको यस अर्थनीति अन्तरगत सानातिना किसानहरु र साधारण मध्यमवर्गहरुको अगाडि मात्र होइन हाम्रो देशको मध्यम खालका सामन्तहरुको अगाडि पनि जमीनका सवाललाई लिएर एक जटिल समस्या खडा गरिदिएको छ । यस बाहेक ती सानातिना सामन्तहरु एक-आध पुस्तामा स्वतः पनि खतम भएर जाने छन् । कारण आज कुनै व्यक्तिको नाउँमा १५ विघा खेत छ भने अर्को २५-३० वर्ष पनि सो व्यक्ति एकलै नभई जहान छोरा छोरी नातिहरुले घेरि सकेको हुन्छ । अर्कोतिर जमीनले निश्चय पनि छोरा छोरी पाउदैन । फलतः एक आधा पुस्तामा आजको २५ विघाको मालिक जनहि एक आधा विघाको मात्र मालिक बन्न पुग्छ । आजको धनी किसान भोलि गरीब किसान हुन पुग्छ । यसरी बिग्रेका किसानहरु मध्यम वर्गहरु तथा सानातिना सामन्तहरुको जमीन क्रमशः स्वदेशी ठूला-ठूला सामन्तहरु अथवा विदेशी एकाधिकार पूँजीकै हातमा जाने छ, जो एक पटक उनीहरुको हातमा गएपछि फेरि हाम्रो स्वदेशको हातमा फर्कने नाउँ लिने छैन, अनि राजाको यस अर्थनीति अन्तरगत हाम्रो देशको जग्गा जमीन मलाया, ग्वाटेमाला, ब्रिटिस गायना, कांगो आदि माझ विदेशी पूँजीपतिहरुको सम्पत्तिको रुपमा रहन जाला भन्ने कुरोमा के संदेह छ ? राजाको यस भूमिसुधारले जहाँ हाम्रो देशका नागरिकहरुलाई गरीब बनाएर पठाउने छ- अर्कोतिर ठूला-ठूला सामन्तहरु तथा विदेशी एकाधिकार पूँजीको स्वार्थ नै पोख्नेछ ।

यस बाहेक राजाको यस भूमि सुधार अन्तरगत किसानहरुको कुनै पनि ऋण खारेज भएको होइन । पुरानो ऋणहरु नयाँ पार्ने नै काम भएको छ र ती तमाम ऋणहरु किसानहरुसंग गाई, भैसी गहना-गुरिया, घर खेत बेचाएर असूल उपर गर्ने कतुननै राजाले बनाएको छ ।

अनि अनिवार्य बचतमा दिनको छाक नटर्ने किसानहरु अथवा अरु पनि जनतासंग घर खेत बेचाएर, धान किन्न लगाएर भकारी भराईदैंछ ।

यी तमाम कारवाहीले गरीब किसानहरु तथा अन्य जनतालाई मर्का नै पारेको छ र यिनीहरुलाई छिट छिटै भएको सम्पत्ति बेचाएर सर्वहारा बन्नमा बाध्य गरेको छ ।

राजाको यस भूमि सुधारले खेतीहीन अथवा गरीब किसानलाई कुनै फाइदा पुऱ्याएको छैन बरु उल्टो उनीहरूलाई संकटमा पार्ने काम नै गरेको छ । यस बाहेक मध्यम वर्ग तथा सानातिना सामन्तहरूलाई पनि अन्तमा गैँ खतम गर्ने कार्य नै यस भूमि सुधारले गरेको छ । यस भूमि सुधारले कसैको सेवा गरेको छ भने त्यो हो हाम्रो देशका ठूला-ठूला सामन्तहरू तथा विदेशी एकाधिकार पूँजीपतिहरू हाम्रो देशको बगैँचा, बगान र कलकारखानाका मालिकहरू बन्छन् । जहाँ गरीब जनतामाथि अनेक करहरू लाउने कार्य राजाले गरेको छ, यी ठूला-ठूला पूँजीपतिहरूलाई कम से कम १० वर्ष सम्मको निम्ति आयकरबाट मुक्त गर्ने कार्य राजाले गरेको छ ।

उपनिवेशवादी अर्थनीति

राजाले एकातिर आफ्नो देशको जनतालाई सर्वहारा वर्ग परिणत हुन बाध्य गरिहेका छन् भने अर्कोतिर विदेशी पूँजीलाई देशभित्रहुलाई ठूला-ठूला सामन्तहरूको साथै विदेशी एकाधिकार पूँजीपतिहरूको एकाधिकार मजबुत जमात पनि श्रृजना गर्ने कार्य गर्दै छन् । बालाजु एकाधिकार, भारतीय एकाधिकार पूँजीपतिगोल्छाजिको ऊनी कारखाना खोल्ने काम भएको छ भने विडलाजीसंग ८ वटा कल कारखाना र अरु कारोवारहरूको निम्ति कुराकानी चल्दैछ । विडलाजीको पूँजी हाम्रो दाङ्गको कोइलाखानी कब्जा गर्ने पुगी सकेका छन् । जनकपुरमा ४०० एकड जमीन अमेरिकीहरूले लिई सकेका छन् भने पूर्व २ नं. जिरी इलाको कोसौँ जमीन कब्जा गरी ब्रिटिस तथा स्वीस पूँजीले डेयरी फार्म खोलन लागेका छन् । हाम्रो देशको राजाको भन्दा ठेकेदार आ. इज्राइली पूँजी छ भने अरुनि विदेशी पूँजीपतिहरूलाई अनेक सहूलियत दिई निमत्याउन कार्य राजा महेन्द्रले गर्दैछन् । घोर पाटनमा पुस्तौँ देखि हाम्रो देशको जनताले आफ्नो घोडा, भैसी, गाई, भेडा चराइआएको जग्गा राजा महेन्द्रले स्वीसहरूको हातमा दिने काम गरेको छ । यस बीचमा हाम्रो स्वदेशी पूँजीले अत्यन्त कम विकास गर्ने मौका पाएकोछ । हाम्रो देशको राष्ट्रिय पूँजीपतिहरू कति कमजोर हालतमा छन् भन्ने कुरो परवाणीपुरको आइरण फाउड्रुले स्पष्ट पर्दछ । जे होस राजा महेन्द्रले हुकुमी राजमा स्वदेशी पूँजीले होइन विदेशी पूँजीले नै हाम्रो देशको खेत कलकारखाना ठेक्का खानिहरू, बगानहरू, आदिमाथि द्रतगतिले कब्जा गर्ने मौका पाएका छन् । निश्चय पनि यी विदेशी पूँजीको कब्जामा जति त्रास बढ्दैजानेछ उतिनै हाम्रो स्वदेशी पूँजीले विकास गर्ने असम्भव भएर जाने छन् । स्पष्ट छ राजाको यस अर्थनीति अन्तरगत स्वदेशी पूँजी होइन, विदेशी पूँजीले नै विकास गरेर जाने मौका पाएको छ । र राजाले अझ पनि जोड दिई विदेशी पूँजीलाई हाम्रो देश भित्र निमन्त्रणा दिदैछन । राजाको यस अर्थनीति अन्तरगत हाम्रो देशको अर्थनीति व्यवस्था कदापि स्वतन्त्र खाले अगाडि बढ्न सक्ने छैन । बरु हाम्रो देश खेत, बगान, बगैँचाको अलावा खानी, कारखानाहरूमा विदेशी पूँजीले नै कब्जा जमाउदै जाने छन् अनि हाम्रो देशको कच्चा मालमा कब्जा जमाउनाको साथै हाम्रो देशको बजारमानै कब्जा जमाई हाम्रो जनताको श्रमशक्तिलाई पनि यथेष्ट शोषण गर्दै जाने छन् । साम्राज्यवादी-विदेशी पूँजीको यस शोषणले हाम्रो देशको

जनताको जीवनहरू उपनिवेशिक देशको जनताको जीवन तर्वाई भै जाने छ । राजाको यस एकतन्त्री हुकुमत अन्तरगत स्वतंत्र राष्ट्रिय पूँजीले होइन उपनिवेशवादी अर्थ पूँजीले नै आफ्नो हात खटा फेलाउने मौका पाएको छ । राजाले हाम्रो देशमा स्वतन्त्र राष्ट्रिय अर्थ व्यवस्था होइन उपनिवेशवादी अर्थ-व्यवस्थानै श्रृजना गरेर गई रहेका छन् ।

राजाको नयाँ वर्ग आधार ?

आखिर किन राजाले आफ्नो देशको जनताको जीवन बर्बाद पारी विदेशी पूँजीलाई निमन्त्रणा दिदै छन् ? किन स्वतन्त्र राष्ट्रिय अर्थ-व्यवस्थाको बदला उपनिवेशवादी अर्थ-व्यवस्थाको श्रृजना गर्दै छन् ? किन स्वदेशी पूँजीको सट्टा विदेशी पूँजीलाई प्रोत्साहन दिदैछन् ।

यो कुरा निर्विवाद सत्य हो राष्ट्रिय पूँजीपतिवर्गको आधारमा राजाको हुकुमशाही व्यवस्था टिक्ने छैन, कारण एकत पूँजीपतिवर्ग अलि प्रजातन्त्रवादी हुन्छन् भने अर्कोतिर राष्ट्रिय पूँजीपतिवर्गको साथै भन्नु असंख्या ठूलो तादातमा मजदुर वर्ग पनि श्रृष्टि हुने छन् । जुन मजदुर वर्ग सामन्ती एकतर्फी हुकुमतको पक्षमा कदापि पनि हुन सक्तैन र बरु राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक व्यवस्था अथवा पछि गएर समाजवादी समाज निर्माण गर्ने एक क्रान्तिकारी सावितको रूपमा नै देखा पर्ने छन् । जहाँ सम्म पुरानो सामन्तवादी समाज व्यवस्थाको सवाल छ यो व्यवस्था यति जर्जर भइसकेको छ कि सामन्त वर्ग कै आधारमा राजाले बस्ने हो भने सामन्त व्यवस्थाको साथै राजा पनि खतम भएर जाने छन् । राजा सामन्ती व्यवस्थाको प्रतिक मात्र हो ।

राजा स्वयंम आफ्नो ताकतमा अडेको हुँदैन । हरेक शासनको वर्ग आधार हुन्छ । राजाको पुरानो स्वाभाविक वर्ग आधार हो सामन्त वर्ग यस वर्गको आधारमा टिक्ने आशा राजा स्वयंमले अब देख्न छोडि सकेका छन् जब यो वर्ग टुट्दैछ भने राजालाई अर्को नयाँ वर्ग चाहिएको छ । हाम्रो देशको राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग एक त कमजोर छ र अर्कोतिर यस वर्गको साथै यो भन्दा ठूलो तादातमा यो भन्दा शक्ति शाली वर्ग-मजदुर वर्ग पनि श्रृजना हुन थाल्दछ । तसर्थ राजाको हुकुमशाही व्यवस्थाको निमित्त यो पनि भरपर्दा वर्ग होईन । राजालाई भने आफ्नो एकतन्त्री हुकुमतको जग तलैबाट मजबुत गर्ने एक नयाँ वर्ग आधारको जरुरत परेको छ । र यसै निमित्त राजाको यस अर्थनीति अन्तरगत राजाको हुकुमशाही व्यवस्था उपयुक्त नयाँ वर्गहरू श्रृजना गर्ने काम भएको छ ।

राष्ट्रिय क्षेत्रमा राजाले भूमिसुधार गरी ठूला-ठूला सामन्तलाई बाँग बगैचा र बगानका मालिकहरूमा परिणत गरी एक नयाँ वर्ग आधार तयार गर्दैछन् भने अर्कोतिर विदेशी पूँजीलाई निम्त्याई उनीहरूलाई आफ्नो देशको बाग, बगैचा, बगान, पूँजीवादी खेती, र कल कारखानाको

मालिक बनाई यी अराष्ट्रिय तत्वहरुबाट अर्को आफ्नो वर्ग आधार तयार गदैछन् । यी हुन राष्ट्रवादी राजाको अराष्ट्रवादी वर्ग आधार । अनि राजाको राष्ट्रवाद धकोसला होइन भने अरु के हो ?

यसरी यी विदेशी पूँजीपति वर्ग राजाको वर्ग आधार हुन् भने राजा यिनीहरुको रक्षक हुन, राजा यिनीहरुको स्वार्थको रक्षक हुन र यसै कारण यिनीहरु पनि । राजाको एकतन्त्री हुकुमतका मजबुत आधार हुन अनि विदेशी पूँजीपतिहरुको पछाडि खडा गरेका यिनीहरुको आ-आफ्नो देशको साम्राज्यवादी तथा पूँजीवादी सरकारहरु ती विदेशी पूँजीको रक्षाको नाउँमा राजाको एकतन्त्री हुकुमतको रक्षकको रूपमा खडा हुनेछन् ।, यसरी राजाले विदेशी पूँजीलाई निम्त्याई राजाको एकतन्त्री हुकुमतको रक्षकहरुको निर्माण गदैछन् । यी विदेशी पूँजीपति वर्ग हाम्रो देश भित्र प्रतिक्रियावादी शक्ति एक दलको रूपमा काम गर्नेछन भने यिनीहरुको आ-आफ्नो संस्कार हाम्रो देशमा यी प्रतिक्रियावादी शक्तिको रक्षकको रूपमा काम गर्नुको साथै स्वतः राजाको एकतन्त्री हुकुमतको रक्षकको रूपमा पनि काम गर्नेछन् । स्पष्टः राजाको आफ्नो पालो यी विदेशी साम्राज्यवादी शक्तिको लुट-खसोको आधार बन्नेछन् भने यी साम्राज्यवादी विदेशी शक्ति राजाको रक्षक पनि हुनेछन् । विदेशी पूँजीपतिको रक्षक राजा, राजाको वर्ग आधार विदेशी पूँजीपति वर्ग, अनि राजाको रक्षक विदेशी साम्राज्यवादी शक्ति विदेशी, साम्राज्यवादी शोषकहरुको हाम्रो देशभित्र शोषणको आधार एकतन्त्री हुकुमत ।

यसरी राजाले प्रजातन्त्रको जग होइन एकतन्त्री हुकुमतको जग तलैबाट मजबुत गर्ने कार्य गरेको छ । यस बाहेक राजाले आफ्नो एकतन्त्री हुकुमतको जग मजबुत गर्नेको निमित्त विदेशी प्रतिक्रियावादी शक्तिसंग साँठ गाठ गरी आफ्नो देशमा पनि प्रतिक्रियावादी शक्ति निर्माण गर्ने कार्यमा लागेका छन् । हिन्दु महासभा, राष्ट्रिय स्वयम् सेवक, संघ, जनसंघ आदि भारतको सम्प्रदायिक संस्थाहरूसंग राजाको घनिष्ट सम्बन्ध छ भन्ने कुरो आज कसैबाट लुकेको छैन, भारतको आम चुनावको दौरानमा हिन्दु महासभालाई दिएको आर्थिक मद्दत, राष्ट्रिय स्वयम सेवक संघको सम्मेलनमा राजालाई निमन्त्रणा, डा. तुल्सी गिरिको गुरु गोशवाल्करसंग दर्शन भेट अनि राजाको बिना विभागीय मन्त्री श्री शैलेन्द्र नेपालमा राष्ट्रिय स्वयम सेवक संघको उद्घाटन अनि राजाको आवत आगमनको बेला जनसंघ, राष्ट्रिय स्वयम सेवक आदिले सबभन्दा अगाडि बढेर स्वागत गर्नु आदिले भारतीय प्रतिक्रियावादी शक्तिसंग राजाको बृहत सम्बन्ध छ भन्ने कुरो स्वयम् स्पष्ट छ ।

राजाले जहाँ नेपालका विधार्थीहरुको स्वतन्त्र संगठन जस्तो सानो इकाई अमानुसिक तरिकाले दमन गर्ने कार्य गरे, वहाँ उही राजा महेन्द्रले स्वयम सेवक संघको शाखा खोल्ने इजाजत दिन्छु र आफ्नो विभागीय मन्त्रीद्वारा यस शाखाको उद्घाटन गराइन्छ भने राजाको स्वाभाविक चरित्र प्रगतिशील छ वा प्रतिक्रियावादी छ भन्ने कुरो के अब सम्म स्पष्ट छैन ?

सुनिच्छ यस राष्ट्रिय स्वयम् सेवक संघमाथि पर्दा हाल्न यस संघको नाउँ राष्ट्रिय युवक संघ वा यस्तै कुनै नयाँ नाम दिने योजना गरिदैंछ । जे सुकै नाम देवस, वस्तु उहि हो, त्यस संगठनको चरित्र र काम कारवाही उहि हुनेछ ।

स्पष्ट छ राजाको एकतन्त्री हुकुमतको आधार स्वदेशी ठूला-ठूला भूमिपतिहरु, विदेशी पूँजीपतिहरु, स्वदेशी र विदेशी प्रतिक्रियावादी, पुनस्थानवादी शक्तिनै हुन् । अनि यसबाट नपुगी राजाले आफ्नो एकतन्त्री हुकुमतको हिफाजत गर्न अरु पनि प्रबन्ध गर्दै ल्याएकोछ ।

हालसालै अग्रेज-अमेरिकी साम्राज्यवादी हतियारको मदत राजाले पाएको छ । को संग लड्न ? यस्तो हतियार कुन काममा प्रयोग हुनेछ स्वयम् स्पष्ट छ । राष्ट्रिय क्षेत्रमा जनताका जन आन्दोलन दबाउन र अन्त्यमा राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रतिक्रियावादको मदत गर्न नै यस्तो हतियार प्रयोग हुनेछ । यस बाहेक अग्रेज-अमेरिकी साम्राज्यवादी फौजी अफसरहरु, फौजी सल्लाहाकारहरुको रुपमा नेपाल भित्र घुसाउने कार्य राजा महेन्द्रले गर्दै छन् । यस बाहेक राजा महेन्द्रले अग्रेज साम्राज्यवादीहरुलाई धरानमा गोर्खा भर्ती खोल्न दिदै केन्द्रलाई अनेक सहूलियत दिइ यस भर्ती केन्द्रलाई साम्राज्यवादी फौजी अखाडाको रुप दिएको छ । यस फौजी भर्ती केन्द्र भित्र न कसैले जान पाउने न बुझ्न पाउँछ ।

अनि राजा महेन्द्रकै राजमा हाम्रो देशको विभिन्न सरकारी विभाग माथि साम्राज्यवादी अमेरिकीहरुको प्रभाव र कब्जा जान दिएकोछ, देशको शिक्षा विभाग, स्वास्थ्य विभाग, कृषि विभाग, उद्योग विभागहरु अमेरिकी प्रभाव र कब्जाबाट मुक्त छैनन् । फौजी विभाग यी साम्राज्यवादीहरु कसरी घुम्दैछन् माथि नै गई सकेको छ । यस बाहेक अमेरिकी साम्राज्यवादहरुले इ.एस.ओ एम. (यूनाइटेड स्टेटस अपरेटिभ मिसनको नाउँमा १५०० भन्दा बढ्ता कामदार कर्मचारी राखी नेपालमा काम गर्दैछन् र यस संस्था अन्तरगत नेपालमा अमेरिकी साम्राज्यवादले हाम्रो सरकारी विभागहरुको तमाम डुप्लिकेट विभागहरु खोलिराखेको छ र हाम्रो देशको तमाम तथ्यांकको जहाँ सम्म सवाल छ हाम्रो सरकारसंग नभएको तमाम तथ्य तथ्यांकको अमेरिकी साम्राज्यवादसंग छ । के कुनै पनि स्वतन्त्र राष्ट्रले विदेशी राष्ट्रलाई यतिको कर्मचारीहरु राख्न दिई काम गर्ने इजाजत दिन सक्तछ ? यस बाहेक अमेरिकी साम्राज्यवादले अरु पनि विभिन्न मार्गहरुबाट नेपाल घुस्नेबाटो बनाएको छ । यी हुन यू.एस.आई. एस. र पीश कोर (अमेरिकी शान्ति सेना) त्यो पनि अमेरिकी गुप्तचर विभागको अभिन्न अंग हो । अनि विश्व स्वास्थ्य संघको नाउँमा अमेरिकी साम्राज्यवादले नै नेपाल भित्र काम गर्दैछ । पीश कोरको नाउँमा राजा महेन्द्रले अमेरिकी गुप्तचर षड्यन्त्रकारीहरु हरेक पंचायतमा २-२ जना राखी हाम्रो देशका तमाम कुना काप्चामा अमेरिकी साम्राज्यवादीहरुको जाल फिजाउने काम गर्नका साथै हाम्रो देशको शासन व्यवस्थामा अमेरिकी

साम्राज्यवादीहरूको पूर्ण कब्जा जमाउन दिने काम गर्दैछ । राष्ट्रवादी राजा महेन्द्रको राष्ट्रवादीताको यही नमुना हो ।

राजा महेन्द्रले राष्ट्रवादको रक्षा गरि रहेको छैन, राष्ट्रिय स्वतन्त्रताको रक्षा गरिरहेको छैन । देशको अर्थ व्यवस्था विदेशी एकाधिकार पूँजीद्वारा कब्जा गर्न दिई सरकारी विभागहरूमा अमेरिकी प्रभाव र कब्जा लिन दिई, विदेशी हतियार र फौजी विशेषज्ञ देशभित्र घुसाई, अमेरिकी तवरहरू र षड्यन्त्रकारीहरू हरेक पंचायतमा सल्लाहकारको रूपमा राखी, देशको कुना काप्चामा अमेरिकी साम्राज्यवादीहरूको जाल फिजाई, भारतीय प्रतिक्रियावादी संघ संस्थासंग साँठ-गाँठ राखी त्यस प्रतिक्रियावादी संघ संस्था शाखा नेपाल भित्र खोल्न दिई राजाले 'राष्ट्रवाद' र 'राष्ट्रियता' को कुरा गर्छन भने धोखा मात्र हो । राजाको यस नीति अन्तरगत देशको न राजनीतिक स्वतन्त्रताको रक्षा हुनेछ, नत आर्थिक स्वतन्त्रताको रक्षा हुन सक्नेछ । अरु राजाको यस नीति अन्तरगत नेपालको अर्थ व्यवस्था मात्र होइन, नेपालको राजनीतिक व्यवस्था एक नयाँ उपनिवेशवादको रूपमा देखा पर्नेछ । राजाको एकतन्त्री हुकुमतले स्वदेशी होस् या विदेशी - अन्तराष्ट्रिय तत्वबाट निर्मित) आफ्नो देशलाई सत्यानाश पार्ने राजा महेन्द्रको यो उपनिवेशवादी अर्थनीति र प्रतिक्रियावादीसंगको साँठगाँठको विरोधमा बोलन, लेख्न नपाउने नया कानून राजा महेन्द्रले बनाउदैछ । प्रतिक्रियावादीले विदेशी एकाधिकार पूँजीपति वर्ग साम्राज्यवादी शक्तिको अधारमा नै टिक्नु पर्छ ।

जुन राजाको आधार रक्षक यी प्रतिक्रियावादी शक्ति हुन् भने राजाको हातबाट देशको राजनीतिक तथा आर्थिक स्वतन्त्रताको रक्षा भई देशको स्वतन्त्र राजनीतिक तथा आर्थिक विकास कहिले पनि हुने छैन । राजाको यस नीति अन्तरगत नत देशको सार्वभौमिकताको रक्षा हुनेछ ।

स्वभावतः जुनदेशमा राजाको स्वार्थ भन्दा शासकको आफ्नो स्वार्थको आधारमा शासन चल्छ वहाँ नातावाद, कृपावाद र भ्रष्टचार ब्याप्त भएर जानु स्वभाविक छ र देश आज प्रगतिको मार्गमा होइन अधोगतिमा जादैछ । जिल्लाहरूमा सुखा, बाढी असिनाले अनिकाल हुन्छ, सरकारलाई वास्ता छैन । यस्तो समस्यालाई लिएर सरकार कहाँ नम्र निवेदन गर्न जानु पनि अपराध ठहरिन्छ र यसरी जनताका सवालहरूलाई लिएर प्रतिनिधि मण्डल जानेहरूलाई अराष्ट्रिय तत्व घोषित गरी पक्रेर जेल दिने धमकि दिई पठाउँछ । इलाकामा मान्छे मारिन्छ तर पैसाको बलले उम्कने गर्छ यस राजमा राजनीतिक दमन मात्र बढेर गएको होइन, साधारण जनताको ज्यू धन पनि राजमा सुरक्षित छैन । राजाको शोषण र दमन व्यवस्था अन्तरगत हाम्रा देशवासीहरूले देशभित्र अनेक कष्ट सहेर जीवन यापन गर्दैछन् र देश भित्र बस्न नसकि कतिपय जनता रोजको हजारौंको संख्यामा विदेशिन बाध्य भएका छन् र उनीहरूले विदेशमा गई अनेक दुःख सहेर जीवनयापन गर्दै छन् । नबस्ने बास, नसुत्ने ठेगाना शर्दी छिडीमा, भुत्रो-भुत्रो छाप्रोमानै अत्यन्त बहु संख्याले जीवन काटने गर्छन र उनीहरूको

जीवनले कतिपयको सोच्ने समझ्ने शक्तिलाई नै खतम गरि दिएको छ । ५ लाख नेपालीहरू खासगरी युवकहरू आफ्नो गाउँघर र परिवार छाडी भारत भरी जस्तै दुःखमय जीवन बिताई रहेका छन्

राजाको एकतन्त्री हुकुमत अन्तरगत नेपाली जनताको यो दुःखमय जीवन बढ्दै जाने सिवाय घटने छैन । मुष्ठीभर एकाधिकार पूँजीपतिहरूले चाहे कमाउने मौका पाउनु, लाखौं लाख जनता सर्वहारा र अर्ध-सर्वहारा भै यसरी नै वर्वाद भएर जाने छन् । राजाको जन विरोधी नीतिले यस रफ्तारलाई अझ तीव्रमात्र गर्दै छन् । जनताको यो वर्वादी विदेशी प्रतिक्रियावादी र विदेशी शोषकहरू तथा साम्राज्यवादीहरूको नेपाल भित्र रजाई, यहि राजा महेन्द्रको प्रगतिशीलता हुन् । भनेर भनिन्छ भने सरासर धोका हो । राजाको राष्ट्रवादिता र राजाको प्रगतिशीलता त्यही सम्म सीमित छ जहाँ एक दोस्रोसंग खेलाएर आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थ सिद्ध गर्ने सवाल छ । राजा महेन्द्रले खुद जनताले गण्डक सम्झौताको विरोध गरेकोबेला आफ्नो विरोध जनाएको थियो, तर त्यहि राजा महेन्द्रले आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थ रक्षा गर्न उही गण्डक सम्झौतालाई मन्जुर मात्र गरेन, आफ्नै बाहुलीले उद्घाटन पनि गरे । यस सम्झौता अन्तरगत त्यस गण्डकको पानी $\frac{1}{3}$ (साढे तीन प्रतिशत नेपालले पाउने भएको छ जबकी सो पानी को $\frac{2}{3}$ (साढे छयानब्बे प्रतिशत) भारतले पाउने भएको छ । स्पष्ट छ, के राजाको हातमा हाम्रो देशको स्वार्थ सुरक्षित छ ? राजाको व्यक्तिगत स्वार्थको सुरक्षा हुनुपर्छ राजाको हातबाट जे पनि हुन सक्तछ ।

आज यस्तो एकतन्त्री हुकुमत अथवा फौजी हुकुम विभिन्न स्थानमा भएको छ । राजाको यो एकतन्त्री हुकुमतसंग इरानको एकतन्त्री हुकुमत धेरै मेल खान्छ । यहाँ यस्तै शक्तिहीन राज्य खडा छ । नेपालको पंचायत र इरानको मजलीस दुई तहमा बाँधिएको छ । राजा महेन्द्र होस् अथवा इरानका शाह दुबैले “संसदीय ब्यवस्था नक्कल गरिएको प्रजातन्त्र हो” र यसै निम्ती आ-आफ्नो एकतन्त्री हुकुमत खडा गरी ४ तह वाला शक्तिहीन पंचायत या मजलीस नै दुबैले खडा गरेका छन्, अनि यस्तै किसिमको नामधारी भूमि सुधार गरेका छन् र अनि विदेशी पूँजीलाई आफ्नो देशमा खेल्ने मौका दिएका छन् ।

परस्पर घनिष्ट सम्बन्ध नभएका दुई देशका शाहंशाहहरूबाट एउटै प्रकारको कुरा निकल्नु, उस्तै किसिमको ब्यवस्थाको स्थापना गर्नु आश्चय छ । के दुबै मगजलाई एक साथ तान्ने केहि एक साझा शक्ति त छैन ? निश्चय पनि नेपाली जनताले निश्चय भए र हात खुट्टा बाँधेर बस्ने बेला छैन । राजाको तमाम हरकत माथि सजग भै नेपाली जनताले आखाँ खेल्ने हेरेन भने आफ्नो देशलाई सम्हालेर ठिक ठाउँमा ल्याउन अत्यन्त गान्धे कार्य हुन जाने छ ।

राजाको यो एकतन्त्री हुकुमत कुनै हालतमा पनि नेपाली जनताको स्वार्थको अनुकूल छैन । नत राजाको यो नीति विश्वशान्तिका पक्षमानै हुनेछ ।

राजाको परराष्ट्र नीति ?

भनिन्छ राजाको परराष्ट्र नीति तटस्थ हो । संयुक्त राष्ट्रमा बोल्दा राजाको नीति आवश्यक तटस्थ छ । यो तटस्थ परराष्ट्र नीति राजाको देन भन्दा पनि हाम्रो देशको भौगोलिक स्थितिले बाध्य गरेको नीति हो । यस तटस्थ परराष्ट्र नीतिको देन श्री टंक प्रसाद आचार्यको मन्त्री मण्डलको बेलाको हो । राजाले एसिया अफ्रिकी सम्मेलनहरूमा बोल्दा आफुलाई उपनिवेशवाद विरोधी पनि सावित गरे, तर राजाको बोली र व्यवहार जहिले पनि फरक रहेर आएकोछ । जुन राजाले यतिको सहूलियत विदेशी साम्राज्यवादलाई आफ्नो देश भित्र दिएको छ, के उहि राजा व्यवहारमा उपनिवेशवाद विरोधी पनि हुन शक्लात ? जुन राजाले आफ्नो देशमा विदेशी एकाधिकार पूँजीलाई खुशीसंग स्वागत गरेको छ, जुन राजा आफ्नो देशमा प्रतिक्रियावादी शक्तिलाई अनेक सहूलियत र प्रोत्साहन दिदैछ, जुन राजाले साम्राज्यवादी अमेरिकालाई आफ्नो प्रभाव र कब्जा जमाउन यतिको सहूलियत दिएको छ के उहि राजा सदाको निमित्त तटस्थ भएर बस्ने छ ? तटस्थ परराष्ट्र नीतिको निमित्त देश भित्र यसको पक्षमा एक मजबुत आधारको निर्माण हुनु जरुरी छ तर राजाले देश भित्र तटस्थ परराष्ट्र नीतिको पक्षमा होइन साम्राज्यवादी शक्तिको पक्षमा प्रतिक्रियावादी शक्ति निर्माण गर्दैछन् । निश्चय छ, देशभित्रको यो प्रतिक्रियावादी शक्ति मजबुत भईसके पछि राजाको तटस्थ परराष्ट्र नीतिमा पनि गुणात्मक परिवर्तन आई यो तटस्थ परराष्ट्र नीति हावामा उडेर जाने छ । राजा महेन्द्रको तटस्थ अडानले भोली गएर साम्राज्यवादको इशारामा नाच्ने चल्ला जन्माउने छ । अण्डा तटस्थ रहेर पनि यस्को चल्ला अवश्य तटस्त रहने छैन ।

राजाको स्वेच्छा र राज-शक्तिको श्रोत

राजाको यो एकतन्त्री हुकुमतको स्थापना एक आकस्मिक घटना होइन । २००७ साल देखि २०१७ साल सम्मको अथक प्रयासले नै राजाले आफुलाई एकतन्त्री हुकुमतमा परिणत गर्न सकेको हो । सशस्त्र अर्थको अगाडि राजा राणाशाहीका स्वर्ण पिजडामा जकडिएका थिए । राणाशाही शासन राजा र जनता दुवैको साझा दुश्मन थियो । यसै निमित्त जनताको केही हद सम्म सहानुभूति राजामा हुनजानु स्वभाविक थियो । राजा त्यसबेलाको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको भित्र थियो । प्रजातान्त्रिक उद्देश्यले त्यसबेला राजासंग संयुक्त मोर्चा गर्नु स्वभाविक थियो । यस संयुक्त मोर्चामा जनताले राजाको वर्ग स्वरूप र वर्ग स्वभाव प्रति पनि सजक रहने थियो । तर जनताले राजासंग सजग रहनु सट्टा राजा माथि भर पुर्न । जनताले नेपालको राजा पनि बेलायतको राजा भै सबैधानिक राजाको नाममा बदल्ने आशा गरे ।

जुन बेला राणाशाहीको स्वर्ण पिडामा जकडिएको थियो । देश राजाले प्रजातान्त्रिक व्यवस्था प्रति आस्था देखाउनु स्वाभाविकै थियो, कारण राजाको अगाडि राणाशाहीको बन्धनबाट मुक्त हुने बाटो प्रजातान्त्रिक आन्दोलनसंग सहानुभूति राख्नु सिवाय अरु थिएन । राजा स्वयंम् शक्तिहिन थियो, प्रजातन्त्रवादीहरूको अगाडि राजाले शक्तिको लोभ गर्ने छैन भनि सत्यवाचा पनि गरेकै थियो । सशस्त्र संघर्ष पछि पनि २००७ साल फाल्गुन ७ गते शाही घोषणा गरी राजाले भनेका थिए, “हाम्रो जनताको शासन जनताको शासन अब उपरान्त निजहरूले निर्वाचन गरेको एक वैधानिक सभाले तर्जुमा गरेको गणतन्त्रात्मक विधानको अनुसार होवोस् । राजाको यो घोषणा राजाको स्वेक्षा भन्दा पनि जनताको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनको देन थियो, यो घोषणा जनताको अधिकारको पनि सवाल थियो ।

राजाको यस घोषणाले जनता नै देशको मालिक हो, देशमा कुन प्रकारको समाज व्यवस्था स्थापना गर्ने हो अथवा देश संचालन गर्नु कुन प्रकारको संविधान बनाउने हो भन्ने कुरा जनताको जन्म सिद्धि अधिकार हो भन्ने सिद्धान्तलाई व्यवहारिक रूपमा मान्यता दिएको थियो, त्यसबेला राजाले संवैधानिक राजतन्त्र मात्र हैन गणतन्त्र स्थापना गर्ने जनताको अधिकारलाई पनि मान्यता दिएको थियो, जनताको हातमा शस्त्र रहेको बेला निशस्त्र राजाले प्रजातान्त्रिक सिद्धान्तको विरोधमा न जाने सवाल थियो, न बोल्ने सवाल थियो । राजाले जो पनि अधिकार पाउनु थियो जनतालाई विश्वास प्राप्त गरेर नै पाउनु थियो ।

निशस्त्र राजा सशस्त्र राजाको मनोभाव एउटै हुँदैन भन्ने कुरो त्यसबेलाको राजनीतिक नेताहरूले राम्ररी ठम्याउने काम गरेन । त्यसबेला राजनीतिक नेताहरूको सम्झौता परस्त नीति तथा अदुरदर्सिताले प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्ने सट्टा राणा शाहीको हातबाट शक्ति खोस्ने राजाको हातमा राख्ने काम भयो । राणा प्रधानमन्त्रीबाट खोसी २००७ साल बैशाख १ गतेका दिन राजा त्रिभुवनले स्वयंम् आफैलाई नेपाली पल्टनको सुप्रिम कमाण्डार घोषणा गरे, साथै सिंहदवारको विजुली पार्श्वदल र काली बहादुर आदि राणा शासन बेलाको फौजको अंग नारायणहिटी दरवारमा सार्ने काम भयो र साथै बारुद खाना, खर-खजाना घरहरूमाथि तीन साँचो गरी एक राजाको हातमा राख्ने काम भयो सिंहदवारमा रहेको मेशीनगन, ब्रेनगन आदि पनि नारायणहिटी दरवार मै राख्ने काम भयो ।

यसरी राणाशाहीले निशस्त्र गरिराखेको राजाको हातमा फेरि एकपटक हात हतियार फौजका बागडोर सुम्पने काम भयो । साच्चै भन्ने हो भने यो एक साधारण घटना नभई नेपालको इतिहासमा एक नराम्रो मोड यहि बाट शुरु हुन्छ ।

राजाले कति हक लिने वा नलिने भन्ने सवाल राजाको स्वेच्छाले निर्धारित गर्दैन । क्रान्तिकारी जनताको सशस्त्र शक्तिले नै यस कुरोलाई निर्धारित गर्दछ भन्ने कुरो नेपालको

इतिहासमा छलङ्ग गरेकोछ । राजाको अधिकार नै दैवी दिन हो, न पुर्खेली सम्पति हो न हात हतियार फौजनै राजाको अधिकारको मुख्य श्रोत हो भन्ने कुरा पनि नेपालको इतिहासले प्रष्ट गरेको छ । जुन राजाले सशस्त्र आफ्नो हातमा नहुदाँ गणतन्त्रत्मक विधान बनाउने जनताको अधिकारलाई मानेका थिए, उहि राजाले शस्त्र र फौज आफ्नो हातमा पारिसकेपछि एक-एक बहाना गरी जनताका प्रजातान्त्रिक अधिकार माथि प्रहार गरी जनताको अधिकारहरु एकपछि अर्कोगरी खोसेर विस्तारै-विस्तारै सम्पूर्ण शक्ति आफ्नो हातमा ल्याउने काम गरे ।

फौज नै शासनयन्त्रको मुख्य अंग हो र शासनयंत्रमा कब्जा गर्ने नै देशका राजनीतिलाई घुमाउने शक्ति राख्छ । शासन-यन्त्र माथि कब्जाको अगुवामा न देशको संविधान, न त देशमा चलेको तत्कालको ब्यवस्था न त जनताको कुनै पनि राजनीतिक अधिकार टिकाउ हुन सक्नेछ भन्ने कुरो को प्रत्यक्ष प्रमाण २००७ साल देखि २०१७ साल सम्मको नेपालको राजनीतिले छलङ्ग गरेको छ । देशको प्रजातन्त्र अथवा संवैधानिक राजतन्त्र स्वेच्छामा अडेको हुँदैन राजाको हातको रहेको सम्पूर्ण शक्ति जनताको हातमा हस्तान्तरित गराई सके पछि नै एक सुदृढ प्रजातन्त्र अथवा संवैधानिक राजतंत्रको कल्पना गर्न सकिन्छ, त्यो भन्दा अगाडि होइन भन्ने कुरो नेपालको इतिहासले स्पष्ट गरेको छ ।

जुन बेला सम्म राजाको हातमा शक्ति हुँदैन त्यसबेलासम्म राजालाई संवैधानिक राजतन्त्र पनि मंजुर हुनेछ र जनताले बनाएको संविधान स्वीकार हुनेछ । यसै निमित्त २००७ साल चैत्र ३० गते राजाले एक अन्तरिम विधान स्वीकार गरी यस अन्तरिम विधान अन्तरगत एक विधान सभा चुनाव गरी यसै सभाद्वारा विधान बनाई त्यस विधान अनुसार राज्य शासन ब्यवस्था कायम गर्ने कुरोमा राजाले मंजुरी दिएको थियो, यस अन्तरिम विधानले प्रधान न्यायलयको अधिकारलाई राजाद्वारा हस्तक्षेप गर्न नपाउने गरेको थियो । २००८ साल अषाढ १४ गते त्यसबेलाको युवराज श्री ५ महेन्द्रले पनि जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकारलाई मान्यता दिएर नै बोल्न परेको थियो र भनेका थिए, “आजको वीसौं शताब्दीमा यो कुरा निश्चयनै भै सकेको छ । कि जब सम्म कुनै देशको शासन ब्यवस्था लोकतन्त्रात्मक ढंगबाट हुँदैन तब सम्म त्यो देश तथा देशका जनताहरु फुल्लन शक्तैनन् ।”

प्रजातान्त्रिक ब्यवस्था जनताको जन्म सिद्ध अधिकार हो र प्रजातान्त्रिक अधिकारको अभावमा जनताको जीवन फुल्लन सक्तैन भन्ने कुरो राजा त्रिभुवन तथा त्यसबेलाको युवराज श्री ५ महेन्द्रको भनाईले नै स्वयंम् स्पष्ट छ । यो कुरो राजा त्रिभुवन र राजा महेन्द्रले बुझेको होइन तर राजाले बुझेको होस् वा नबुझेको होस् राजाहरुको भरोसामा, राजाको स्वेच्छामा प्रजातान्त्रिक ब्यवस्था टिकदो रहनेछ भन्ने कुरो राजाको व्ययहारले स्पष्ट गरेको छ । जब राजाको हातमा फौज तथा शस्त्र गयो राजाले जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकारहरु एक पछि अर्को खोज्दै जाने काम गर्न थाले, २००९ सालमा आएर राजाले अन्तरिम विधानमा

आफ्नो खुशीराजीमा परिवर्तन गर्न थाले । यस अन्तरीम विधानको कैयन धाराहरु खारेजगरी राजाले शासनको बागडोर पूर्णरूपले आफ्नो हातमा लिने काम गरे । राजाले जनतासंग सोधपुछ आफ्नो खुशीराजीमा ३ पटक सम्म अन्तरिम विधानमा परिवर्तन गरी पहिलो अन्तरिम विधानको सम्पूर्ण भावनालाई खतम गरे, अनि शासन गर्ने मात्र हैन न्याय दिने अधिकार शान्ति पूर्ण रूपले आफ्नो हातमा लिए ।

२००८ साल बैशाख १ गतेको कार्यले राजाको हातमा फौज सुम्पन्ने काम भए भने २०११ सालमा राजाले अन्तरिम विधानमा ल्याएको परिवर्तनले राजाको निरंकुश शासनको जग सुदृढ गर्ने कार्य भयो, यसरी नेपालको राजनीतिमा राणाशाहीको बदला राजाको हुकुमशाहीको जग बसाल्ने कार्यवाही २००८ साल बैशाख १ गते शुरु भै २०११ साल सम्ममा राजाले सम्पन्न गरे । यसरी ४ वर्षको भित्रमा राजाले आफूलाई नेपालको राजनीतिमा एक शक्ति सम्पन्न शासकको रूपमा परिणत गर्न सफल भयो । राजाले प्रजातान्त्रिक व्यवस्थालाई जनताको संघर्षद्वारा प्राप्त जनताको प्राकृतिक अधिकारको रूपमा भन्दा आफ्नो व्यक्तिगत खुशीराजीमा दिने लिने आफ्नो पैतृक सम्पत्तिको रूपमा नै व्यवहार गरेर आए ।

यसरी प्रजातन्त्र माथि खेल्ने अधिकार राजालाई कसले दिए ? स्पष्ट छ राणासंग भएको फौज र हतियार नै राजाको भो यस दावालाई पुष्ट गर्ने हो, हतियार आफ्नो हातमा नभएका बेला जनताको इच्छाले हुने गणतान्त्रिक विधानको कुरा गर्ने राजाले हतियार र फौजमा शासन गरिसकेपछि अन्तरिम विधानमा बार बार हेर फेर गरी न्याय दिने तथा शासन चलाउने तमाम अधिकार माथि दावा बोलेको तथा मन्त्री मण्डलमा बार बार हेर फेर गरी, कहिले आफ्नै शासन चलाई कहिले आफ्नो कठपुतली मन्त्रिमंडलहरु गठन गरी २००९ साल भित्र संविधान सभाको चुनाव गराउने कबूल विरुद्ध जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकार एकपछि अर्को गरी खोस्दै शक्ति संचय गर्दै लाने राजाद्वारा काम भयो ।

प्रथम देशको सुप्रिम कमाण्डर आफै, हात हतियारको सांचो आफ्नै हातमा रोयल गार्डको रूपमा ४ पल्टन हर बखत नारायणहिटी दरवारमा राख्ने, फौज राजाकै प्रति जिम्मेवार, लोक सेवा आयोग राजाकै, न्याय विभाग राजाकै कन्ट्रोलमा, राजाको अलग गुप्तचर विभाग, किताब खाना, कौसी तोपखाना राजाकै हातमा, मन्त्रीमण्डल नियुक्त गर्ने खारेज गर्ने राजा कै हातमा । यसरी सारा शक्ति आफ्नो हातमा कब्जा गरिसके पछि राजाले आफ्नो पुरानो आफू असमर्थ बेलाको कबूलहरुलाई बदर गर्नु स्वाभाविकै थियो । शक्ति सम्पन्न राजाले जनताको हक र अधिकार कदापि मन्जुर गर्ने छैन भन्ने कुरो स्वयंम् स्पष्ट छ । अनि यस्तो स्थितिमा कुन चाहि राजा यस्तो होला जसले आफ्नो हातमा परेको शक्ति छाडि जनतालाई विधानसभाको चुनाव गराउने मन्जुर गर्ला ? राजाले विधानसभा मात्र हैन संसदको चुनावसम्म पनि नगराउने स्थिति उत्पन्न गरे । चुनावको निम्ति जनताले एक पटक फेरि संघर्षमा उत्रनु पथ्यो । यो

निशस्त्र, शान्तिपूर्ण संघर्ष थियो र आखिर यो संघर्ष संभौतामा टुंगियो । राजाले विधान सभाको चुनाव नगराई संसदको चुनाव गराउने घोषणा गरे । प्रजातान्त्रिक पार्टीहरूले बिना हिचकिचावट संसदलाई स्वीकार गरे । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी पनि यसै संसदलाई सर्व शक्ति सम्पन्न बनाउने उद्देश्य राखी संसदमा भागलिए, तर शस्त्रवाट राजाले कसैलाई केही चलन दिएन र प्रजातान्त्रिक तत्वहरू संसदभित्र बहस गरी रहुन्जेल, तथा यता जनवादी तत्वहरू शान्तिपूर्ण आन्दोलनहरूमा लागुन्जेल शस्त्रधारी राजाले आफ्नो हतियार तिखाउँ जाने काम गरे, राजाको गुप्तचर विभाग अत्यन्त सकृय थियो । राजाले यस बीचमा विभिन्न प्रतिक्रियावादी तथा प्रति क्रान्तिकारी ताकतलाई संगठित गर्न गए । फौज लोक सेवा आयोग, न्यायलय आदि प्रमुख शासन यन्त्र राजाको हातमा छन्दै थियो । यसमाथि लाखौं-लाख रुपियाँसंग खेल्ने अधिकार राजालाई छर्दै थियो । हतियार राजाको हातमा अनि अग्रेज तथा अमेरिकी साम्राज्यवादीहरूसंग आफ्नै पहल कदमीमा सम्पर्क राख्ने अधिकार व्यवहारिक रूपमा राजाकै हातमा, स्पष्ट रूपले शक्ति राजाको हातमा थियो, यस्तो शस्त्रधारी राजाको हातमा हाम्रो देशको संविधान एक मामुली खेलौना मात्र सावित हुनु स्वाभाविक थियो ।

निश्चय नै त्यसवेला राजा आफैले गरि लाल मोहर लगाई दिएको शासन विधानले संसदको दुबै सदनको दुई तिहाई बहुमतले पास नगराई राजाले अथवा अरु कसैले पनि संविधानमा कुनै हेर फेर ल्याउन पाईदैन भन्ने कुरा स्पष्ट किटेको थियो । तर शासन विधान आफ्नो हिफाजत आफैले गर्ने सक्तेन शस्त्रधारी राजाको अगाडि हाम्रो देशको शासन विधानको कुनै हब्जा कब्जा चलेन । फौज, हतियार आदि शासन यन्त्रको प्रमुख अंग राजाको हातमा थियो र राजाले सजिलैसंग यसै फौज र हतियारको बलले देश प्रचलित विधानलाई रद्दिको टोकरीमा फ्याकी एक पटक फेरि नेपालमा आफ्नो र आफ्नै परिवारको मध्ययुगिन बर्वर एकतन्त्रि हुकुमत कायम गरे ।

यस एकतन्त्री हुकुमत माथि पर्दा हालन राजाले पंचायती व्यवस्था स्थापना गरे, जुन पंचायती व्यवस्था अन्तरगत जनताको न निर्भिकताका साथ चुन्ने अधिकार छ, न चुनिएर गएको पंचायत सदस्यहरूलाई कुनै निर्णय गर्ने अथवा मन्त्रीमण्डल चुन्ने अधिकार नै छ । राष्ट्रिय पंचायत देखि लिएर तह तहका तमाम पंचायतहरूले राजाकै निर्देशन अनुसार काम गर्नुपर्ने राजाले पंचायतहरूलाई आफ्नो स्वेच्छामा लाउने रबरको स्टाम मात्र बनाएको छ ।

स्वेच्छा जुन बेला सम्म राजाको हातमा शक्ति रहने छ, यो शक्ति जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकारको सुरक्षा गर्नको निम्ति प्रयोग गर्ने छैन नत यस्तो शक्ति देशको विधानको सुरक्षा निम्ति नै हुनेछ । राजाले शक्ति हर हालतमा आफुले नपाएको अधिकार लिने र आफ्नो खानदानको एकतन्त्री हुकुमतलाई मजबुत गदै लानेमै प्रयोग हुनेछ भन्ने कुरो २००७ सालको देखि २०१७ सम्मको इतिहासले स्पष्ट गरेको छ । राजाको हातमा शक्ति रहुन्जेल सहमतिको

व्यवस्था त परै रहोस सवैधानिक राजतंत्र पनि राजालाई मन्जूर हुने छैन भन्ने कुरो यसै इतिहासले छर्लङ्ग गरेको छ । अनि यस इतिहासले यो पनि स्पष्ट गरेको छ, कि देशको संविधानले आफ्नो हिफाजत आफै गर्न सक्तैन र शासक वर्गको हातमा रहेको शक्ति जनताको हक र हितलाई सुरक्षा गर्नको निम्ति होईन जनताको हक र हितलाई दबाउनको निम्ति नै हरबखत प्रयोग गरिनेछ ।

आजको स्थितिमा हाम्रो ऐतिहासिक कार्य

जब सम्म राजाको हातमा शासनको बागडोर रहने छ, देशमा स्थापित कुनै पनि प्रजातान्त्रिक व्यवस्था दिगो रहने छैन । नेपालको आज सम्मको इतिहासले स्पष्ट गरेको छ कि देशमा प्रजातान्त्रिक व्यवस्था दिगो गर्नको निम्ति एउटा विधान बनाउननै पर्याप्त छैन । जति सुकै पवित्र भएपनि विधान स्वयम् आफूले आफैलाई रक्षा गर्न सक्तैन । नत यस्तो विधान साक्षी राखी मुद्दामा चलाउने कहि अदालत यस संसारमा छ । शासन सत्तामा कब्जा गर्ने वर्गले देशको विधानलाई आफ्नो स्वार्थ अनुकूल प्रयोग गर्न यथेष्ट मौका पाउँछ । शासक वर्गले चाहेमा यस्तो विधानलाई रद्दिको टोकरीमा फ्याँकी आफ्नो स्वार्थ अनुकूलको नयाँ विधान पनि दिन सक्छ । विधानमा हेरफेर गर्नु अथवा पुरा विधानै ल्याई थन्क्याएर नयाँ विधान दिनु शासक वर्गको निम्ति बाँया हातको खेल हो ।

स्पष्ट छ, एक प्रजातान्त्रिक विधान बन्नुनै पर्याप्त छैन । नत संसदको चुनाव गराएर एक मन्त्रीमण्डल गठन गर्नुनै पर्याप्त छ । राजाको हातमा तमाम शासन यंत्र राखी, खासगरी राजाको हातमा फौज र हतियार राखी संसदको स्थापना हुन्छ, अथवा विधान सभाकै चुनाव हुन्छ, भने यस्तो संसद अथवा विधान सभा पनि राजाको हातमा माटोको खेलौना नै सावित हुनेछ । राजनीतिक सवाल शक्तिको सवाल हो । जब सम्म पुलिस, फौज, हतियार तथा अन्य शासन यंत्र जनताको हातमा हुने छैन, जबसम्म राजाको हातमा रहेको सम्पूर्ण शक्ति जनताको हातमा हस्तान्तरित हुने छैन त्यसवेला सम्म राजाद्वारा घेरन प्रजातान्त्रिक व्यवस्था माथि हमला गरी बार-बार आफ्नो एकतन्त्री हुकुमत स्थापना गर्ने कार्यमा रोक लगाउन सक्ने छैन ।

जुन पर्यावरणमा राजाको जन्म हुन्छ, जुन पर्यावरणमा पाली पोसी हुर्कन्छ, त्यस पर्यावरणले नै राजालाई म पनि मानिस हुँ, सब मानिस एक हो भन्ने भावना उत्पन्न हुन दिदैन । यस्तो पर्यावरणमा हुर्केको राजाले आफूलाई अलौकिक तथा असाधारण पुरुष थान्नु स्वाभाविक हो र अनि तमाम जनता राजाको ऐस आरामको निम्ति दासको रूपमा जन्मेको भन्नथान्नु पनि स्वाभाविक हो । यस्तो राजाले जनतालाई पनि मानिस सरह व्यवहार गरी मनुष्योचित अधिकार दिन कदापि मन्जूर गर्दैन । अरु जनताको प्राकृतिक तथा जन्मसिद्ध

अधिकार पनि खोस्दै जनतालाई दास सरह व्यवहार गरी हुकुमी शासन चलाउनै राजाले आफ्नो दैवी अधिकार सम्भ्रन्छन् । जुनबेला राजाको हातमा शक्ति जान पाएको थिएन, जुन बेला राजाले गणतान्त्रिक विधान बनाउने जनताको अधिकार घोषणा गरे त्यसबेला पनि राजाको “अहम” भावना स्पष्ट थियो । आफ्नो हातमा फौज, हतियार र शक्ति नभएको बेला राजाले वैधानिक राजतन्त्रलाई मान्यता दिई जनताको प्रजातान्त्रिक हक स्वीकार गर्नु एक कुरो हो तर मौका पाएर फौज हतियारले युक्त भई शक्ति आफ्नो हातमा पारिसकेपछि फेरि पनि जनताका प्रजातान्त्रिक अधिकार स्वीकार गर्नु अर्को कुरो हो । आफ्नो हातमा फौज तथा हतियार नभएको बेलामा जनताद्वारा गणतान्त्रिक विधान बनाउने जनताको अधिकारलाई स्वीकार गर्ने राजाले शस्त्र र फौज आफ्नो हात पारिसके पछि विस्तारै-विस्तारै जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकार खोसी आफुलाई फेरि मध्ययुगीन हुकुमी शासक बनाउनु एक स्वाभाविक प्रकृया हो । स्पष्ट छ राजाको शक्तिको श्रोत न त दैवी अधिकार हो, नत पुर्खेली अधिकार नै हो, राजाको शक्तिको श्रोत राजाको हातमा रहेको फौज र हतियार हो । यसै निमित्त जब सम्म राजाका हातमा शासन यंत्र रहने छ, खासगरिकन जुनबेला सम्म राजाको हातमा फौज र हतियार रहने छ, राजालाई सवैधानिक राजाको रूपमा रहने कुरा मन्जूर हुने छैन, नत जनताको संघर्षहरूद्वारा जनताले पाएको अधिकार नै स्थायी र सुरक्षित हुनदिनेछ । राजाको हातमा रहेको हतियार कहिले पनि जनताको हक र अधिकार सुरक्षा गर्नको निमित्त प्रयोग हुने छैन मौका पाएर जनताको हक र अधिकार खोस्नको निमित्त नै राजाको हातमा रहेको राजदण्डको प्रयोग हुनेछ, राजाको हातमा रहेको फौज र हतियार प्रयोग हुनेछ ।

स्पष्ट छ राजाको हातमा रहेको सम्पूर्ण शक्ति जनतामा हस्तान्तरित गराई प्रभुसत्ता सम्पन्न संसद खडा गरेर नै राजाको प्रजातन्त्र विरोधी हरकतलाई नाकामयाब बनाउन सक्ने छौं । यी कुराको अभावमा राजा राजाको रूपमा रहन्छ भने हाम्रो देशको प्रजातन्त्र अथवा जनताले संघर्षद्वारा हासिल गरेको कुनै पनि अधिकार राजाको हातमा खेलौना नै सावित हुनेछ । यस्तो हक र अधिकार अनि प्रजातान्त्रिक व्यवस्था अस्थायी मात्र हुनेछ । जब राजाले लाखौं रुपियाँमा खेल्न पाउने छ, जब सम्म देशको शासन यंत्र खास गरी फौज र हतियार राजाको हातमा रहने छ जनताको कुनै हकलाई खोस्नु राजाको निमित्त बाँया हातको खेल हुनेछ । राजाको हातमा रहेका फौज, हतियार आदिनै जनताको हक अधिकारलाई खोसी देशमा स्थापित कुनै पनि व्यवस्था खतम गर्नका निमित्त एक सफल साधन हो ।

शासन उसैले चलाउछ, विधान उसैले बनाउँछ, जसको हातमा शासन यंत्र रहन्छ र खास गरी जसले फौज हतियारलाई कब्जा गरेको हुन्छ शासन यंत्रको मुख्य अंग नै शस्त्र र फौज भएको हुँदा निशस्त्र जनताले प्रजातान्त्रिक अधिकारलाई सुरक्षित राख्न सक्तैन ।

यस तथ्यलाई नजरअन्दाज गरी, सानातिना आन्दोलनद्वारा हक र अधिकार प्राप्त गरी यसकै आधारमा देशमा राजनीति विकास गर्ने सपना देख्छौं भने हामीले धोखानै पाउने छौं । जुन राजाले आफ्नो हातमा शक्ति नभएको बेलामा गणतन्त्रात्मक विधान बनाउनको निम्ति चुनाव गराउन पनि मन्जूर गरे, जसै आफ्नो हातमा फौज र हतियार प्राप्त गरे जनतालाई हक दिदै अन्तरीम विधानलाई समेत बार-बार परिवर्तन गरी संविधान सभाको चुनाव गराउन मात्र नामन्जूर गरेको होइन, आफैले दिएको विधान अन्तरगत स्थापना भएको संसदलाई टिक्न दिन मन्जूर गरेन र मौका पाई फेरि आफ्नो तानाशाही राज खडा गरे उहि राजाको मातहातमा सानातिना राजनीतिक अधिकारहरु पाई उसैलाई प्रयोग गरी फेरि पनि संसदीय व्यवस्था स्थापना गर्ने र त्यस संसदीय व्यवस्थालाई प्रयोग गरी पछि गएर नै राजाको हातको शक्ति खोसी सार्वभौम संसद खडा गर्ने सपना देख्छौं भने यस्तो सपना कहिल्यै साकार हुन सक्ने छैन ।

जुन राजाले संविधानलाई खान सके, स्थापित संसदीय व्यवस्थालाई खतम गर्ने सके, उक्त राजाले फेरि एक पटक मौलिक अधिकार देला र अनि यसको आधारमा संसदीय व्यवस्था खडा गरौला अथवा पछि गएर सर्वशक्ति संगलन संसद खडा गरौला भन्न थाल्छौं भने हामीले फेरि पनि उहि धोखा खानु पर्नेछ । निश्चित पनि राजाले दिएको अधिकार प्रयोग गरी हामीले उहिसंग लडनको निम्ति शक्ति संचय नगरी सकुन्जेल हेरेर बस्ने छौं । याद रहोस, हामीले पहिले संसदलाई स्वीकार गर्दा पनि सो संसदलाई शक्ति सम्पन्न बनाउने कबूल स्वीकार गरेका थियौं । तर हामीले संसदलाई शक्ति सम्पन्न बनाउन अघि, हामीले २-४ वटा जन आन्दोलन के उठाउने काम गर्नुपर्ने, राजाले संसदीय व्यवस्थालाई नै खतम गर्ने कार्य गरे, स्पष्ट छ फेरि पनि यस्तै प्रकारको संसद स्थापना हुन्छ भने राजाले सो संसद सर्वशक्ति सम्पन्न नबनुन्जेल पर्खेर बस्ने छैन र आफ्नो स्वविवेकम यस्तो संसद फेरि पनि भंग गरी अझ मजबूतीको साथ हुकुमी व्यवस्था चलाउने छ ।

यसरी अस्ति हामीले संघर्ष गरी संसदको स्थापना गर्नुपर्ने । राजाले विधानको समेत वास्ता नगरी यसलाई खतम गरे । अब फेरि यहि संसदको निम्ति संघर्ष गरौं, अनि यस संसदलाई रक्षा गर्ने को ? न त विधानले यसको रक्षा गर्नेछ, न राजाले । अनि राजाको स्वविकले यस्तो संसद सर्वशक्ति सम्पन्न बन्न दिन अगावै भंग गर्नेछ । अनि फेरि मौलिक अधिकारको निम्ति संघर्ष गरौस् फेरि संसद ल्याउ, फेरि भंग गराउ यस घनचक्करमा फंसी नेपालको राजनीति कहिल्यै उभो लाग्ने छैन । यस घनचक्कर जब सम्म टोढीन्न नेपालमा प्रजातांत्रिक व्यवस्था कदापि स्थायी हुन सक्ने छैन, तसर्थ आजको एतिहासिक माग राजासंग सम्भौता गरी उहि पुरानो किसिमको संसदीय व्यवस्था स्थापना गर्नु होइन । राजाको हातमा शक्ति रहनुन्जेल यो घनचक्कर टुट्ने छैन । जब सम्म राजाको हातमा शक्ति रहने छ, जब सम्म देशको फौज तथा शस्त्र-अस्त्र राजाको हातमा रहने छ, संसदीय व्यवस्था पनि नाकामयाब रहन्छ भने यहि

राजाको मातहतमा पाइने मौलिक अधिकारको मदतले हामीले देशको राजनीतिमा कहाँ सम्म गुणात्मक परिवर्तन ल्याउन सफल हुनेछ ? स्वविवेकी राजाको मातहतमा न मौलिक अधिकार टिकाउ हुनेछ, नत संसदीय व्यवस्था । राजाको हातमा शक्ति रहन्जेल संसदको यो हाल हुन सक्तछ भने कुन भरोसामा पहिले मौलिक अधिकार प्राप्त गरी अनि त्यही मौलिक अधिकारको प्रयोग गरी संसदीय व्यवस्थाको स्थापना गर्नको निम्ति शक्तिसंचय गर्ने हो र फेरि एक पटक सजिलै संग संसदको स्थापना गरी सो संसदलाई अझ सजिलोसंग सर्वशक्ति सम्पन्न बनाउने हो ?

स्पष्ट छ, नेपालमा प्रजातान्त्रिक व्यवस्था स्थापना गर्ने हो, यसलाई दिगो गरी नेपालको राजनीतिलाई उत्तोर विकास गर्दै जनताको पक्षलाई मजबुत गर्दै लाने हो भने हाम्रो तृतीय महाधिवेशन भने जस्तो,

- (क) राजाको हातमा रहेको सम्पूर्ण शक्ति जनताको हातमा हस्तान्तरित गराउनु अति आवश्यक छ ।
- (ख) अनि सर्वशक्ति सम्पन्न सर्वभौम संसदको स्थापना गर्न पनि उतिकै जरुरी छ ।

निश्चय पनि यी दुवै कार्य राजाको स्वविवेकमा प्राप्त हुने छैन । कुनै पनि शासकले शासक वर्गले आफ्नो हातमा रहेको शासनसत्ता जनताको हातमा सुम्पेर दिने छैन । तसर्थ यस कार्यलाई पुरा गर्ने एउटै बाटो हो प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्नु ।

आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको स्वाभाविक चरित्र-

हुकुमशाही राजाको विरोधमा संघर्ष गरी प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गर्ने सवाल खेल खेलैमा सफल हुने छैन । राजाले जसरी नेपालमा प्रतिक्रियावादी शक्तिको निर्माण गर्दैछ, विदेशी पूँजीपति निमंत्रणा गरी भित्राईदैछ, विदेशी प्रतिक्रियावादी तथा साम्राज्यवादी हाम्रो देश भित्र घुसाउदैछ, त्यस अनुसार हाम्रो प्रजातान्त्रिक संघर्ष साधारण तरिकाले राजा र जनताको बीचमामात्र नभै यो प्रजातान्त्रिक संघर्षले यी प्रतिक्रियावादी शक्ति, विदेशी पूँजी तथा साम्राज्यवादको विरोधमा पनि गर्नुपर्ने छ । यसै निम्ति हाम्रो प्रजातान्त्रिक संघर्ष राजाको एकतन्त्री शासन विरुद्ध प्रजातान्त्रिक संघर्ष मात्र नभै यो संघर्ष साम्राज्यवाद तथा विदेशी एकाधिकार पूँजी विरोधी संघर्ष पनि हुनेछ । अग्रेज तथा अमेरिकी साम्राज्यवाद खास गरी अमेरिकी साम्राज्यवाद जो हर देशको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा आफ्नो मौत देख्दछ हाम्रो देशको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनको विरोधमा तगडा रुपले पेश आउनेछ । प्रजातान्त्रिक ठेकेदार यी साम्राज्यवादी शक्ति आज प्रजातान्त्रिक पक्षमा होइन एकतन्त्री हुकुमतको पक्षमा नै खडा हुनेछ । तसर्थ स्वभावतः यो प्रजातान्त्रिक आन्दोलनको चरित्र साम्राज्यवाद विरोधी पनि हुनेछ ।

यस बाहेक देशका प्रतिक्रियावादी ठूला-ठूला सामन्तहरु यस प्रजातान्त्रिक संघर्षको विरोधमा खडा हुनेछन । साथै राजाको यो भूमिसुधारले देशका सानातिना सामन्तहरुका एक अंगलाई

प्रजातन्त्र पक्षमा पनि ल्याईदिनु सक्तछ, तसर्थ यस्ता सामन्तहरु जो प्रजातान्त्रिक क्रान्तिका पक्षमा आउनेछ, देशभक्त सामन्तको रुपमा व्यवहार गरी उनीहरुलाई राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गमा परिणत गर्न योजना बनाएर यिनीहरुसंग सयुक्त मोर्चा पनि गर्न सकिन्छ । अस्तु: राष्ट्रिय क्षेत्रमा ठूला-ठूला तथा प्रतिक्रियावादी सामन्तहरुको सामना गर्न करै लाग्ने छ, तसर्थ यो प्रजातान्त्रिक आन्दोलन सामन्त विरोधी आन्दोलन पनि हुनेछ ।

तसर्थ यो प्रजातान्त्रिक आन्दोलन सिधा प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमात्र नभै सामन्त विरोधी, साम्राज्यवाद विरोधी प्रजातान्त्रिक आन्दोलन हुनेछ ।

यस्तो स्थितिमा नेपालका तमाम क्रान्तिकारी शक्तिलाई एकजुट गराएर नै यो कुरो सम्भव हुनेछ, हाम्रो देशका जनताको ९३ प्रतिशत किसान छन्, उनीहरुमा ७० प्रतिशत भन्दा ज्यादा खेतीहीन सुकम्बासी किसान र गरीब किसान छन् । हाम्रो जनताको यस विशाल अंग प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको पक्षमा हुन स्वाभाविक छ । किसानलाई जमीन दिने, उनीहरुलाई ऋणबाट मुक्त गर्ने, उनीहरु माथिको सामन्ती तथा सरकारी शोषण दमन खतम गर्ने कार्यक्रमको अभावमा हाम्रो देशका किसानहरुलाई व्यापक रुपमा प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा उठाउन सकियोस । आज किसानहरु एक पछि अर्को राजनीतिक परिवर्तन मात्र होइन, आफ्नो जीवनमा आर्थिक तथा राजनीतिक दुबै प्रकारको परिवर्तन चाहन्छन् । बढदो किसान आन्दोलन स्वभावतः सामन्त विरोधी आन्दोलन हुनेछ । यसै निमित्त जहाँ हामीले प्रतिक्रियावादी सामन्तहरुलाई राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गमा परिणत गरि उनीहरुको जमीन पनि योजनाबद्ध तरिकाले किसानलाई दिने प्रबन्ध गर्नु आवश्यक छ ।

यस बाहेक आज हाम्रो देशमा जुन द्रुतगतिले जनताको आर्थिक स्थिति बिगढदैँछ, त्यस अनुसार हाम्रो देशमा सर्वहारा वर्ग पनि बढदैँछ, यिनीहरु कोही भारत भर्छन् भने कोही देशभित्रनै मजदुर वर्गमा परिणत हुन्छन् । यस उसले आज मजदुर वर्ग एक बढदो वर्ग हो मजदुर वर्गनै सबभन्दा क्रान्तिकारी वर्ग भएको हुँदा आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिमा उनीहरुको विशेष भूमिका रहन्छ । यस बाहेक शहरिया गरीब तथा मध्यम वर्गहरुको आर्थिक स्थिति पनि छिट-छिटै विगढैँछ साथै अनि राष्ट्रिय पूँजीपतिहरु पनि साम्राज्यवादी तथा विदेशी पूँजीको होडमा आफ्नो राम्रो विकास गर्ने सक्ने स्थितिमा छैन साथै वृद्धिजीवि वर्ग हाम्रो देशका सबभन्दा चेतनशील वर्ग हो । यस्तो स्थितिमा, स्पष्ट छ-जबसम्म यी तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुलाई व्यापक रुपमा संयुक्त नगरी प्रजातान्त्रिक आन्दोलन उठाउनु सकिने छैन, हाम्रो प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा हुन सक्दैन ।

आजको स्थितिमा सामन्ती व्यवस्था खतम गर्न किसानहरुको हितमा मात्र नभई राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग तथा शहरिया मध्यम वर्गका व्यापारीहरुको पनि हितको कुरो पनि हो । सामन्ती

व्यावस्था खतम गरी स्वतन्त्र आर्थिक विकास गर्नु जरुरी छ । विदेशी पूँजीको होडबाट राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गलाई बचाउन अत्यन्त जरुरी छ । जहाँ सम्म सामन्ती व्यावस्था खतम गरी भूमि वितरण गर्ने सवाल छ, निश्चय पनि लुला, लगडा, बुढा बुढी केटा केटी, नाबालकहरुको जमीन खोस्ने सवाल उठदैन, नत मजदुरहरु, सिपाहीहरु, कामदार-कारिन्दा डाक्टर, मास्टर, प्रोफेसर अथवा सानातिना मध्यम खालका व्यापारीहरुकोनै जमीन खोस्ने सवाल छ यिनीहरुको आफ्नो घर खर्च सम्म चल्ने खालको जमीन छोडन सकिन्छ । जहाँ सम्म देश भक्त सामन्तहरुको सवाल छ, उनीहरुको खेतमा सरकारद्वारा प्रबन्ध गरी उनीहरुलाई राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गमा परिणत गरी उनीहरुको आर्थिक स्थिति अभि सुधार गर्न सकिन्छ ।

तसर्थ सामन्त विरोधी साम्राज्यवाद विरोधी प्रजातान्त्रिक आन्दोलन आज खास एक वर्गको स्वार्थ अनुकुलको सवाल नभई हाम्रो देशको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुको स्वार्थ अनुकुलको सवाल हो । यी क्रान्तिकारी वर्गहरुको व्यापक संयुक्त मोर्चा नै आज हाम्रो देशमा क्रान्ति पुरा गर्ने निर्णायक शक्ति हो ।

यहाँ एक सवाल उठदछ, जब आजको ऐतिहासिक कार्य प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गर्नु हो भने किन हामीले यस क्रान्तिलाई पुरा गर्न पूँजीवादी पार्टी खास गरी नेपाली कांग्रेसलाई साथ दिने ? अथवा उनीहरुको सहायक शक्तिको रूपमा काम किन नगर्ने ? यस तर्कको पक्षपाती साथीहरुको भनाइमा आजको निर्णायक शक्ति नेपाली कांग्रेस हो । यसको साथ यो पनि सुनिनमा आउछ कि आज नेपालको तमाम जनता र प्रजातन्त्रवादी पार्टीहरु र प्रजातान्त्रिक शक्तिहरुलाई एक सुत्रमा बाधेर लैजान परेको हुनाले “किसानलाई जमीन दिने आदि किसान समस्याहरुलाई उठाएर लैजाने कुरो गलत कुरो हुन्छ ।” यो भनाई अनुसार यस्ता सवालहरु मात्र उठाउनु आवश्यक छ जसले तमाम प्रजातान्त्रिक शक्तिहरु एक हुन सकून् ।

यहाँ एक अर्को सवाल उठदछ, आजको क्रान्ति पूरा गर्ने शक्ति नेपाली कांग्रेस जस्तो कुनै पूँजीपति पार्टी हो अथवा अरु नै हो ? के नेपाली कांग्रेसलाई हामीले साथ दिएको खण्डमा नेपालको प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा हुनेछ ? सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक दुबै दृष्टिकोणले यो आशा गलत सावित हुन्छ । सर्व-प्रथम नेपाल एक धेरै नै पिछडिएको देश हुदाँ यहाँको पूँजीपति वर्ग धेरै नै कमजोर अवस्थामा छ । नेपालको पूँजीपति वर्गको अवस्था नेपालको क्रान्तिमा नेतृत्व दिन सक्ने स्थिति छैन । ज्यादाँ से ज्यादाँ नेपालको पूँजीपति वर्ग प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको सहायक र समर्थक रूपमा नै आउन सक्नेछ । उनीहरु नेपालको क्रान्तिलाई पूरा गर्न नेतृत्व दिन सक्ने स्थितिमा कतै छैन ।

साच्चै नै भन्ने हो भने हाम्रो देश पूँजीपति वर्गको राम्रो विकास पनि हुन पाएको छैन । हाम्रो देशमा खासगरी व्यापारी पूँजी र अनि सानतिना कारखानाहरु राइस मिल र आइल मिल

जस्तो सानातिना मिलहरु नै छन् । एक दुईवटा खोल्ट लागेको कारखानाहरु विदेशी पूँजीबाट नै बन्न लागेको छ । हाम्रो राष्ट्रिय पूँजी विदेशी पूँजीसंग होडमा टिक्नु पर्ने र विदेशी पूँजीनै नेपालको शक्तिशाली पूँजी भएको हुदाँ हाम्रो देशको राष्ट्रिय पूँजी केही हद सम्म प्रजातन्त्र पक्षका भएपनि यो पूँजी यति कमजोर अवस्थामा छ कि हाम्रो राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग क्रान्तिमा नेतृत्व दिन सक्ने स्थितिमा छैन । यस कमजोरीले गर्दा यस पूँजीपति वर्गले प्रजातान्त्रिक क्रान्ति एक चढाइमा आए पछिनै प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा साथ दिनेछ । हालको स्थिति हेर्ने हो भने उनीहरु तटस्थ नै देखिन्छ । प्रजातान्त्रिक पद्धति प्रति केही हदसम्म सहानुभूति वर्गको नेतृत्व प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा हुन असम्भव छ ।

पूँजीपति वर्गको यो कमजोरी नेपालको पूँजीवादी पार्टी नेपाली कांग्रेसमा पनि यथेष्ट प्रतिविम्बित भएको देखिन्छ । नेपाली कांग्रेसले नेपालकै पूँजीपति वर्गको मात्र भरोसा गर्न सकेन र राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपाली कांग्रेसको सम्बन्ध गाउँ पहाडका सामन्तहरु तथा जाली फटाहाहरूसंग पनि छन् अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपाली कांग्रेसले आफ्नो भरोसा पूर्ण मित्र साम्राज्यवादी तथा भारतीय एकाधिकार पूँजीलाई नै बनाएको छ यसै निमित्त जुन बेला नेपाली कांग्रेस सरकार नेपालमा थियो त्यस बेला पनि त्यस सरकारको अर्थनीति राजा महेन्द्रको अर्थनीति भन्दा ५० हजार सम्मको कारखानाहरु नेपाली राष्ट्रिय पूँजीले चलाउने ५० हजार देखि ३,००,००० सम्मको कारखानाहरु नेपालको राष्ट्रिय पूँजी तथा विदेशी पूँजी मिलेर संयुक्त रुपले चलाउने र ३,००,००० भन्दा बढीको ठूला-ठूला कारखाना र मिलहरु विदेशी पूँजीद्वारा चलाउने नीति संसद भित्र छलफलको निमित्त सर्कुलेसनमा ल्याई सकेको थियो । अनि किसान र सामन्त बीचको सम्बन्धमा नेपाली कांग्रेसको नीति सामन्तको पक्ष लिई किसानहरुलाई दबाउने खालका नै थियो । ठाउँ-ठाउँमा किसान कार्यकर्ताहरु पक्रनु किसानहरु माथि मोहियानीहरुको सवालमा पनि गोली चलाउनु भ्रष्ट अधिकारहरुलाई बचाउन जन आन्दोलन दबाउने कार्य गरे अर्को तिर नेपाली कांग्रेसको सरकारले विदेशी पूँजीको होडबाट राष्ट्रिय पूँजीलाई बचाउन काम सम्म पनि गर्न सकेन र नेपाली कांग्रेस पूँजीवादी पार्टी भएर पनि नेपालको राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको स्वार्थ सम्मको पनि प्रतिनिधित्व गरी काम गर्न सकेन ।

नेपाली कांग्रेसको यस इतिहासले गर्दा तथा आज पनि नेपाली कांग्रेससंग मजदूर, किसान तथा अन्य क्रान्तिकारी वर्गहरु र साथै राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको समस्या समाधान गर्ने कार्यक्रमको अभावले गर्दा नेपाली कांग्रेसले नेपालको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुलाई एक सुत्रमा बाधीक्रान्तिलाई पूरा गर्न सक्ने क्षमताको विल्कुलै अभाव देखिन्छ ।

आजको स्थितिमा पनि नेपाली कांग्रेसले हाम्रो राष्ट्रिय स्वार्थको प्रतिनिधित्व गरी किसानहरुको समस्या समाधान गर्न सामन्त विरोधी नीति तगा राष्ट्रिय पूँजीको विकासको

लागि साम्राज्यवादी तथा विदेशी एकाधिकार पूँजीका प्रभावबाट नेपाललाई मुक्त गर्ने खालको एक स्वतन्त्र अर्थनीति अपनाउन सकेन ।

हाम्रो देशको जनसंख्याको ९३ प्रतिशत किसान छन् र अनि ७० प्रतिशत खेतीहीन र गरीब किसान छन् । यसै निम्ति किसाननै आजको हाम्रो देशको मुख्य क्रान्तिको शक्ति हुन् । यस शक्तिलाई क्रान्तिकारी आन्दोलनमा उठाउनको निम्ति सामन्ती व्यवस्था खतम गरी किसानलाई जमीन दिने, उनीहरूलाई ऋणबाट मुक्त गर्ने र गाउँघरबाट सामन्ती तथा जालि फटाहाहरूको शोषण र दमन खतम गर्ने खालको कार्यक्रम अति जरुरी छ । तर नेपाली कांग्रेस यस प्रकारको कार्यक्रमलाई कहिल्यै अँगाल्न सकेन । यस्तै राष्ट्रिय पूँजीको विकास गरी देशको स्वतंत्र आर्थिक उन्नति गर्ने हो भने हाम्रो देशको अर्थब्यावस्थालाई साम्राज्यवादी तथा विदेशी पूँजीको होड र कब्जाबाट मुक्त गर्नु अत्यन्त जरुरी छ । यस नीतिलाई नेपाली कांग्रेसले कहिल्यै स्वीकार गर्न सकेन । यस्तो स्थितिमा नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वमा मजदूर, किसान तथा अन्य तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूको क्रान्तिकारी आन्दोलनमा उठाउन असम्भ छ ।

त्यस माथि नेपाली कांग्रेस खुद नेपालको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरू अगाडि चढलान् र नेपालको क्रान्ति आफ्नो काबु बाहिर जाला भन्ने डरले ग्रस्त छ । नेपाली कांग्रेस एकातिर प्रजातान्त्रिक संघर्षको पक्षमा छ भने अर्कातिर यो संघर्षले व्यापक जन संघर्षको रूप लिई यसले व्यापक जन क्रान्तिको रूपलेला भन्ने पनि उतिकै डराउँछ । यस्तो स्थितिमा नेपाली कांग्रेस खुद मजदूर, किसान आदि तमाम जनतालाई क्रान्तिकारी आन्दोलनमा उठाउने पक्षमा छैन । यसै कारण प्रजातान्त्रिक संघर्ष नेपाली कांग्रेसले गर्दा गर्दै पनि प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने पक्षमा नेपाली कांग्रेस छैन र नेपाली कांग्रेसको संघर्ष क्रान्तिपूरा गर्ने खालको नभै राजालाई दबाउ दिई सम्भौतामा टुन्ड्याउने खालको छ । यस माथि नेपाली कांग्रेस कम्युनिष्ट पार्टीसंग समानताको आधारमा संयुक्त मोर्चा गर्ने पक्षमा कहिल्यै भएन र नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीको सहयोग चाहन्छ भने आफ्नो उद्देश्य पूर्ति गर्न सहायक शक्तिको रूपमा नै सहयोग चाहन्छ । ताकि कुनै पनि संघर्षको दौरानमा नेपाली कांग्रेसले राजासंग संभौता गरी शासन सत्तामा हिस्सेदार बन्न सकोस ।

अहिले पनि नेपाली कांग्रेसले राजा भन्दा पनि ठूलो दुश्मन कम्युनिष्ट पार्टीलाई नै ठानेको छ र कम्युनिष्ट हौवा खडा गरी राजासंग संभौता गरी शासन सत्तामा हिस्सा लिने मानै हर बखत संलग्न देखिन्छ । जब सम्म नेपाली कांग्रेसको घनिष्ट सम्बन्ध साम्राज्यवादी तथा विरोधी पूँजीसंग रहने छ, नेपाली कांग्रेसले कम्युनिष्ट विरोधी जन विरोधी नीति छोड्न सक्ने छैन । जब नेपाली कांग्रेसको सम्बन्ध साम्राज्यवादी तथा विदेशी शक्तिसंग रहेर आएको छ, भने नेपाली कांग्रेसले सामन्त विरोधी तथा साम्राज्यवाद विरोधी कार्यक्रम कदापि अंगल्न सक्तैन । अनि यस्तो कार्यक्रमको अभावमा कोरा प्रजातन्त्रको नारामा नेपालको मजदूर,

किसान तथा अन्य तमाम क्रान्तिकारी प्रजातान्त्रिक वर्गहरूलाई उत्साहित गरी क्रान्तिमा उठाउन पनि सकिन्छ । हाम्रो देशको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूको स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्ने राजनीतिक तथा आर्थिक कार्यक्रमको अभावमा नेपालका तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूलाई क्रान्तिकारी संघर्षमा नेतृत्व दिन सक्ने छैन । जब सम्म सामन्त विरोधी एक क्रान्तिकारी कार्यक्रमलाई नेपाली कांग्रेसले स्वीकार गर्ने सक्तैन, हाम्रो देशको सबभन्दा ठूलो क्रान्तिकारी ताकत किसानहरू खास गरी खेतहीन गरीब किसानहरूलाई यस क्रान्तिपूरा गर्न एक व्यापक संघर्ष कदापि उठाउन सक्ने छैन । जब साम्राज्यवाद विरोधी विदेशी स्वार्थ विरोधी कार्यक्रम नेपाली कांग्रेसले लिन सक्तैन भने अरु मेहनतकश जनता मात्र होइन स्वयं राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको स्वार्थलाई पनि नेपाली कांग्रेसले प्रतिनिधित्व गर्न सक्तैन, यसै निम्ति उनीहरूलाई पनि नेपाली कांग्रेसले उत्साहित गरी प्रजातान्त्रिक क्रान्तिमा उठाउन सक्ने छैन ।

यस्तो स्थितिमा नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वमा देशको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूलाई समेटि, उनीहरूलाई बुझ्ने राजनीतिक तथा आर्थिक कार्यको आधारमा नेपालीको पूँजीवादी प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पनि पूरा गर्न सक्ने स्थितिमा नेपाली कांग्रेस छैन । नेपाली कांग्रेस जहाँ एकातिर प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको पक्षमा छ, अर्कोतिर यस क्रान्तिलाई पूरा गर्ने पक्षमा छैन ।

स्पष्ट छ, नेपाली कांग्रेस आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको निर्णायक शक्ति होइन । नेपालको तमाम क्रान्तिकारी वर्गको व्यापक संयुक्त मोर्चा नै नेपालको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्न सक्ने निर्णायक शक्ति हो । यी तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरू मध्ये किसानले नै आजको स्थितिमा सबभन्दा ठूलो क्रान्तिकारी मजदूर वर्ग आजको स्थितिमा कम संख्यामा भए पनि यो वर्ग एक बढ्दो वर्ग हो, यो वर्ग हाम्रो देशमा सबभन्दा क्रान्तिकारी वर्ग हो । राजाको हुकुमीशाही व्यवस्था अन्तरगत सर्वहारा तथा अर्धसर्वहारा वर्ग द्रतगतिले बढ्दैछ र । हाम्रो देशमा ७० प्रतिशत भन्दा बढी जनता सर्वहारा तथा अर्धसर्वहारा वर्गमा परिणत भै सकेको छ । यो सर्वहारा र अर्धसर्वहारा वर्गलाई नजर अंदाज गरी हामीले आफ्नो देशमा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति कदापि पूरा गर्न सक्ने छैनौं । सामन्ती व्यवस्था खतम गरी किसानलाई जमनि दिने, उनीहरूलाई ऋणबाट मुक्त गर्ने र गाउँघरबाट सामन्तहरूको तथा जाली फटाहाहरूको शोषण दमन खतम गरेर नै हामीले गाउँघरका खेतीहीन तथा गरीब किसानको समस्या समाधान गर्न सक्ने छौं प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको मुख्य ताकत किसानको समस्या समाधान गर्ने कार्यक्रमको अभावमा क्रान्तिको यस अजय ताकतलाई क्रान्तिकारी संघर्षमा उठाउन सकिने छैन यसै निम्ति प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्ने सवाल सामन्ती व्यवस्था खतम गर्ने सवालको अभिन्न अंग हो । यस्तै गरी नेपालको बेकारी समस्या हल गर्ने औद्योगिक विकास गरी स्वतंत्र आर्थिक विकासको निम्ति राष्ट्रिय व्यापार तथा कलकारखाना र मीलहरू विदेशी पूँजीको होड बचाई उनीहरूको सफलताको निम्ति चाहिने मद्दत गर्नु जरुरी छ । यसै निम्ति देशको आर्थिक तथा राजनीतिक स्वतंत्रताको निम्ति हामीले आफ्नो देशलाई साम्राज्यवादी तथा विदेशी पूँजीको

होडबाट रक्षा गर्नुछ । यस बाहेक आज जुन रूपले अग्रेज-अमेरिकी साम्राज्यवादहरूको हथकण्डा बढ्दै गई रहेको छ र जुन रूपले विदेशी प्रतिक्रियावादी शक्तिको कुचक्र नेपालमा बढ्दै गइरहेको छ, त्यस साम्राज्यवादी तथा विदेशी प्रतिक्रियावादीहरूको चंगुलबाट मुक्त नगरुन्जेल हाम्रो देश एक पाईला पनि अगाडि बढ्न सक्ने छैन । यो साम्राज्यवादी तथा विदेशी प्रतिक्रियावादी शक्ति हाम्रो प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्ने सवालमा एक सबभन्दा ठूलो बाधकको रूपमा खडा हुनेछ ।

यसै निम्ति हाम्रो प्रजातान्त्रिक क्रान्तिसफल गर्ने सवाल हाम्रो देशलाई साम्राज्यवादी तथा विदेशी एकाधिकार पूँजी र स्वदेश र विदेशी प्रतिक्रियावादी शक्तिको विरोधी संघर्षसंग उतिकै सम्बन्धित सवाल हो । तसर्थ प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्न सवाल साम्राज्यवादी तथा विदेशी एकाधिकार पूँजी तथा स्वदेशी र विदेशी प्रतिक्रियावादी चंगुलबाट मुक्त हुने सवाल पनि हो र उनीहरूको चंगुलबाट मुक्त गरेर नै हामीले प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गरी आफ्नो देशमा एक स्वतन्त्र राजनीतिक तथा आर्थिक व्यवस्था स्थापना गर्न सक्नेछौं ।

तसर्थ आजको प्रजातान्त्रिक संघर्षको सवाल सामन्त विरोधी तथा साम्राज्यवाद तथा विदेशी एकाधिकार पूँजी विरोधी संघर्ष पनि हो । स्पष्टतः यो प्रजातान्त्रिक क्रान्ति सीधा मानेमा पुरानो पूँजीवादी खालको प्रजातान्त्रिक क्रान्ति नभै एक नयाँ किसिमको प्रजातान्त्रिक क्रान्ति हो ।

यस क्रान्तिलाई पूरा गर्ने हो भने आज नेपालको खास एक वर्गले मात्र पूरा गर्न सक्ने छैन यो क्रान्ति नेपालको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरू मजदूर, किसान, शहरिया गरीब तथा मध्यम वर्ग, क्रान्तिकारी बुद्धिजीविहरू तथा राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग तथा देश भक्त सामन्तहरू समेतको-एक व्यापक संयुक्त मोर्चा बनाएर नै पूरा हुन सक्ने छ । यी तमाम वर्गहरू मध्य सर्वहारा तथा अर्धसर्वहारा वर्ग सबभन्दा प्रमुख क्रान्तिकारी शक्ति भएकोले मजदूर किसान एकता नै यस व्यापक क्रान्तिकारी संयुक्त मोर्चाको आधार हुनु परेको छ । सर्वहारा वर्ग नै सबभन्दा स्वार्थहिन तथा क्रान्तिकारी वर्ग भएकोले, यसै वर्गले नै देशका तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूको स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने छ, यसै निम्ति क्रान्तिलाई पूरा गर्ने सवालमा सबभन्दा अगाडि बढी नेतृत्व दिने क्षमता यसै वर्गमा छ । आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको सवालमा सर्वहारा वर्गनै यस्तो वर्ग हो जसले प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई अन्त सम्म लगी यसलाई पूरा गर्न सक्छ । स्वभावतः हाम्रो निर्णायक क्रान्तिकारी ताकतको स्वरूप सर्वहारा वर्गबाट नेतृत्व गरिएको तथा मजदूर किसानको दृढ एकामा आधारित विभिन्न क्रान्तिकारी वर्गहरूको एक व्यापक संयुक्त मोर्चा नै हो । सर्वहारा वर्गको नेतृत्व मजदूर किसान एकामा आधारित नगरी बनाइने संयुक्त मोर्चा अस्थायी नै रहने छ । २००८ सालमा नेपालमा बनेको जनवादी जन-तान्त्रिक संयुक्त मोर्चा यस्तै खालको थियो । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी र

प्रजापरिषद् मिली बनेको त्यो संयुक्त मोर्चा यस्तै खालको थियो । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी र प्रजापरिषद् मिली बनेको त्यो संयुक्त मोर्चा प्रजापरिषद् विचलित भएर जाने बितिकै छिन्न भिन्न भएर गयो ।

यसै निमित्त ८१ देशको पार्टीको सम्मेलनको वक्तव्यले भने भै राष्ट्रिय स्वतन्त्रतालाई प्राप्त गर्ने, प्रजातान्त्रिक व्यवस्था स्थापना गर्ने तथा सामाजिक प्रगतिलाई सुनिश्चित गर्ने सवालमा मजदूर किसान एकता नै सबभन्दा प्रमुख ताकत हो । यस एकतालाई आधारित गरेर नै व्यापक राष्ट्रिय मोर्चाको निर्माण गर्न सकिन्छ । र राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गले प्रजातान्त्रिक संघर्षमा, कति हदसम्म भाग लिनेछ भन्ने पनि सो मजदूर किसान एकताका ताकत र स्थायित्वमा नै धेरै हदसम्म निर्भर गर्दछ । हाम्रो आफ्नो अनुभव तथा ८१ देशको पार्टीको भनाई दुबैले संयुक्त मोर्चाको सवालमा पूँजीपति वर्गसंगको मेलको भरोसामा स्थायी हुन सक्तैन भन्ने कुरो स्पष्ट छ । अनि पूँजीपति वर्गको नेतृत्वको भरोसामा क्रान्ति पूरा गर्ने सवाल असम्भव प्रायः छ भन्ने कुरो पनि यसले अभै पुष्टि गर्छ ।

तर पनि जहाँ हामी, जुन बेला जति बेर सम्म पूँजीवादी महधिवेशनको राजनीतिक प्रस्तावले आफ्नो नीति स्पष्ट गरि भनेको छ, संयुक्त मोर्चाको सवाल एकता र संघर्षको सवाल हो । संयुक्त मोर्चाको सवालमा यहि सही नीति हो । जहाँ सम्म सामन्त विरोधी साम्राज्य विरोधी संघर्षमा उनीहरु सरिक हुनेछन् हामी उनीहरूसंग एकता चाहन्छौं, जहाँ सम्म उनीहरु यस कार्यमा ढुलमुल हुन थाल्छ, उनीहरुको यस ढुलमुल नीतिको हामी विरोध-पनि गर्छौं ।

यस कारण देशमा तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुको समस्या राम्ररी सुल्झाउन हो भने अनि साथै जनताको प्रजातान्त्रिक अधिकारको ग्यारन्टी गर्ने हो भने देशको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुलाई संगठित गरी उनीहरुलाई क्रान्तिकारी आन्दोलनमा उठाएर ल्याउन अत्यन्त जरुरी छ र साथै यस्तो क्रान्तिकारी संघर्षमा मुख्य भूमिका मजदूर किसानले नै खेल्न अत्यन्त जरुरी छ र क्रान्तिको नेतृत्वदायी भूमिका पनि सर्वहारा वर्गले नै खेल्नु अत्यन्त जरुरी छ ।

यस्तो प्रजातन्त्र जसलाई ल्याउनको निमित्त नेपालको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरुले संघर्ष गरेका हुन्छन्, जसलाई ल्याउनको निमित्त मजदूर किसानहरुले सबभन्दा प्रमुख भूमिका खेलेको हुन्छ त्यो प्रजातन्त्र नत पूँजीपति वर्ग एकलैले शासन समाजवादी प्रजातन्त्र नै हुनेछ । यो तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरु मजदूर, किसान, क्रान्तिकारी बुद्धिजीविहरु देखि लिएर राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग सम्मको संयुक्त शासन हुन्छ र यस शासनमा मुख्य नेतृत्वदायी भूमिका सर्वहारा वर्गले नै खेलेको हुन्छ, र यस्तो शासनमा मुख्य आधार पनि मजदूर किसान एकता नै हुनेछ । यस्तो प्रजातन्त्र पुरानो खालको पूँजीवादी प्रजातन्त्र नभै एक नयाँ किसिमको प्रजातन्त्र हुनेछ र

यसको स्वरूप सामन्त विरोधी साम्राज्यवाद विरोधी प्रजातन्त्र हुनेछ । अर्थात् यो प्रजातन्त्र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र नै हुनेछ, जसले तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूको स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्नेछ ।

यस्तो संयुक्त सरकारले नै मजदूर, किसान देखि लिएर नै राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग सम्मको स्वार्थको प्रतिनिधित्व गरी काम गर्न सक्नेछ । राष्ट्रिय पूँजीपतिहरूको राष्ट्रिय व्यापार, उनीहरूद्वारा संचालित कल कारखानाहरूको निम्ति चाहिने मद्दत समेत प्रदान गरी हाम्रो देशको राष्ट्रिय पूँजीपतिहरूले कल कारखानाहरू नभ्याउने ठूला-ठूला तथा प्रमुख कलकारखानाहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार राष्ट्र कै पूँजीद्वारा सरकारी स्तरमा चलाई हाम्रो देशको स्वतन्त्र आर्थिक विकास हुनेछ ।

यसरी देशमा स्वतंत्र उद्योग तथा व्यापारको श्रृष्टि गरी देशको जनतालाई काम मामको प्रबन्ध गर्नको साथै उनीहरूको जीवन सुनिश्चित र सुरक्षित गर्न सकिने छ र आज आफ्नो गाउँ घर छोडी विदेशिएका दाजुभाईहरूको निम्ति आफ्नै देश भित्र कामको प्रबन्ध गरी उनीहरूको जीवन सुखी र सम्पन्न बनाउन सकिनेछ । साथै खेती गर्न चाहने किसानहरूको निम्ति चाहिने खेतको प्रबन्ध गरी, उनीहरूलाई चाहिने आर्थिक मदत दिनको साथै उनीहरूलाई ऋणबाट मुक्त गरी गाउँघरबाट जाली फटाहा तथा शोषक सामन्तहरूको मनमानी अत्याचार खतम गरी गाउँघरमा किसानहरूको आफ्नो पंचायती शासन चल्नेछ ।

अनि हाम्रो देशको राजनीतिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा साम्राज्यवादी तथा विदेशी प्रभावबाट मुक्त गरी देशको स्वतन्त्र तथा राजनीतिक तथा आर्थिक विकास गर्न सक्नेछ । साथै देशका तमाम जनतालाई प्रजातान्त्रिक अधिकारको ग्यारन्टी दिन सकिने छ ।

जनताद्वारा चुनिएका सर्वशक्ति सम्बन्ध सार्वभौम संसदको स्थापना भै जनताको इच्छा र अर्मानको प्रतिनिधित्व गरी राज्य सञ्चलन हुनेछ र जनतालाई देशको राजनीतिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रमा नीति निर्माण गर्न कार्यमा व्यवहारिक रूपले भाग लिने काम मिल्नेछ ।

यस्तो प्रजातन्त्रले नै देशमा स्वतंत्र राजनीतिक तथा आर्थिक विकास मै समाजवादी व्यवस्थाको निम्ति ढोका खोल्नेछ ।

यस्तो प्रजातन्त्र जसले तमाम जनताको निम्ति काम मामको प्रबन्ध गरी उनीहरूको जीवन सुनिश्चित गरी समाजवाद तिर जाने बाटो खोल्दछ र तमाम मेहनतकश जनताको राजनीतिक अधिकार सुरक्षित गर्दछ निश्चय पनि पुरानो किसिमको पूँजीवादी प्रजातन्त्र नभै एक नयाँ प्रजातन्त्र हो जुन प्रजातन्त्रले राष्ट्रिय स्वतन्त्रताको साथ जनताको निम्ति सच्चा प्रजातन्त्रको ग्यारन्टी गर्नेछ अर्थात् राष्ट्रिय स्वतन्त्रता र जनताको -जनवाद) प्रजातन्त्र राष्ट्रिय

प्रजातन्त्र हुनेछ । स्पष्टतः राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको सवाल आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पुरा गर्ने सवालसंग गाँसिएको हो र यो राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको सवाल प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गरि सकेपछि मात्र उठ्ने सवाल होइन । यो पनि स्पष्ट छ कि राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको सवाल प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गर्ने अचुक साधन पनि हो यसै निमित्त राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक क्रान्ति हाम्रो तत्कालीन ऐतिहासिक लक्ष्य मात्र नभै, यो तत्काल प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गर्ने अचुक साधन पनि हो । राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको सवाल हाम्रो प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको लक्ष्य तथा साधन दुवै हो । आज हाम्रो देश एकचोटि पूँजीवादी (पुरानो किसिमको) प्रजातन्त्र स्थापना गरि सकेपछि मात्र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने कुनै सवालै उठदैन । न त यो सम्भवनै छ । आज प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा हुने हो भने राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक क्रान्तिको रूपमा पूरा हुनेछ, यँहि हाम्रो देशको आजको ऐतिहासिक स्थितिमा पूरा हुन सक्ने प्रजातान्त्रिक क्रान्ति र प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाको स्वभाविक चरित्र हो ।

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र र यसमा नेतृत्वको सवाल

हाम्रो नेपालको स्थितिलाई अध्ययन गर्दा स्पष्ट हुन्छ कि राष्ट्रिय प्रजातन्त्र हाम्रो देशमा पूँजीपति वर्गको नेतृत्वमा पूरा हुन सक्तैन र यसलाई पूरा गर्न विभिन्न क्रान्तिकारी वर्गहरूको एक व्यापक संयुक्त मोर्चाको जरुरी छ, जुन संयुक्त मोर्चा मजदूर, किसान एकतामा आधारित तथा सर्वहारा वर्गले नेतृत्व गरिनु जरुरी छ । तर यो कुरा बीच बीचमा सुनिन्छ कि “राष्ट्रिय प्रजातन्त्र” राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको नेतृत्वमा स्थापित हुन एक प्रजातान्त्रिक व्यवस्था हो, जसमा पूँजीपति वर्गले नेतृत्व गरिए तापनि सर्वहारा वर्गले नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने हो, अर्थात नेतृत्वमा आफू नरहि पूँजीपति वर्गलाई ठीक तरिकासंग काम गराउनको निमित्त बाहिरबाट सरसल्लाह दिई दबाउ दिनु मात्र हो ।

यस्तो विचार कहाँबाट उत्पन्न भयो भन्न सकिन्न । नत आजको हाम्रो देशको सामाजिक स्थितिले यस कुरालाई सम्भव हुन दिन्छ, नत ८१ देशको पार्टीको मस्को वक्तव्यले यस कुरालाई कही मान्यता दिन्छ । स्पष्ट माथि उल्लेखित विचार सिद्धान्तः तथा व्यवहारिक दुवै रूपले गलत विचार हो ।

८१ देशको वक्तव्यको पन्ना पल्टाएको खण्डमा स्पष्टतः हामी पाउछौं, कि “राष्ट्रिय स्वतन्त्रता प्राप्त गर्नु तथा यसलाई सुरक्षित गर्नको निमित्त, धेरै अघि बढेको प्रजातान्त्रिक परिवर्तन ल्याउनको निमित्त तथा सामाजिक प्रगतिलाई सुनिश्चित गर्नको निमित्त मजदूर वर्ग तथा किसानको एकता सबभन्दा प्रमुख ताकत हो । व्यापक राष्ट्रिय मोर्चाको आधार पनि यहि हुन परेको छ । मजदूर किसानको एकताको ताकत र स्थायीत्वमा नै राष्ट्रिय पूँजीपतिहरूले मुक्ति संग्राममा कति हद सम्म भाग लिने छ, भन्ने कुरो निर्भर गर्दछ ।”

साथै यो पनि भनिएको छ, “आजको स्थितिमा साम्राज्यवादसंग संघर्ष नभएको औपनिवेशक तथा परतन्त्र देशको राष्ट्रिय पूँजीपतिहरु साम्राज्यवाद विरोधी, सामन्त विरोधी क्रान्तिको मुख्य कारवाही सफल पार्ने पनि दिलचस्प लिने गर्छन्, र त्यस निमित्त साम्राज्यवाद विरोधी र सामन्त विरोधी क्रान्तिकारी संघर्षमा भाग लिन क्षमता राख्छन् । यस मानेमा यो प्रगतिशील छ । तर यो प्रगतिशील भएर पनि अस्तिर छ र यसको दोहरी चरित्रले गर्दा राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गले कहाँ सम्म क्रान्तिमा भाग लिने छ भन्ने कुरो देश, देशमा फरक हुन्छ ।”

यी पूँजीपति वर्ग यसरी दोहरी चरित्र हुन्छ भने कुन सिद्धान्त अथवा भरोसमा पूँजीपति वर्गको नेतृत्वमा “राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक क्रान्ति” सफल हुनेछ ? माथि उल्लेखित प्याराले साफ छ मजदूर किसान एकता सुदृढ र स्थायी भएमा एक हद सम्म पूँजीपति वर्ग पनि क्रान्तिमा भाग लिनेछ भने हामीले यस कुरोको ख्याल नराखी पूँजीपति वर्गको सहायक शक्तिको रूपमा काम गर्न मन्जुर गर्छौं भने राष्ट्रिय प्रजातन्त्र प्राप्त गर्ने कुरो त छोडि देउ, पूँजीवादी क्रान्ति पनि पुरा हुने छैन । पूँजीपति वर्ग दोहरो चरित्रले गर्दा जहाँ उनीहरु संग एकता गर्न सकिन्छ, अर्कोतिर उनीहरुका हुलमूल चरित्रको विरोधमा सिद्धान्तिक र संगठनात्मक संघर्ष चालुनै रहन्छ । जहाँ सम्म पूँजीपति वर्ग साम्राज्यवाद विरोधी र प्रगतिशील हुनेछ हाम्रो नीति उनीहरूसंग मेल गर्ने हुन सक्तछ, तर साम्राज्यवाद र सामन्त शक्तिसंग संझौता र मेल गर्ने उनीहरुको प्रतिक्रियावादी प्रवृत्तिको विरोधमा संघर्ष गर्नु नै हाम्रो नीति हुनेछ । शोषित र पीडित जाती र जनताको क्रान्तिकारी संघर्षहरुको दौरानमा, सर्वहारा वर्गको पार्टीलाई आफ्नै कार्यक्रम अगाडि राख्नु पर्दछ, जुन कार्यक्रम साम्राज्यवाद तथा घरेलु प्रतिक्रियावादी विल्कुल विरोधी हुनु पर्छ र राष्ट्रिय स्वतंत्रताको साथै जनताको प्रजातन्त्रको निमित्त हुनु पर्छ र यस पार्टीले जनताको बीचमा स्वतंत्र रूपले काम गर्नु पर्दछ, प्रगतिशील ताकतलाई हरबखत बढाउँदै लैजानु पर्छ र बिचको ताकतलाई आफुतिर तान्नु पर्दछ र प्रतिक्रियावादी ताकतलाई एकलो पर्नु पर्छ, यसरी नै सर्वहारा वर्गको पार्टीले राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई अन्त सम्म लैजान सकिने छ र त्यस क्रान्तिलाई समाजवादको बाटोमा दोच्याउन सकिने छ ।”

“राष्ट्रिय प्रजातन्त्र” भएकोले “राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग” का नेतृत्वमा यी प्रजातन्त्र हुन सक्छ भन्नु पार्टीलाई पूँजीपति वर्गको सहायक शक्ति बनाउनु हो “राष्ट्रिय प्रजातन्त्र” पूँजीपति वर्गको नेतृत्वमा हुन सक्ने भनि सोच्छौं भने यो भन्दा तथ्यहीन कुरो अरु के होला ? के यो राष्ट्रियता राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको भाग्यसंग मात्र जोडिएको कुरो हो ? राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग प्रजातन्त्रको अंग हुन सक्छ, यस राष्ट्रिय प्रजातन्त्र राष्ट्रिय पूँजीपतिद्वारा शासन प्रजातन्त्र नभै राष्ट्रिय पूँजीपति लगायत मजदुर, किसान, क्रान्तिकारी, बुद्धिजीविहरु तमामले संयुक्त रूपले शासित प्रजातन्त्र हो । मजदूर-किसान एकतामा नै यस्तो प्रजातन्त्रको संयुक्त मोर्चा टिकेको पनि हुन्छ ।

स्पष्ट रहोस “राष्ट्रिय प्रजातन्त्र” त्यो प्रजातन्त्र हो जसले देशलाई साम्राज्यवादी तथा विदेशी पूँजीको चंगुलबाट राजनीतिक तथा आर्थिक दुबै दृष्टिकोणले मुक्ति गरी सामन्ती व्यवस्था खतम गरी किसानलाई ऋणबाट मुक्त गर्ने र गाउँघरका जनतालाई सामन्ती तथा जाली फटाहाहरूको शोषण र दमनबाट मुक्त गरी किसानहरूको आफ्नो पंचायतीराज कायम गर्ने र तमाम जनताको निम्ति काम मामको प्रबन्ध गरी उनीहरूलाई लेख्ने, बोल्ने, छपाउने तथा मिलाउने स्वतन्त्रताको साथै विभिन्न राजनीतिक पार्टीहरू र सामाजिक संगठनहरू गठन गर्ने स्वतन्त्रता आदि प्रजातान्त्रिक अधिकार सुरक्षित र सुनिश्चित गर्नेछ ।

राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको अन्य कार्य तथा नीतिहरू हाम्रो तृतीय महाधिवेशनले मोटा मोटी रूपमा हाम्रो अगाडि छलंग गरेको छ ।

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र त्यो प्रजातन्त्र हो जसले देशलाई राजनीतिक तथा आर्थिक दुबै दृष्टिकोणले साम्राज्यवादी तथा विदेशी शक्तिको चंगुलबाट मुक्त गरी अर्थात् देशमा राष्ट्रिय स्वतन्त्रताको सुनिश्चित गर्नको साथै जनताको प्रजातन्त्र पनि स्थापना गर्दछ ।

यस्तो प्रजातन्त्रको नेतृत्वको जिम्मेवारी राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको हातमा मात्र छोड्न सकिन्न र सर्वहारा वर्गको पार्टी कम्युनिष्ट पार्टीले यस्तो प्रजातन्त्रलाई साकार रूप दिन सबभन्दा अगाडि बढी काम गर्नु परेको छ । यही आजको इतिहासले हाम्रो काँधमा दिएको जिम्मेवारी हो ।

क्रान्तिकारी राजनीति र यसको व्यावहारिक पहल

प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्न तथा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने नारा के वर्तमान स्थितिमा व्यावहारिक नारा हो ? यस सवालको आधारमा कुनै कुनै साथीहरू तत्काल सम्भव राजनीतिलाई नै वर्तमान राजनीति बनाउने कुरोमा जोड दिन्छन् ।

यस व्यावहारिकताको खोजीमा नै पार्टी भित्र प्रजातान्त्रिक क्रान्ति नै पूरा गर्ने तथा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने प्रमुख राजनीतिक कार्यलाई पन्छायाएर अनेक राजनीतिक भ्रमहरू पार्टी भित्र घुस पैठ गर्ने मौका पाएको छ । व्यावहारिकताको खोजीमा कसैको जोड पुरानो किस्मको संसदीय प्रजातन्त्र स्थापना गर्नेमा रहे भने, कसैले पंचायती स्थापना भई के-के न देशको स्थिति बदल्यो भने । मौलिक अधिकार, राजबन्दीको रिहाई तथा पार्टी माथिको प्रतिबन्ध हटाउने कार्यलाई पार्टीको प्रमुख राजनीतिक रूपमा प्रयोग गरे । अनि यही व्यावहारिकताको

नाममा कुनै कुनै इमान्दार साथीहरूको मुखबाट हामीहरूले यस पंचायती भाग लिई २-२ वर्षको चुनावमा हरेक पटक एक तिहाई सीट कब्जा गरी ६ वर्ष भित्र राष्ट्रिय पंचायतको सम्पूर्ण सीटहरू माथि कब्जा गरी अनि त्यस पंचायतमा आफ्नो राजनीतिक कार्यक्रम र अनेक नीतिहरू पास गर्दै जाने राय पनि सुनियो, साथीहरू मध्ये अरु कुनै कुनैको दृष्टिमा राजाको शाही जन वर्ग संगठनमा भाग लिई रचनात्मक कार्यहरू द्वारा जनताको सेवा गर्नु नै आजको स्थितिमा व्यवहारिक हुन आउछ । अनि कसैको विचारमा राजा र राज-पुरुषहरूको सर्म्पक राखी आफ्नो समस्याहरू बारे नम्र निवेदन गर्नु नै व्यवहारिक कार्य हो । व्यावहारिकताको नाउँमा कसैले राजालाई पूर्ण समर्थन गर्नु नै एक मात्र राजनीतिक बाटो भन्न थालेका छन् ।

व्यावहारिकताको आखिर हद् के हो । यही व्यवहारिकताको नाउँमा हाम्रो पार्टीको भूतपूर्व महामन्त्री राजाका राजकीय परिषद्को सदस्य बन्न पुगे कतिपय भूतपूर्व केन्द्रीय कमेटीका सदस्यहरू मजिस्ट्रेट र वडा हाकिम हुन पुगे भने, कोही राजाको मन्त्री मण्डलको सदस्य बन्न पुगे । यस होडमा हाम्रो पुरानो कर्मठ कार्यकर्ताहरू मध्ये कोही राजाको सी.आई.डी.अफिसर बन्न पुगे ।

यी सबैको मूल श्रोत राजनीतिक भ्रम र व्यवहारिकताले जन्माएको आवसरवादीता । स्पष्ट छ हामीले आफ्नो क्रान्तिकारी राजनीतिलाई पन्छ्याएर व्यवहारिकतामानै विशेष जोड दिन्छौं भने यस विचारधाराले औवसरवादीतालाई नै प्रशय दिनेछ र प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने कार्य पनि अनन्तकाल सम्म पन्छिदै जाने छ । क्रान्तिकारी राजनीतिको अभावमा तत्कालीन राजनीति र कार्यनीति हरबखत बेअसरदार नै हुनेछ । क्रान्तिकारी राजनीतिको अभावमा यस्तो तात्कालीन राजनीति र कार्यनीति औवसरवादी चाल मात्र हुन जाने छ । यस्तो विचारधाराले बर्नस्टेनको मतलाई नै पुष्टि गर्नेछ, बर्नस्टेनको मतमा तात्कालीन आन्दोलननै सबथोक हो, पार्टीको अन्तिम उद्देश्य क्रान्तिकारी राजनीतिक कार्य केहि पनि होइन । यँहि आएर हामीहरू आफ्नो पार्टीलाई मार्क्सवादी लेनिनवादी पार्टी भन्दा भन्दै व्यवहारमा बर्नस्टेनवादी बनाउने छौं । एक समयको कट्टर मार्क्सवादी बर्नस्टेन पछि गएर मार्क्सवादलाई संसोधन गर्ने योजना लिएर अगाडि बढे । बर्नस्टेनले दिएको संसोधनवादको मूल सुत्र हो “तात्कालिन आन्दोलन सबथोक हो, अन्तिम उद्देश्य केही पनि होइन” हरेक बेला आई पर्ने एक एक घटना हेरेर नै आफ्नो चाल निर्धारित गर्ने, तत्कालको घटना अनुसार तथा सानातिना राजनीतिमा आईपर्ने परिवर्तनहरू अनुसार आफुलाई धान्ने, अनि सर्वहारा वर्गको कार्य र सामन्तवादी तथा पूँजीवादी ब्यवस्थाको चरित्रलाई बिसर्ने, तत्काल प्राप्त हुन सक्ने फाइदाको निम्ति सर्वहारा वर्गको प्रमुख स्वार्थ, प्रमुख कार्यलाई बिसर्ने कार्य नै संसोधनवादको नीति हो ।

आजको इतिहासले दिएको जिम्मेवारी अर्थात् प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने, राष्ट्रिय स्थापना गर्ने आदि कार्यलाई अव्यवहारिक छ भनि पन्छ्याएर व्यवहारिकताको नाउँमा आजको

स्थिति सुहाउँदो तात्कालीन राजनीति र तत्काल हुन सक्ने कानुनी कार्यहरुमा मात्र जोड दिन्छौं भने यस्तो तात्कालिक सम्भव तथा कानुनी कार्यहरुले नै हाम्रो प्रमुख तथा कानुनी कार्यहरुले नै हाम्रो प्रमुख राजनीतिको स्थान लिई वर्तमान राजनीति मै हु भनी हाम्रो तमाम क्रान्तिकारी सतर्कता, दृढता र क्रान्तिकारी संगठनको निर्माण गर्ने कार्यलाई खतम गरि लिनेछ । यदि क्रान्तिकारी पार्टीले पुरानो व्यवस्थालाई खतम गरी व्यवस्था स्थापना गर्ने मुख्य राजनीतिक उद्देश्यलाई पन्छाउछन् र शत्रुलाई उखाड्न सकिन्छ र विजय हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने विश्वास नै छोडछन् भन्ने त्यस्तो पार्टीले कहिल्यै पनि क्रान्तिकारी संघर्ष गरेर खादैन ।

यदि हामीले जनतालाई समाजवादी विचारले लैस गरी आजको ऐतिहासिक स्थितिमा गर्नु पर्ने प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्ने स्प्रिट भर्दै जादैनौं भने अनि यदि हाम्रो कार्य खालि तत्काल व्यवहारिक राजनीतिक नाराहरुमा मात्र सीमित राख्छौं भने वेढङ्गसंग हाम्रो संघर्ष बेअसरदार र नपुंसक भएर जाने छ । क्रान्तिकारी राजनीतिको अभावमा, यसलाई प्राप्त गर्ने योजनाको अभावमा क्रान्तिकारी राजनीतिबाट अलग्याएर छुट्टै गरिनै स्थानीय संघर्षहरु छिट्टै दबाउन सक्छ र यस्तो राजनीतिक लक्ष्यहीन छिटफुट संघर्षले व्यवस्थित ढंगले बढने सट्टा या तो निराश भएर बसि दिनेछ । अथवा विचमै विस्फोट भै बेअसरदार अन्त हुन्छ ।

स्पष्ट छ क्रान्तिकारी राजनीतिकलाई पन्छाएर तत्कालिक राजनीतिमा जोडिदिनु औवसरवाद हो । आफ्नो क्रान्तिकारी लक्ष्यलाई बिसेर तत्काल सम्भावित सानातिना सुधारहरुको निमित्त मात्र संघर्षहरु उठाउनु संसोधनबाट हो, जसको अर्को नाम बर्नस्टेनवाद हो । जब सम्म मेहनतकश जनताको हातमा राज्य सत्ता आउदैन, बिच बिचमा गरिने सुधारहरु कदापि स्थापित हुने छैन नत यस्ता सानातिना सुधारहरुको निमित्त गरिने संघर्षहरुले स्वतः हाम्रो देशको राजनीतिमा कुनै क्रान्तिकारी परिवर्तन नै ल्याउन सकिनेछ ।

तसर्थ हाम्रो देशको क्रान्तिकारीमा परिवर्तन ल्याउने हो भने आजको ऐतिहासिक स्थितिमा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने तथा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने लक्ष्यलाई एक मिनेट पनि बिसेन सवाल छैन नत यसलाई पूरा गर्ने अहिले देखिनै सिद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक तयारि गर्ने कार्यलाई नै पन्छाउने सवाल उठदछ ।

कम्युनिष्ट पार्टीको जिम्मेवारी आज तत्काल व्यवहारिक कार्यमा मात्र लाग्ने होइन, हाम्रो कर्तव्य हो आज जुन कुरो अव्यवहारिक छ त्यस कुरोलाई भोलि व्यवहारिक बनाउनको निमित्त विभिन्न तरिकाले तयार गर्दै ल्याउने, भौतिक स्थिति नपाकेको भए पनि पकाएर ल्याउने । जसले क्रान्तिकारी लक्ष्यलाई पन्छाउने छ जसले गर्नु पर्ने विभिन्न तयारीहरुलाई पनि पन्छाउँदै जाने छ ।

तत्काल कुनै कुरो हुन्छ वा हुदैन भन्ने सवाललाई हेर्ने हो भने हामीहरूले तुरुन्तै घाँस पनि छिल्लिन सक्तौं, कारण हामीसंग खुर्पी छैन, घाँस राख्ने डोको छैन । तर यसलाई गर्नु नै हो भने आज तत्काल गर्न नसक्ने कुरो भोलि गर्न सक्ने तुल्याउनको निम्ति चाहिएको सरसामानहरू जोडेको खण्डमा घाँस छिल्लिन नसक्ने कुनै छैन । स्पष्ट छ यसरी तयारी गरेमा आजको असम्भव कुरो भोलिको सम्भव कुरो भएर आउने छ ।

कुनै राजनीतिक व्यवहारिक छ वा छैन भन्ने कुरो आज २४ घण्टा कुरो हेरेर मात्र हुदैन । यस कुरोलाई थाहा पाउनको निम्ति हामीले आफ्नो देशको सामाजिक आर्थिक स्थिति र विभिन्न वर्गहरूको आपसी सम्बन्धको नै अध्ययन गर्नु पर्छ । आज हाम्रो देशको सामाजिक आर्थिक स्थितिलाई हेर्दा निश्चय पनि साम्यवादी अथवा समाजवादी व्यवस्था तुरुन्तै स्थापना हुन सक्तैन । आजको हाम्रो देशको सामाजिक-आर्थिक स्थिति यो व्यवस्थाहरूलाई स्थापना गर्न अनुकूल छैन । कारण साम्यवाद स्थापना गर्नको निम्ति जनताको बिचमा वितरणको एकातिर उपभोगको सामाग्रीहरूको प्रचुरता आवश्यक छ भने अर्कोतिर जनताको बीचमा व्यक्तिवादी मनोभावलाई जडमूल देखि उखेल्न जरुरत छ । यस कार्यलाई पूरा गर्न सर्वप्रथम समाजवादी व्यवस्था स्थापना गरी जनताको सांस्कृतिक स्तर उचाँ उठाउनु पहिलो कार्य हो । अनि समाजवादको स्थापन गर्नेको निम्ति उद्योग विकास गरी मजदूर वर्गको एक क्रान्तिकारी सुदृढ संगठनको जरुरत छ । यो स्थिति आज हाम्रो देशमा तयार छैन, यसै निम्ति नै राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको कार्यक्रम अपनाउनु परेको हो । यसलाई पूरा गरेर नै हामीले दोस्रो कदममा समाजवादी समाजको स्थापना गर्न सक्नेछौं ।

जहाँ सम्मको राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको सवाल हामीले अधिनै हेरि सक्यौं, आजको हाम्रो सामाजिक-आर्थिक स्थितिले तथा विभिन्न वर्गहरूको आपसी सम्बन्ध बारेको स्थितिले हेर्दा हाम्रो देशको आजको ऐतिहासिक स्थितिमा स्थापना हुन सक्ने एक मात्र स्वाभाविक क्रान्तिकारी व्यवस्था राष्ट्रिय प्रजातन्त्र नै हो । हाम्रो देशको ९३ प्रतिशत जनता किसानहरू छन् , जो नै हाम्रो क्रान्तिको मुख्य ताकत हो । यिनीहरू सामन्तवादी व्यवस्था खतम गरी किसानको हितमा भूमिसुधारको पक्षमा छन् , अर्कोतिर साम्राज्यवादी तथा विदेशी पूँजीको प्रभाव र प्रसारबाट देशलाई मुक्त गर्नु राष्ट्रिय पूँजीपति वर्गको स्वार्थ अनुकूल नै छन् । यसरी सामन्त विरोधी, साम्राज्यवादी विदेशी, पूँजी विरोधी प्रजातान्त्रिक क्रान्ति आजको हाम्रो देशको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूको स्वार्थ अनुकूल तथा उनीहरूको समझदारी भित्रका कुरा छन् । आजको ऐतिहासिक स्थितिमा यही सबभन्दा व्यवहारिक क्रान्तिकारी राजनीति हो, जसले देशमा तमाम मेहनतकश तथा अन्य क्रान्तिकारी जनताको निम्ति प्रजातान्त्रिक अधिकारहरूको ग्यारन्टी गर्नाको साथै हाम्रो देशको मजदूर किसानहरूको अलावा राष्ट्रिय पूँजीपतिहरूको कारोबार, कलकारखाना र मीलहरूलाई विदेशी पूँजीको होडबाट बचाई उनीहरूको सफलताको

निम्ति चाहिने आर्थिक तथा प्राविधिक मदत सम्म पनि गर्ने छ, र अनि उनीहरूको सामार्थ्य भन्दा बाहिरको ठूलाठूला कारोबारहरू राष्ट्रिय सम्पत्तिको रूपमा विकास गर्दै लानेछ ।

हाम्रो देश जहाँ तमाम क्रान्तिकारी जनतालाई प्रजातान्त्रिक अधिकारहरूको सुरक्षा गर्दै किसानहरूको हक र हितमा भूमिसुधार गरी किसानहरूलाई जमीन दिनु र उनीहरूलाई ऋणबाट मुक्तगरी गाउँघरमा किसानहरूको आफ्नो पंचायती राज कायम गर्नु जरुरी तथा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्नको निम्ति नगरी नहुने कार्य पनि हो, अर्को तिर हाम्रो देशमा राष्ट्रिय पूँजीपति वर्ग धेरै अविकसित अवस्थामा भएको हुँदा उनीहरूको कारोबार तथा कलकारखाना आजको स्थितिमा सुरक्षित गर्दै देशको प्रमुख उद्योगहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई अपूँजीवादी तरिकाले देशको आर्थिक विकास गरी देशको बेकारी समस्या हल गरी जनताको आर्थिक स्तर उठाउन सकिन्छ । यसरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्रले देशको आजको तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूलाई अगालेर एकतावद्ध गरेर जान सकिन्छ भने राष्ट्रिय प्रजातन्त्र आजको ऐतिहासिक स्थितिमा अव्यावहारिक राजनीति होइन । नत यो राजनीति उग्रवादी राजनीति नै हो ।

राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको राजनीति अव्यावहारिक बनाएको छ, भने हाम्रो अकर्मन्यताले नै अव्यावहारिक बनाएको छ । प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने राजनीतिलाई हामी जनतामा लैजान मन्जूर गर्दैनौं र यस क्रान्तिलाई पूरा गर्न सैद्धान्तिक, राजनैतिक र संगठनात्मक तयारि गर्ने कुरा पनि मन्जूर गर्दैनौं भने यो राजनीति अहिले मात्र होइन हर बखत अव्यावहारिकको अव्यावहारिक नै रहनेछ । क्रान्तिकारी तागतको अभावमा सब कुरा अव्यावहारिक हुन्छ । राजाको यस हुकुमशाही दमनले विधार्थीहरूको स्वतंत्र संगठनको माग पनि व्यवहारमा ल्याउन दिएको छैन । के अनि यो माग पनि राजावादी अंगले भने भै अव्यवहारिक नारा हो ? यस्तै समझदारीमा अनि कसैले पंचायतमा भाग लिँदै र त्यसैको माध्यमद्वारा मात्र देशमा कम्युनिष्ट पार्टीको कार्यक्रममा लागु गर्ने कुरा गर्छन भने के आश्चर्य ? स्पष्ट हाम्रो देशको ऐतिहासिक स्थितिमा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने राजनीति व्यवहारिक मात्र हैन, आजको प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने सवालमा राष्ट्रिय प्रजातन्त्रनै साधन र साध्य दुवै भएका हुँदा आजको राजनीतिक क्रान्तिको स्वाभाविक चरित्र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र नै हो ।

आजको हाम्रो देशको स्थितिमा न पूँजीवादी प्रजातन्त्र उपयुक्त छ, नत समाजवादी प्रजातन्त्र । समाजवाद दोस्रो खुड्किलोमा मात्र स्थापना हुने व्यवस्था हुन् भने, पूँजीवादी प्रजातन्त्र बितिसकेको जमानको प्रजातन्त्र हो, जुन प्रजातन्त्र आएको खण्डमा प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गरेर होइन, हुकुमशाही व्यवस्थासंग सम्झौता गरेर मात्र आउन सक्ने छ, र

अनि यस्तो प्रजातन्त्रले न मेहनतकश जनताको समस्या समाधान गर्न सक्ने छ, नत यस्तो प्रजातन्त्र धेरै दिन दिगो नै रहने छ ।

जहाँ सम्म “राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक क्रान्ति” पूरा गर्ने हाम्रो देशमा भौतिक स्थितिको सवाल छ, यस मानेमा क्रान्तिकारी भौतिक स्थिति छ कि हाम्रा देशका ७०% प्रतिशत भन्दा बढी जनता सर्वहारा र अर्ध सर्वहारा अवस्थामा पुगि सकेका छन् । गाउँको खेतीहीन र गरीब किसानहरु मात्र होइन, शहरिया मध्यम वर्गहरु पनि आज घर खेती बेचन बाध्य भई द्रतगतिले सर्वहारा वर्गमा परिणत हुदैछन् र राजाको यो हुकुमशाही व्यवस्था अन्तरगत सानातिना सामन्तहरु पनि तबाह हुने बाटोमा जादैछन् जनतामा व्यापक असन्तोष बढदैछन् । राजाको यो पंचायती व्यवस्था जनतामा भन्कट व्यापक रुपमा बदनाम भएर जादैछ ।

तर यस्तो भौतिक स्थिति छदा छदै पनि जनताको यस बढ्दो आर्थिक संकट, शोषण, दमनमा पनि उनीहरुलाई राम्ररी राजनीतिक चेतना दिई जगाउने र संगठित गर्ने कार्य भएको छैन । उनीहरुको असन्तोष राजनीतिकरण गर्ने कार्य हुन सकेको छैन । जनताको लडाकु भावना जगाउन संघर्षमा उतारी व्यापक क्रान्तिकारी संघर्ष उठाउन सकेको छैन । यसरी क्रान्तिकारी तागतलाई संगठित गर्ने सकेको छैन । यस मानेमा अझ पनि भौतिक स्थिति क्रान्तिको निम्ति पाकेको छैन ।

यसमा भौतिक शक्ति भन्दा कृयाशील शक्ति नै कमजोर देखिन्छ । आज भौतिक स्थितिको अभाव होइन, सो भौतिक स्थितिलाई राजनीतिकरण गर्ने, संगठित गर्ने, नपाकेको भौतिक स्थितिलाई पकाउने कृयाशील शक्तिको नै अभाव देखिन्छ । यस मानेमा क्रान्तिकारी संघर्षलाई तयारी गर्ने कुरोमा जनता भन्दा हामी नै पछि परेका छौं । जनता यस हुकुमी सरकारको हातबाट मुक्ति चाहान्छन् , तर जनताको यस असन्तोषलाई संगठित गरी जनतालाई राजनीतिक चेतना दिने कार्य हामीबाट भएको छैन । हाम्रो पांचवा केन्द्रीय कार्यकारिणीले दिएको राजनीतिक कार्यमा भने भै “हाम्रो देशमा जनतामा व्याप्त असन्तोषको रुपमा भविष्यका क्रान्तिकारी संघर्षको मलिलो माटो छ र यस मानेमा क्रान्तिकारी भौतिक स्थिति छ, तर यस असन्तोषलाई राजनीतिकरण गर्न उनीहरुलाई क्रान्तिकारी तागतका रुपमा संगठित गर्ने कार्य भएको छैन । क्रान्तिकारी (भौतिक स्थिति सुतेको र यो अलमलिएको अवस्थामा छ तसर्थ भौतिक स्थितिमा तर यसलाई जगाएर ल्याउनु र क्रान्तिकारी ताकत जम्मा गर्नु हाम्रो पार्टीको आजको तत्कालिन प्रमुख कर्तव्य हुन आउछ ।

यहाँ एक सवाल उठाइन्छ, आज राजा नै हाम्रो मुख्य दुश्मन भएको हुँदा सबै प्रजातान्त्रिक पार्टीहरु मिल्नु आवश्यक छ जहाँ सम्म मिल्नु पर्छ भन्ने सवाल छ मिल्नु पर्दैन भन्ने कुरो छैन तर क्रान्ति पूरा गर्ने उद्देश्य लिएर अथवा उनीहरुसंग मिल्ने नाउँमा पुरानो खालको शक्तिहीन

संसदीय व्यवस्था स्थापना गर्ने उद्देश्य लिएर ? हामीहरूले उनीहरूसंग जुन कुरोलाई मिलेर संघर्ष उठाउन सकिन्छ, त्यस कुरोलाई लिएर मिलेर संघर्ष उठाउँ । तर उनीहरूसंग मिलेर नाउँमा आफ्नो राजनीति र कार्यक्रम छाडेर होइन । आफ्नो राजनीति र कार्यक्रमलाई दृढताका साथ जनतामा लागि क्रान्ति पूरा गर्ने राजनीति र राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको कार्यक्रमको आधारमा संगठनलाई व्यापक बनाउन कार्यमा संलग्न भएर ।

हामीसंग क्रान्तिकारी राजनीति र कार्यक्रम छैन भने नेपाली कांग्रेस र कम्युनिष्ट पार्टी मिलेर बित्तिकै तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरू संचालित भएर आउने छैन, यस्तो स्थितिमा नेपाली कांग्रेस र कम्युनिष्ट पार्टीको संयुक्त मोर्चाको खुद जनताबाट अलगिएर जाने छ र नेपाली कांग्रेसको साथै कम्युनिष्ट पार्टी खुद जनताबाट अलगिएर जानेछ । क्रान्तिकारी राजनीति र कार्यक्रमहिन संघर्ष जनताबाट अलगिने छ भने यस्तो सशस्त्र संघर्षले क्रान्तिकारी रूप लिन सट्टा बदनसेवीकै रूप लिनेछ ।

क्रान्तिकारी संघर्षले जनताको स्वार्थको प्रतिनिधित्व गर्नु जरुरी छ र व्यापक जनताको सहयोगले नै यस्तो क्रान्ति सफल हुन सक्ने छ । अनि क्रान्तिलाई पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने सवाल व्यवहारिक मात्र होइन, क्रान्ति पुरा गर्ने हो भने यो कुरा अत्यन्त जरुरी सवाल हो ।

पार्टी भित्र एक पटक फेरि राजनीतिक भटकाव

हाम्रो तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीतिक प्रस्तावले प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्न राजनीतिक कार्य हाम्रो अगाडि राखे । यस कार्यलाई पूरा गर्ने विभिन्न क्रान्तिकारी वर्गहरूको बीचमा व्यापक संयुक्त मोर्चा बनाएर ल्याउने कार्य पनि हाम्रो अगाडि राखे, अनि अरु पनि विभिन्न पूँजीवादी पार्टीहरू मध्ये जो संग जुन कुरोमा, त्यतिन्जेल मिलेर काम गर्नु पर्दछ । राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको पक्षमा व्यापक जनचेतना उठाउनु तथा व्यापक रूपमा विभिन्न वर्ग र आम जनतालाई सुसंगठित गर्दै ल्याउने कुरोमा पनि तृतीय महाधिवेशनको रिपोर्टले उत्तिकै जोड दिएको थियो । अनि यसै राजनीतिक रिपोर्टले 'सर्व शक्ति सम्पन्न सार्वभौम संसदको स्थापना गर्न विशाल जनमत तयार गर' भन्ने कुरामा पनि उत्तिकै जोड दिएको थियो ।

यो तमाम कुरोहरू निश्चय पनि एकै दिनमा पार्टी महाधिवेशन सिद्धिने बित्तिकै पूरा हुने कुरो होइन । नत दशैको ? "पायो" भै हाम्रो क्रान्तिकारी शक्ति महाधिवेशन सिद्धिने बित्तिकै तयार भएर मैदानमा उत्रनु सम्भव थियो । महाधिवेशनले हामीलाई आजका ऐतिहासिक स्थितिमा पूरा गर्नु पर्ने राजनीतिक कार्य थम्याई दिएको थियो । यो कार्य आज पनि सहि हो र यसलाई पूरा नगरुन्जेल हाम्रो देशको राजनीतिमा कुनै गुणात्मक परिवर्तन आउने छैन ।

स्पष्ट छ, हाम्रो ऐतिहासिक जिम्मेवारी पूरा गर्नलाई प्रमुख सवाल हाम्रो पांचवा कार्यकारिणीको बैठकले दिएको राजनीतिक प्रस्तावले भने भै “क्रान्ति गरी हाल्ने हो कि होइन भन्ने नभई क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति यथोचित तयारी गरेर जाने हो कि होइन भन्ने हो ।” यो सर्वसाधारण समझदारीको कुरो हो कि कुनै पनि देशको क्रान्ति बिना तयारी बिना अथक परिश्रम हुन सक्ने छैन । एकातिर नपाकेको भौतिक स्थिति पकाएर ल्याउनु छु भने अर्कोतिर भौतिक स्थिति पकाएर ल्याउन तथा यस्तो भौतिक स्थिति पाकेको बेला सुयोग्य नेतृत्व दिनको निम्ति आज देखि हामीले सैद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक तैयारी गरेर जानु परेको छ । निश्चय पनि प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने कार्य खेल खेलमा पूरा हुने छैन । नत यो कार्य हामीहरु जति सुकै अकर्मण्य भएता पनि स्वतः पूरा भएर आउने छ । यसलाई पूरा गर्ने हो भने हामीले आम जनताको बीचमा, खास गरि मेहनकश जनताको बीचमा एक लामो अवधि सम्म धैर्य र लगनशीलताका साथ काम गर्नु परेको छ । आगे जनताको संगठित ताकत माथि भरोसा गरेर नै यो ऐतिहासिक कार्य सफल हुने छ ।

कतिपय साथीहरु तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीतिलाई “उग्रवादी राजनीति” भनी उग्रवादी कम्युनिज्म बचकना मर्ज भनी भन्ने नारा उठाएर तर्साउन खोज्छन् । अनि यसरी तर्साएर तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीति पन्छ्याएर तत्काल सम्भव राजनीतिलाई नै पार्टीको वर्तमान राजनीतिको रूपमा लैजान चाहन्छन् । यस विचारधारालाई हाम्रो पार्टीको वर्तमान केन्द्रीय कार्यकारिणीको तृतीय विस्तारित बैठकको नाउँमा निकलेको दस्तावेजले प्रतिबिम्बित गरेको छ ।

पार्टी भित्र देखा परेका दुई विचारधारालाई मिलाएर एउटै दस्तावेज तयार गर्ने प्रयास यस विस्तारित बैठकले गरेको थियो, सेक्रेटारियटमा धेरै बहस-बहस पछि निम्नलिखित प्यारा राखी दस्तावेज लेख्ने निर्णय भयो । यस बाहेक अरु पनि २-४ वटा प्रमुख प्वाइन्टहरु समावेश गरी यस दस्तावेजमा राख्ने निर्णय भएको थियो, जो प्वाइन्टहरु र प्यारा निम्न प्रकार छन् ।

“यसै निम्ति हामीले जनताको नाडी हेर्दै आन्दोलन उठाउनु परेको छ भने अर्कोतिर नपाकेको स्थिति पकाएर ल्याउन कृयाशील प्रयास (सबजेक्टिभ एफर्ट) पनि गर्दै जानु परेको छ ।”

“अतः तृतीय महाधिवेशनले दिएको सर्व शक्ति सम्पन्न संसद खडा गर्ने, जनताको हातमा अधिकार लिने र राष्ट्रिय प्रजातन्त्रको कार्यक्रम, आदि नारा र कार्यक्रमलाई परिष्कृत गर्दै देशको संघर्षलाई यस दिशातिर (च्यानालाइज गर्दै), मोडदै लैजाने गरी समय समयमा कारगर

नाराहरु पता लगाई काम गर्नुको साथै आजको स्थितिमा स्थानीय तथा वर्गीय संघर्षहरु उठाउन निम्न निम्न मागहरुलाई लिएर तत्काल संघर्षहरु उठाउनु परेको छ ।”

“जनताको अगाडि आइपर्ने विभिन्न समस्याहरुको साथै किसानहरु माथि भएको नाना थरिको सामन्ती जाली फटाही र सरकारी दमन र शोषणको विरुद्ध किसान आन्दोलन उठाउनु पर्छ र किसानको हक र हितको सुरक्षार्थ संघर्ष गर्नु पर्दछ । आम जनतालाई मर्का पर्ने खालको कर नीतिको विरोधमा व्यापक जन आन्दोलन उठाउनु पर्दछ । विद्यार्थीहरुको हक हितको निम्न विद्यार्थी आन्दोलनहरु उठाउनु पर्दछ । साम्राज्यवादी र भारतीय पूँजीपतिहरुको थिचो मिचोको विरोधमा संघर्ष उठाउनको साथ आज सम्म रहन गएका असमान सन्धिहरुलाई राष्ट्रहित मुताबिक संशोधन गराउन गोरखा भर्ति केन्द्र र उत्तरी सीमामा रहेको भारतीय चेक पोष्टलाई हटाउन परेको छ । इलम, रोजगारको प्रबन्धको अभावमा हर-साल हजारौं नेपाली नागरिक विदेशिनु पर्ने नेपालीहरुलाई कामको स्वदेशमा प्रबन्ध गर्नु र देशको बढ्दो शिक्षित अशिक्षित बेकारीहरुलाई काम दिलाउने गरी औद्योगिक निर्माण गरियोस भनि आवाज उठाउनु परेको छ । जनवादी चीन लगायत तमाम समाजवादी देशहरूसंग व्यापार सन्धि गरी पारस्परिक व्यापारलाई बढाउन आवाज उठाउनु परेकोछ । मजदूरहरुको हक र हितको सुरक्षा होस् र अन्य सभ्य देशमा दिइको सुविधा दिने कानुनको माग गर्नु पर्दछ ।”

साथै राजनीतिक तत्कालिन संघर्षका मागहरु हुनु:-

- १- सबै राजनीतिक बन्दीहरुलाई बिना शर्त तुरुन्त छोडिदेउ ।
- २- सबै पार्टी तथा जनवर्गीय संगठनहरुलाई मान्ने गर ।
- ३- जनतालाई सभा, संगठन, जुलुस प्रदर्शन र पत्र पत्रिकाको स्वतंत्रता आदि मौलिक हक प्रदान गर ।

यी हुन तत्कालिन मागहरु, जसको आधारमा तत्कालिन संघर्षहरु उठाउनको साथै अर्कातिर हामीले प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पुरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्न आज देखि सैद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक तयारी गर्दै लानु परेको छ ।

तर तृतीय विस्तारित बैठकको नाउँमा प्रकाशित दस्तावेजहरुले यी तत्कालिन मागहरुलाईनै पार्टीको वर्तमान राजनीतिको लागि रुपमा लगी प्रमुख क्रान्तिकारी राजनीतिक कार्य अर्थात प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने पार्टीको प्रमुख जिम्मेवारीलाई पन्छाउने काम गरे ।

दुबै पक्षबाट स्वीकृत माथि उल्लेखित प्याराको सट्टा निम्न लिखित प्यारा नै सो दस्तावेजमा दिइयो । “तसर्थ कम्युनिष्ट पार्टी आफ्नो तृतीय महाधिवेशनले दिइएको सर्वशक्ति सम्पन्न संसदको स्थापना गर सबै अधिकार जनताको हातमा देउ, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र कायम

गर, आदि नारा र कार्यक्रमलाई परिलक्षित गर्दै-गर्दै आजको परिस्थितिमा सुहाउँदो कारगर नारा पेश गर्दछ ।”

यस प्याराले तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीतिलाई एक निस्कृय राजनीति लक्ष बनाएर दराजमा थन्काउने काम गर्दछ, र विशेष जोड “आजको परिस्थिति सुहाउँदो कारगर नारा” मा दिइन्छ ।

तल गएर यसलाई अझ पनि धमिल्याउने काम हुन्छ र भनिन्छ, “अतः यस पंचायती ब्यावस्थाको सट्टा प्रजातान्त्रिक ब्यावस्था कायम गर्ने उद्देश्य राख्दै यी माथि देखाइएका (अर्थात जनताको दैनिक तत्कालिन मागहरु) विभिन्न मागहरुको आधारमा जन आन्दोलन उठाई त्यसलाई राजनीतिक मागहरुसंग गास्नु पर्दछ ।” कुन राजनीति मागहरुसंग किसान समस्या मजदूर समस्याहरुलाई गास्ने भन्दा माथि उल्लेखित ३ वटा तात्कालिक राजनीतिक मागहरु नै अगाडि राखिन्छ । अर्थात हाम्रो ठाउँ ठाउँमा उठने संघर्षहरुलाई मौलिक अधिकार आदि आदि ३ वटा तात्कालिक राजनीतिक मागहरु तिर च्यानालाइज गर्ने कुरा गर्दछ । जबकि अघि उल्लेखित दुबै पक्षबाट स्वीकृत प्याराले जनताको दैनिक मागहरुलाई लिएर उठने तात्कालिक राजनीतिक तथा आर्थिक संघर्षहरुलाई प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने क्रान्तिकारी संघर्ष तिर मोडने कुराको निर्देशन दिएको थियो ।

यस बाहेक सो प्रकाशित दस्तावेजले सो तृतीय विस्तारित बैठकद्वारा स्वीकृत गरिएको एक निर्देशन प्वाइन्टलाई बिल्कुलै लोप गर्दछ, जो हुन् ।

“यसै निमित्त हामीले जनताको नाडी हेर्दै आन्दोलन उठाउनु परेको छ भने अर्कातिर नपाकेको भौतिक स्थिति पकाएर ल्याउन कृयाशिल प्रयास (Subjective effort) पनि गर्दै जानु परेको छ ।”

साच्चै भन्ने हो भने तृतीय विस्तारित बैठकले दिएको राजनीतिको मुख्य आत्मानै लोप गरिएको निर्देशक प्वाइन्ट र माथि उल्लेखित दुबै पक्षबाट स्वीकृत प्यारा हुन् ।

तर तृतीय विस्तारित बैठकको नाउँमा प्रकाशित दस्तावेज यो स्वीकृत प्याराको सट्टा अर्को प्यारा राखि तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीतिक कार्यलाई साम्यवाद र समाजवादको लक्ष्य भै एक टाढाको निस्कृय लक्ष बनाइने काम भयो र अनि तात्कालिक राजनीतिक मागहरु नै हाम्रो वर्तमान प्रमुख राजनीतिको रूपमा अगाडि ल्याउने काम भयो ।

यसरी प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने प्रमुख क्रान्तिकारी राजनीतिलाई गौण बनाई तात्कालिक राजनीतिलाई प्रधान राजनीति बनाउने कार्य त्यस तृतीय विस्तारित बैठकको नाउँमा निकलेको राजनीतिक प्रस्तावले गर्‍यो । सो दस्तावेजको नेपाली संस्करणमा “वर्तमान राजनीतिक प्रस्ताव” गरियो । अनि यसै राजनीतिक प्रस्तावको आधारमा लेखिएको अग्रेजी लेखमा क्रान्ति पूरा गर्ने राजनीतिलाई उल्लेख सम्म गर्ने काम भएन र सम्पूर्ण लेखको निचोडमा तात्कालिक मागहरुनै अगाडि ल्याउने काम भयो र आम राजनीतिको रुपमा निम्न कुरो नै भनियो ।

"The communist party of Nepal is Firmly opposed to the panchayat system and stands for the democratic system. But in the changed political situation, the party doesnot visualise the possibility of launching a big political movement against the system immediately. The immediate tasks of tthe C.P.N are to try to accelerate all the inherent contradictions of the Panchayat system and build a broad- based movement of the masses from below on the basis at the following economic, national and political demands"

अर्थात्-

“नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी पंचायत व्यवस्थाको दृढताको साथ विरोध गर्दछ, र प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाको पक्षमा छ । तर आजको परिवर्तित राजनीतिक अवस्थामा, पार्टी यस व्यवस्थाको विरोधमा तुरुन्तै कुनै ठूलो राजनीतिक आन्दोलन गर्न सम्भावन देख्दैन । कम्युनिष्ट पार्टीको तात्कालिक कार्य पंचायत व्यवस्था भित्रको सम्पूर्ण अन्तरविरोधलाई बढाउने केशिश गर्नु हो र निम्नलिखित आर्थिक, राष्ट्रिय तथा राजनीतिक मागहरुको आधारमा व्यापक आन्दोलनको निर्माण गर्नु हो ।”

यस अग्रेजी लेखमा १५ वटा मागहरु दिएका छन् जसमा तात्कालिक आर्थिक र सामाजिक मागहरुको साथै मौलिक अधिकारको अलावा अरु कुनै पनि राजनीतिक मागहरु दिएको छैन । जहाँ सम्म राजनीतिक समझदारीका सवाल हो माथि उल्लेखित प्यारानै यस अग्रेजी लेखको आत्मा हो भने पनि हुन्छ ।

यस प्याराले पंचायतको विरोध गर्ने कुरा गर्छ, तर यसको विरोधमा राजनीतिक आन्दोलनको निर्माण गर्ने आवश्यकतालाई पन्छ्याइन्छ । अनि पंचायत व्यवस्थाको सट्टा प्रजातान्त्रिक व्यवस्था स्थापना गर्ने कुरा गर्दछ, यो पुरानो खालको संसदीय व्यवस्था हो वा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र व्यवस्था हो ? जब राष्ट्रिय प्रजातन्त्र अथवा क्रान्ति पूरा गर्न आवश्यकताको कहि उल्लेखै हुँदैन भने स्वतः त्यस प्रजातन्त्रको बढतासे बढता माने पुरानो खालको संसदीय प्रजातान्त्रिक व्यवस्था मात्र हुन आउछ, अथवा पार्टी भित्र राजनीतिक स्पष्टताको अभावमा पार्टी भित्र राजनीतिक मत भिन्नतालाई बनाइने राख्छ ।

सो अग्रेजी लेखमा पंचायती दृढताको साथ विरोध गर्ने र प्रजातान्त्रिक व्यवस्थाको पक्षमा आफ्नो राय जाहेर गर्दछ । तर विरोध कसरी गर्ने र प्रजातान्त्रिक व्यवस्था कसरी स्थापना गर्ने भन्ने सवालमा तात्कालिक मागहरूलाई लिएर संघर्ष गर्ने सिवाय अरु कुनै बाटो बताउदैन । यस्तै संघर्ष बढदा बढदै स्वतः यो संघर्ष पछि प्रजातान्त्रिक संघर्ष हुन्छ, भन्ने कुरा नै यसबाट स्पष्ट छ ।

यस रायको पक्षमा कुनै-कुनै साथीहरूको भनाई छ, जब आन्दोलन बढने छ, त्यस बेला भएको एक आन्दोलनलाई अर्को आन्दोलनमा मोडन सक्नु नै नेतृत्वको खुबी हो । के राजनीतिक लक्ष्यको अभावमा, यदि हामीले क्रान्ति पूरा गर्न राजनीति देन नामन्जूर गर्छौं भने बेला बखतमा उठने सानातिना संघर्षहरूलाई नै हामीले क्रान्तिकारी संघर्षमा मोड्न सक्ने छौं ? उदारहरणार्थ हाल सालको विद्यार्थी आन्दोलन अथवा विराटनगरको मजदूर हडताल ३ दिन सम्म सबै मीलमा चल्यो र २ वटा मीलमा ७ दिन सम्म हडताल चल्यो । विद्यार्थी आन्दोलनमा विद्यार्थीहरू मात्र हुँदैन अरु शहरवासी मध्यवर्ग तथा व्यापारीहरूको पनि सहानुभूति र समर्थन थियो, कहि-कहि यस आन्दोलनले अति उग्र रूप पनि लिए, पुलिस भागे, सरकारी कर्मचारीहरू जनताको लात जुत्ता खाएर भागे, तर राजनीतिक अभावमा यो आन्दोलन त्यहाँ भन्दा माथि जान सकेन । यस्तो आन्दोलनलाई कुनै पनि खुबी भएको नेतृत्वले उच्चस्तरको राजनीतिक आन्दोलनमा उठाउन खोज्छन् भने असफलता नै हात लाग्ने छ र आन्दोलन बढने सट्टा घोर दमन र विद्यार्थी आन्दोलनको तहस नहसलाई नै नियन्त्रण दिनेछ । क्रान्तिकारी राजनीतिक आन्दोलन व्यवस्थित ढंगले पहिले देखि तयारी गरेर लैजादाँ नै सम्भव हुनेछ । दालको खोस्टालाई लिएर गरेको विरोधले राजनीतिक विद्रोहको रूप त्यसै बेला लिन सक्ने छ, जबकि पहिले देखिनै उनीहरूलाई क्रान्तिकारी राजनीतिक चेतनाले युक्त गरी निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति पहिले देखिनै तयार गरेर ल्याएको हुन्छ । यदि हामीसंग एक सुदृढ क्रान्तिकारी पार्टी छ भने नै लेनिनले भने भै हामीले सानोतिनो हडताललाई पनि उठाएर ठूल-ठूला निर्णायक राजनीतिक संघर्षमा उतार्नु सक्ने छौं यदि हामीसंग सुदृढ क्रान्तिकारी संगठन छ भने नै कुनै एक ठाउँको स्थानीय संघर्ष पनि विजयी क्रान्तिकारीमा विकास गर्न सक्ने छौं । आफ्नो निर्णायक क्रान्तिकारी राजनीतिलाई दराज भित्र

थन्काएर हाम्रो तमाम प्रचार, प्रसार, संगठन आदिलाई तात्कालिक राजनीतिक मागहरुमा सीमित राखी कहिले पनि बेला बखतमा उठने सानातिना संघर्षहरुलाई क्रान्तिकारी संघर्षमा मोडन सकिने छैन । क्रान्तिकारी राजनीतिबाट अलगिएको तात्कालिक संघर्ष आ-आफ्नो स्थानमा अथवा घेरा बन्दीमा सीमित भई मुर्झाएर जाने छ । यस्तो संघर्षहरुको असफलतामा जनतामा अलि उठेको क्रान्तिकारी भावना पनि बहलाएर जाने छ अथवा यस्तो संघर्ष असफलतामा अन्त हुन्छ अथवा यस्तो संघर्ष अराजकतामा अन्त हुन जाने छ । स्पष्ट छ, यदि हामीहरुले आफ्नो राजनीतिलाई स्थानीय अथवा तात्कालिक व्यवहारिक राजनीतिमा मात्र सीमित राख्छौं भने यस्तो राजनीतिको आधारमा जति सुकै खुबी भएको नेतृत्वले पनि क्रान्तिकारी संघर्ष उठाउन सक्ने छैन ।

आजको असम्भव क्रान्तिकारी संघर्ष भोलि सम्भव पार्ने हो भने आजै देखि हामीले निर्णायक राजनीतिक क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति तयारी गरेर जानु आवश्यक छ र जनतामा आफ्नो घनिष्ठ सम्पर्क राखी उनीहरुमा राजनीतिकरण गर्दै ल्याउनु परेको छ । जनतासंग सम्पर्क राखी, उनीहरुको दैनिक संघर्षहरुमा साथ दिनु परेको छ र उनीहरुको विश्वास प्राप्त गर्नु परेको छ र साथै जनतालाई पनि क्रान्तिकारी राजनीतिमा दीक्षित गर्दै लानु परेको छ ।

तात्कालिक तथा आंशिक मागहरु लेनिनले भने भैँ शत्रुसंग खालि हल्का भिडन्तहरु मात्रै हुन् , जबकि निर्णायक संघर्ष त बाकी नै छ । किला कब्जा गर्न निर्णायक लडाईको दौरानमा यस्तो सानातिना भिडन्तहरु पनि हुन्छन् । तसर्थ मुख्य उद्देश्य र निर्णायक लडाईको जरुरत र यसको निम्ति चाहिने अभावमा सानातिना भिडन्तहरुलाई नै मुख्य लडाई बनाइन्छ भने यस्तो पार्टीले निर्णायक लडाई कहिले लड्दैन र सानातिना भिडन्तहरुमा नै जन्म गुमाउने छन् ।

सानातिना तात्कालिक संघर्षहरु बेकार होइन, कानुनी कार्वाहीहरुमा भाग लिनु नत अपराध हो । तर यी कार्वाहीहरुलाई नै आफ्नो मुख्य राजनीतिक कार्य भन्थानी मुख्य क्रान्तिकारी राजनीतिलाई पन्छाउनु अपराध हो, अनि यस्तो कानुनी कार्यहरु अथवा सानातिना तात्कालिक संघर्षहरु नै एक मात्र क्रान्तिकारी संघर्षहरुको बाडी बनाएर यस्तैमा मात्र सम्पूर्ण ध्यान केन्द्रीत गरी निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति आज देखि गर्न सकिने तयारि नगरी यी तात्कालिक मागहरु प्राप्त भए पछि नै अर्का कदम उठाउने सोचाई गलत हो । जबकि प्रजातन्त्र विरोधी शक्ति हामी माथि अमानुषिक ढंगले पेश आउँदै छन् , जबकि राजाको तमाम इतिहास न जनताको तमाम अधिकार खोसी आफ्नो हातमा लिने गरेर आएको छ, जबकि राजालाई न विधान सम्म सरोकार छ, न त आफ्नो वचनको कुनै मुल्य छ, जबकि राजाले संसदीय ब्यवस्था सम्म खतम गरी आफ्नो हुकुमशाही ब्यवस्था स्थापना गर्ने गरेका छन् भने राजासंग सानातिना संघर्षद्वारा लिएका अधिकार कति दिन टिक्ने हो र यस्तो अधिकारको उपयोग, गर्न दिई कहाँ सम्म राजाले आफ्नो एकतंत्री हुकुमत खतम गर्ने इजाजत

दिने हो ? कुनै पनि सरकारले जनताको मौलिक अधिकारलाई यसरी उपयोग गर्न दिने छैन, जसलाई उपयोग गरी जनताले शासक वर्गसंग अरु बढी शक्ति छिन्ने मौका पावस । आफूले दिएको विधानलाई समेत खान सक्ने राजाले जन आन्दोलन बढ्न थालेमा शान्ति सुरक्षाको नाउँमा फेरि पनि मौलिक अधिकार खोस्ने छैन भन्ने सवालै उठ्दैन । तसर्थ कम्युनिष्ट पार्टीले एक अधिकार पाएपछि नै अर्को पनि अधिकारको निम्ति संघर्ष गर्न छ, भन्नु स्वयम् आफू धोखा दिने नीति हुनेछ ।

तसर्थ हामीले यस कुरोमा स्पष्ट हुन परेको छ कि तात्कालिक मागलाई लिएर सानातिना संघर्षहरु उठाउन सकिन्छ तर यसलाई प्राप्त गरेर मात्र अर्को उच्चतर माग राख्ने नीति एक गलत नीति हो जसले हामीलाई राजाको राजनीतिक भूवरीबाट फेरि पनि उठन दिने छैन ।

न वामपन्थी उग्रवाद न संशोधनवाद:-

भनिन्छ तृतीय महाधिवेशनले दिएको राजनीति वामपन्थी उग्रवादी हो र वचपना मज हो । वामपन्थी उग्रवाद आवश्यक वचपना मर्ज हो । तर वामपन्थी उग्रवादको माने के हो ? लेनिनले कुन कुरोलाई लिएर यो भनेको हो ? के भविष्यको क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति आजै देखि सैद्धान्तिक तयारीको सवाल उठाउन नै वामपन्थी उग्रवाद हो ? के लेनिनले कहि कतै राजनीतिक स्थितिताको बेला पनि क्रान्तिकारी राजनीतिलाई त्यागी खाली तात्कालिक राजनीतिलाई नै वर्तमान राजनीति बनाएर हिडने सल्लाह दिएको छ ? के राजनीतिक क्रान्ति बिल्कुल दबेको बेला पनि जारशाही तुरुन्त खतम हुन सक्तैन भनि मौलिक अधिकार मात्र माग्ने राजनीति अथवा जारशाहीको मातहतमा संसदको माग गरेको छ ? बेला बखतमा प्रतिक्रियावादी ड्युमा पनि भाग लिने सल्लाह लेनिनले आवश्यक दिए, तर यसलाई नै लेनिनले परिस्थिति बदल्यो अब क्रान्ति तुरुन्त हुन सक्तैन भनि के त्यस परिस्थितिमा सम्भव राजनीतिलाई नै आफ्नो प्रमुख राजनीति बनाउने काम गरे ?

लेनिनले “वामपन्थी उग्रवाद” मा परिस्थिति अनुसार कानुनी संस्थाहरुको पनि उपयोग गर्न सल्लाह अवश्य दिए । तर यसैलाई पार्टीको प्रमुख राजनीतिक लाइन बनाएर भविष्यको क्रान्तिकारी संघर्षको तयारी गर्ने कार्यबाट कहिल्यै अलग बसेनन् । लेनिनको शब्दमा बोल्सेविक पार्टीले आफ्नो सफलता “कानुनी सम्भावनाहरुको उपयोग गर्ने यस कार्यलाई गैर कानुनी कार्यसंग जोडने उचित कार्यनीतिद्वारा” प्राप्त गरे ॥

लेनिनको शब्दमा “स्थिति बदल्यो अर्को परिस्थिति आयो भनि पैरवी गर्नु अत्यन्त हास्यास्पद कुरो हो । कुनै पनि नरमाइलो ढंगको शान्ति पूर्ण अवस्था हो अथवा क्रान्तिकारी भावना तल खसेको बेलामा होस लडाकु संगठन बनाउने कार्य तथा राजनीतिक प्रचार (एजीटेशन) मा संलग्न हुनु अत्यन्त आवश्यक छ । साच्चै भन्ने हो भने, यस्तै परिस्थितिमा

यस्तै बेलामा यस किसिमको कार्य खास गरी आवश्यक छ, कारण जुन बेला संघर्षले जोड पक्री सकेको हुन्छ, आफूलाई चाहिए किसिमको संगठन बनाउन अबेर भै सकेको हुन्छ । तसर्थ भावि क्रान्तिकारी आन्दोलनको तयारी आजै देखि हुनु आवश्यक छ । ताकि एक सूचना दिने बित्तिकै ठूलो कारवाहीमा उत्रन सकोस ।

यदि हाम्रो पार्टीले प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने हो भने नत वामपन्थी दुस्साहसवाद नत दक्षिण पन्थी सुधारवादद्वारा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा हुन दिने छ । वामपन्थी दुस्साहसवादले हामीलाई जनताबाट अलगाई दिन्छ भने, दक्षिणपन्थी सुधारवादले हामीलाई वे अवसरवाद तथा नपुंसक नै बनाई दिने छ ।

बिना राम्रो तयारी स्थितिलाई राम्रोसंग नआंकी बिचैमा क्रान्तिकारी संघर्षमा उत्रिन्छ भने यस्तो संघर्ष जनताबाट अलगी स्वतः खतम भएर जाने छ । १९०९/०१० साल तिर शुरु गरेको भापा गोली काण्ड यस्तै खालको थियो । २०० मानिस मिली शुरु गरेको यो संघर्ष जनताबाट अलगाएर २ जना बाँकी रहन गये, जो पछि गएर पक्राउ परे । नेपाली कांग्रेसले २०२० सालमा उठाएको सशस्त्र संघर्ष यस्तै जनताबाट अलगाएको संघर्ष हो, जो आखिर पिटाई खाएर थला बसे । नेपाली कांग्रेससंग न राजनीतिक कार्यक्रम, न आर्थिक कार्यक्रम, एक आध हजार मानिस जमा गरी शुरु गरिएको यो सशस्त्र संघर्षले जनताको समर्थन प्राप्त गर्न सकेन ।

दोष सशस्त्र संघर्षको होइन, दोष हो स्पष्ट राजनीतिक तथा आर्थिक कार्यक्रमको अभाव, अनि क्रान्ति सफल पार्ने चाहिने तयारीको अभाव ।

निश्चय पनि यस्तो कार्य वामपन्थी दुस्साहसवाद हुन जाने छ, यदि हामीले देशको भौतिक स्थिति र क्रान्ति गर्ने कृयाशिल ताकत दुबैको ठिक-ठिक मुल्यांकन गर्ने काम गर्दौं र राम्रोसंग सोच विचार नगरी स्थिति पाक्नु भन्दा अगाडिनै क्रान्ति सुरु गरि दिन्छौं भने । तर यदि सर्वहारा वर्गको पार्टीले यस्तो स्थिति पाक्नु भन्दा अगाडि नै सकृयता पूर्वक क्रान्तिको निम्ति तयारी गर्दैनौं भने अथवा क्रान्तिलाई नेतृत्व दिने साहस गर्दैनौं र स्थिति पाकेर क्रान्तिकारी स्थिति आउने बेला राजसत्ता कब्जा गर्ने काम गर्दैनौं भने यस्तो नीतिलाई दक्षिणपन्थी अवसरवाद अथवा संसोधनवाद नै भन्न सक्छौं ।

राज्य सत्तामा कब्जा गर्ने समय नआउन जे सर्वहारा वर्गको पार्टीको प्रमुख र सबभन्दा जरुरी कार्य हो क्रान्तिकारी तागत जमा गर्नको निम्ति मेहनतका साथ काम गर्नु । दैनिक संघर्षहरुमा सकृय नेतृत्व दिने कारवाहीको दौरान यी तमाम कारवाहीको हाम्रो मुख्य उद्देश्य स्थिति पाक्ने बेला क्रान्तिमा विजय हासिल गर्नको निम्ति चाहिने तयारी र क्रान्तिकारी

ताकतको निर्माण गर्नु हुनु परेको छ । सर्वहारा वर्गको पार्टीले सर्वहारा वर्ग तथा आम जनता को राजनीतिक चेतना उठाउनुको निम्ति विभिन्न प्रकारको दैनिक संघर्षहरूको दौरान आफ्नो वर्ग तागतलाई तालिम दिनु लडाकु शक्तिलाई सुदृढ गर्नु तथा क्रान्तिको निम्ति सैद्धान्तिक राजनैतिक तथा विभिन्न संगठनात्मक तयारी गर्दै जानु अत्यन्त आवश्यक छ । यस्तै तरिकाले नै स्थिति पाक्ने बेला विजय हासिल गर्न मौका गुम्न जाने छैन, नत्र भने क्रान्तिकारी स्थिति आएको बेला क्रान्ति गर्ने मौका हातबाट गुम्ने छ ।

यसै निम्ति जहाँ हामीहरूले तात्कालिक संघर्षहरूलाई सकृयताका साथ नेतृत्व दिँदै यस्तो संघर्षहरूलाई हाम्रो निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षसंग सम्बन्ध जोडनु, आम जनतालाई सर्वहारा क्रान्तिको स्फिरिटले दिक्षित गर्नु उनीहरूको राजनीतिक चेतनालाई निरन्तर उठाएर ल्याउनु र क्रान्तिमा विजय हासिल गर्न यस्तै प्रकार क्रान्तिकारी शक्ति संचय गर्नु आवश्यक छ, ताकि ऐन मौकामा हामीले क्रान्तिमा विजय हासिल गर्नु सकौं । मार्क्सवादी लेनिनवादी तरिका यही हो ।

निश्चय नै क्रान्ति कसैको मनखुशी हुन सक्तैन र क्रान्तिकारी स्थितिको अभावमा क्रान्ति असम्भव छ । तर क्रान्तिमा विजय हासिल गर्ने कुरो क्रान्तिकारी स्थितिको मौजूदागीमा मात्र निर्भर गर्दैन । कृयाशील क्रान्तिकारी ताकतको तयारी गर्ने प्रयासको पनि उतिकै जरुरत पर्दछ ।

साच्चै भन्ने हो भने जसरि हामीले माथि भनि सक्यौं जनतामा क्रान्तिकारी स्थितिको अभाव छैन, तर यस्तो स्थितिमा जनतालाई ठिक-ठिक क्रान्तिकारी बाटो देखाएर उनीहरूलाई क्रान्तिकारी संगठनमा संगठित गर्ने चाहिने तयारी प्रयास नै हामीमा कमि छ । हाम्रो पार्टीमा अहिले वामपन्थी उग्रवादको भन्दा दक्षिणपन्थी सुधारवादको नै विशेष डर छ ।

रुसी क्रान्ति भयो १९१७ सालको अक्टोबर महिनामा तर १९१० देखि १४ साल तिर लेनिनको पार्टीले के गर्दै थियो, हेरौं त्यसबेला सो पार्टीले हर प्रकारको सर्वहारा संघर्षलाई नेतृत्व दियो यस पार्टीले मजदूरहरूको आंशिक मागहरूलाई लिएर हुने संघर्षको संगठन गर्‍यो र यसलाई सर्वहारा वर्गको आर्थिक सवाल र राजनीतिक स्वार्थसंग जोडियो । यस पार्टीले मजदूर वर्गलाई जारशाहीको हर कार्य तथा अपराधमा प्रतिक्रिया जनाउन सिकायो । जहाँ आम हडताल हुन्छ, सडकमा जुलुस हुन्छ अथवा फयाक्टरीमा मिटिङ्ग हुन्छ, बोल्सेविक पार्टीले क्रान्ति नै मुक्तिको एकमात्र मार्ग हो भन्ने कुरोमा जोड दिन्थ्यो र जनताको इच्छा र अर्मानको प्रतिनिधित्व गरी प्रजातान्त्रिक गणतन्त्रको माग, मजदूरहरूको ८ घण्टको कामको माग, किसानहरूको हितको निम्ति भूमिपतिहरूको जमीन जफत गर्ने माग, स्पष्टसंग अगाडि राख्यो पनि । स्पष्ट छ दैनिक संघर्षको दौरानमा जनताको बीच क्रान्तिकारी राजनीतिकले दिक्षित

गर्दै जानु वामपन्थी उग्रवाद होइन, नत यो वचकना मर्ज हो । बरु यसो नगर्नु सप्ट रूपले संसोधनवाद हो ।

निश्चय पनि हामी वामपन्थी उग्रवाद चाहदैनौं । तर आज हाम्रो पार्टीमा फैलिदै गएको राजनीतिक भ्रमलाई हटाएर क्रान्तिकारी भावना जगाएर ल्याउनु अत्यन्त जरूरी छ । हामीले पार्टी कार्यकर्ता तथा आम जनताको बीच भविष्यको क्रान्ति सफल पार्न सैद्धान्तिक राजनीतिक तथा अनेक तरीकासंग संगठनात्मक तयारी गरेर जानु आवश्यक छ ।

यस तयारीको विभिन्न अंगहरु मध्ये एक अंगको रूपमानै हामीले आज सम्भावित संघर्षहरुलाई उठाउने, कानुनी कार्वाहीहरुमा पनि भाग लिने गर्नु परेको छ, र यस्तो कानुनी संघर्षहरुलाई गैर कानुनी संघर्षसंग जोड्दै लानु परेको छ । लेनिनले भने भै क्रान्ति फुटेर यस्तो क्रान्ति उच्च शिखरमा पुगेको बेला, जब सबै जनाले क्रान्तिमा भागलिरहेको हुन्छ, त्यसबेला क्रान्तिकारी हुनु गहारो छैन । यसै निमित्त लेनिनको अर्को भनाई छ, कि क्रान्तिको बेला चारै खुट्टा मजबूतीका साथ टेक्न सक्ने गर्नको निमित्त हर प्रकारको तयारी लाग्नु हाम्रो कर्तव्य हो ।

निश्चय पनि संघर्ष उठाउँदा जनताको चेतनाको स्तर, जनताको तात्कालिन सवालहरुलाई लिदै जनताको नाडी हेर्दै संघर्षहरुलाई उठाउनु पर्दछ । तर साथै आजको सुसुप्त जनतालाई उठाएर क्रान्तिकारी संगठनमा संगठित गर्नको निमित्त हामीसंग क्रान्तिकारी राजनीतिक पनि जरुरत पर्दछ । जनतालाई राजनीति पर्व-पर्वमा मात्र दिने होइन, हर बखत र हर सम्भव उपायबाट क्रान्तिकारी राजनीति साथ दिई, जनतामा प्रचार गरी जनतालाई आन्दोलित गरी संगठित गर्नु जरूरी छ । हाम्रो तमाम तात्कालिक कानुनी तथा गैर कानुनी सवालहरु हाम्रो मुख्य राजनीतिक अन्तरगत नै हुनु पर्छ । “जसले दिन-दिन को खास कामहरुलाई क्रान्तिकारी कार्यहरु भन्दा अगाडि राख्छ, उनीहरु गलतबाटो छुन् र हाम्रो क्रान्तिकारी आन्दोलनलाई नोक्सान पुऱ्याउछन् । जनतादेखि अल्गीएर षड्यन्त्रकारीहरु मण्डलहरु बनाउनेहरुले जसरी क्रान्तिलाई पछिल्लिर धकेल्दछ उस्तै गरी जसले राजनीतिक प्रचार एजिटेशन र संगठनको कार्य माथि रोक लगाउछ उसले पनि क्रान्तिकारी आन्दोलनलाई पछि सार्ने काम गर्दछ । “जसले दैनिक र आशिक मागहरुलाई लिएर हुने संघर्षहरुलाई व्यवस्थित ढंगले एकतंत्री हुकुमतको खिलाफमा क्रान्तिकारी ताकत जमा गर्दै सम्झौता हीन संघर्षमा उठाउने कामको निमित्त पूरा तयारी गर्दै जादैन उसले पनि क्रान्तिलाई पछिल्लिर धकेल्ने छ ।” - (लेनिन)

प्रमुख क्रान्तिकारी राजनीति र तात्कालिक राजनीतिको सम्बन्ध:-

कुनै-कुनै साथीहरुको भनाई छ, या तो पार्टी महाधिवेशनले दिएको क्रान्तिकारी राजनीतिलाई लिएर नै अहिले देखि संघर्ष उठाउँ र तात्कालिक मागहरुलाई लिएर हुने संघर्ष छोडिदेउ, होइन भने तत्काल सम्भावित राजनीतिलाई मात्र लिएर जाउ र पार्टी महाधिवेशनले दिएको प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्न राजनीतिक कार्य छोडिदेउं ।”

एकत तृतीय महाधिवेशनले बिना सार्वभौम सत्ता सम्पन्न संसदको निमित्त तुरुन्त संघर्ष गर भनेको छैन । प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने निर्णायक संघर्षको अगाडि निश्चय पनि उपयुक्त तयारीको जरुरत हुन्छ, र महाधिवेशनको राजनीतिले यसलाई नजरअन्दाज गरेको छैन ।

कुनै पनि संघर्ष अगाडि तयारीको सवाल एक प्रमुख सवाल हो । तृतीय विस्तारित बैठकको दौरान दुबै पक्षबाट स्वीकृत प्याराले पनि यसै कुरालाई इकिंत गर्दछ । साथै तृतीय विस्तारित बैठकको दौरानमा राजनीतिक प्रस्ताव लेखनको लागि दिइएको एक अर्को निर्देशक बुदाँले पनि यसलाई स्पष्ट गर्दछ ।

यहाँ प्रमुख सवाल हो तृतीय महाधिवेशनले दिइएको राजनीतिक अर्थात् प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्ने निर्णायक क्रान्तिकारी आन्दोलन सफल पार्नको निमित्त तात्कालिक संघर्षहरु उठाउने हो अथवा त्यस क्रान्तिकारी राजनीतिलाई अहिले परिस्थिति बदलेको हुदाँ अव्यवहारिक राजनीति भनि दराज भित्र थन्क्याएर हाम्रा केन्द्रीय कार्यकारिणीको विस्तारित ठिक-ठिक नाउँमा निकलेको दस्तावेजहरुले भने भै तात्कालिक राजनीतिक मागहरुलाई नै वर्तमान राजनीतिको रुपमा लै जाने हो ?

त्यस विस्तारित बैठको दस्तावेजहरु तथा त्यसपछि यसमाथि गरिएको मौखिक व्याख्यालाई विशेष गरी तत्काल सम्भावित संघर्षहरु माथि नै एक तर्फी जोड दिइएको देखिन्छ । चाहे क्रान्तिकारी राजनीतिक संघर्ष होस अथवा तत्काल सम्भावित तात्कालिक संघर्षहरु होस् एकलाई छोडी अरु एकको मात्र कुरा गर्नु, द्वन्दात्मक भौतिकवाद तरिका नभैकन यात्रिक भौतिकवादी तरिका हो ।

तात्कालिक संघर्षहरुमा मात्र जोडिदिनु पूँजीवादी सुधारवादी तरिका हो भने, तात्कालिक संघर्षहरुलाई वास्ता गरि बिना तयारी एकै चोटी क्रान्तिकारी संघर्ष शुरु गरिहाल्नु वामपन्थी दुस्साहसवाद हो जब कि द्वन्दात्मक भौतिकवाद तरिका हो जनतासंग घनिष्ट सर्पकमा आउनको निमित्त उनीहरुको दैनिक संघर्षहरुमा साथदिई, उनीहरुको लडाकु भावना जगाउदै ल्याउनेको साथै अर्कोतिर निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षको निमित्त जनतालाई राजनीतिक चेतना दिई उनीहरुलाई संगठन गरी, उनीहरुलाई आजै देखि सैद्धान्तिक, राजनीतिक र संगठनात्मक

तैयारी गरेर लैजानु ताकि नपाकेको भौतिक स्थितिलाई पकाएर, भौतिक स्थिति पाकेको बेला सुयोग्य नेतृत्व दिई हामीले निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षमा विजय हासिल गर्न सकौं ।

जब सम्म मुख्य क्रान्तिकारी राजनीतिलाई लिएर आज देखि तयारीमा लागिदैन, त्यसबेला सम्म सानोतिनो आन्दोलनलाई आफ्नो खुशी राजिमा मोडन सकिने छैन । बिना तयारी यसरी एक सानो आन्दोलनलाई एक ठूलो आन्दोलनमा लैजान कोशिस गर्नु वामपन्थी औवसरवादनै हुनेछ । जबकि आज देखि भविष्यको क्रान्तिकारी आन्दोलनको तयारी नगर्नु दक्षिणपन्थी सुधारवाद हुनजाने छ । यस दक्षिणपन्थी सुधारवादले वामपन्थी औवरवादलाई पनि जन्म दिनेछ । तसर्थ गर्नु पर्न कार्य हो, आजको ऐतिहासिक स्थितिमा पूरा गर्नु र गर्नसक्ने क्रान्तिकारी राजनीतिलाई थम्याएर यस राजनीतिक क्रान्ति सफल पार्ने आजै देखि प्रचार, प्रसार, एजिटेशन र संगठन आदि हर प्रकारको तयारी गरेर जानु छ भने, आन्दोलनहरु उठाउँदा जनताको नाडी हेरी पार्टीको स्थितिलाई पनि ख्याल राखी तत्काल सम्भव संघर्षहरु उठाउँदै जनताको सुतेको लडाकु भावनालाई उठाएर ल्याउन आवश्यक छ ।

एकातिर क्रान्तिकारी राजनीति तथा निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्ष प्रति उदासिन रहनु अर्कोतिर सानातिना आन्दोलनलाईनै बिना तयारी एउटा नाराको भरमा एउटा अडर निकाली क्रान्ति भई हालछ भनि थाल्नु दुबै गलत समझदारी हुनेछ । पहिलो कार्य सुधारवादी औवसरवाद हो भने पछिल्लो कार्य वामपन्थी औवसरवाद हुनेछ । पार्टीको कार्य जनताको नाडी हेर्दा हेर्दै हाहामा पछि लाग्नु मात्र हैन, जनतालाई जागृत गरी संगठन गर्नु तथा नेतृत्व दिनु पनि हो ।

निश्चय नै दालमा रहेको खोस्ताले क्रान्तिकारी आन्दोलनको रुप लिन शक्तछ, कुनै एक स्थानयि आन्दोलन अथवा सानो आर्थिक मागको संघर्ष नेपाल ब्यापी क्रान्तिकारी आन्दोलनमा परिणत हुन सक्नेछ तर यस्तो आन्दोलन क्रान्तिकारी राजनीतिमा आधारित एक सुदृढ तथा अनुशासित तथा जनतामा जरा हालेको तथा जनतालाई पनि राजनीतिक चेतनाले पोख्त गर्ने पार्टीद्वारा नै सम्भव छ । यस्तो क्रान्तिकारी संघर्ष त्यसैले उठाउन सक्ने छ । जसले पहिले देखि नै सैद्धान्तिक, राजनीतिक र संगठनात्मक रुपले निर्णायक संघर्षको निम्ति तयारी गरेर ल्याएको हुन्छ । यस्तो तयारीको अभावमा कुनै पनि सानातिना आन्दोलन स्वतः क्रान्तिकारी आन्दोलनमा उठेर आउने छैन, नत नेतृत्वको खुबीले नै यस्तो तयारी नगरी एक सानो आन्दोलनलाई मोडेर ठूलो राजनीतिक आन्दोलनमा पुऱ्याउन सकिने छ ।

बिना सैद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक तयारी नत भविष्यको क्रान्तिकारी संघर्ष निम्ति शक्ति संचय नै भएर आउने छ । चिया पार्टीको वरिपरि मान्छे भेला गर्नु नै शक्ति संचय होइन । बिना सैद्धान्तिक स्पष्टता, बिना राजनीतिक स्पष्टता न संगठन सुदृढ हुन सक्ने

छ, नत शक्तिको संचय नै भएर आउने छ । क्रान्तिकारी राजनीतिको अभावमा क्रान्तिकारी संगठनको निर्माण पनि अभाव छ र बिना यस्तो राजनीतिमा बनेको संगठन एक शक्तिहीन र ऐनमौकामा तित्तर वित्तर हुने संगठन नै हुनेछ । जुन प्रकारको राजनीतिक छ संगठनको आधार स्वरूप पनि उस्तै मात्र हुनेछ । चिया पार्टी कार्यक्रमको आधारमा, भाईचारा र मित्र मण्डलीको आधारमा देशमा क्रान्तिकारी पार्टीको निर्माण भएर आउनु असम्भव छ, यस्तै गरी तात्कालिक व्यवहारिक राजनीतिको आधारमा मात्र भएको संगठन त्यस्तै प्रकारको फितलो संगठन भन्ने छ, जो सरकारमा एक मारमा तहस नहस भएर जाने छ र यस्तो राजनीतिको आधारमा क्रान्तिकारी संगठनको निर्माण भई क्रान्तिकारी शक्तिको परिचय भएर आउने छैन । यस्तो नीतिले हामीलाई बर्नस्टेनवादमा पुऱ्याउने छ । त्यसैले क्रान्तिकारी संघर्षको तयारीको सवाल आजै देखिको राजनीतिक सवाल हो । यस तयारीको दौरानमा विभिन्न तात्कालिक संघर्षहरु तथा कानुनी कार्वाहीमा पनि लाग्न सकिन्छ, तर क्रान्तिकारी राजनीतिलाई पन्छाएर होइन बरु यसलाई हिम्मतको साथ जनतामा लगी जनताको राजनीति चेतनालाई जागृत गराएर माक्सको शब्दमा “भौतिक शक्तिको तख्ता त भौतिक शक्तिद्वारा नै पन्टाउन सकिन्छ , तर जनताको हृदयमा घर गर्ने बितिकै सिद्धान्त पनि एक भौतिक शक्ति बन्द छ ।” यसै निम्ती नै हामीले आजै देखि सिद्धान्त र राजनीतिक कार्यक्रमलाई जनतामा लगी उनीहरुलाई यी कुराहरुको औचित्य माथि विश्वास दिलाउनु आवश्यक छ ।

तात्कालिक संघर्षमा सकृयताका साथ नेतृत्व दिदा दिदै कम्युनिष्ट पार्टीको काम हो कि यस्तो संघर्षहरुलाई एक लामो समय पछि भविष्यमा हुने संघर्ष, अर्थात भविष्यको क्रान्तिकारी संघर्षसंग सम्बन्धित गराएर लानु, जनतालाई माक्सवादी लेनिनवादी क्रान्तिकारी स्पिरिटमा दिक्षित गदै लानु, उनीहरुको राजनीतिक चेतनालाई निरन्तर बढाएर लानु र उपयुक्त समयमा निर्णायक राजनीतिक संघर्षलाई उठाउनु यदि यस्तो गरिदैन, यदि तत्कालिक संघर्षलाई नै सबै थोक मानिन्छ भने, बेला बेलाको स्थितिलाई हेरेर मात्र गरिन्छ भने, अनि मौका र स्थिति अनुकूल मात्र काम गरिन्छ भने र सर्वहारा वर्गको मूलभूत स्वार्थलाई त्यागिन्छ भने कम्युनिष्ट पार्टी कम्युनिष्ट पार्टी न भै सुधारवादी पार्टीमानै गनिन जाने छ ।

मामुलिसे मामुलि समयमा जब हामीहरु जनतालाई दैनिक संघर्षमा नेतृत्व दिई राखेका हुन्छौं सर्वहारा वर्गको पार्टीले आफ्नो कार्यकर्ता साथीहरु तथा जनताको बीचमा भविष्यमा क्रान्तिकारी संघर्षको निम्ति सैद्धान्तिक राजनीतिक तथा संगठनात्मक तयारी गदै लानु पर्छ, अनि मात्र हामीले निर्णायक क्रान्तिको निम्ति स्थिति पाकेको बेला प्रतिकृयावादी शासनलाई उखालेर एक नयाँ शासन ब्यवस्था कायम गर्न सक्नेछौं । नत्र भने जब भौतिक स्थिति तयार हुन्छ, त्यस बेला सर्वहारा वर्गको पार्टीले विजय हासिल गर्ने मौकालाई वीचैमा गुमाउने छ ।

कुनै पनि देशको परिस्थिति सधैँ भर एकनास रहदैन । कुनै पनि एक ऐतिहासिक अवधिमा परिस्थितिमा उतार चढाव आइरहन्छ । प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने काम शान्त समुद्र पार गरे भै पार गर्न सकिन्न, यस कार्य पूरा गर्न अघि घटनाहरूको धेरै उतार चढाव आइरहनेछ । २४ घण्टामा पनि परिस्थितिमा परिवर्तन आउन सकिन्छ । यसो भनेर २४-२४ घण्टामा पनि क्रान्तिकारी राजनीति बदलेर हिडन सकिन्न । निश्चयनै तात्कालिक कार्यनीतिमा परिवर्तन हुन सक्छ, तर यो तात्कालिक कार्यनीति मुख्य क्रान्तिकारी राजनीतिका अभावमा वेअसरदार र लक्षहीन भै यसले समुद्रको बीचमा लक्षहीन ढुङ्गा भै अलपत्र भै देशको क्रान्तिकारी आन्दोलनलाई क्रान्तिकारी दिशातिर कदापि अगाडि बढाउन सक्ने छैन ।

यहाँ मुख्य स्पष्ट कुरो यो हो कि हामीले व्यवहारिक तथा कानुनी कारवाहीहरूमा भाग लिनु हुन्छ वा हुदैन भन्ने मात्र होइन, निश्चय नै बेला बखतमा यस्तो कानुनी तथा व्यवहारिक साधनहरूको पनि उपभोग गर्न सकिन्छ । यहाँ प्रमुख सवाल हो हामीले यस्तो व्यवहारिक तथा कानुनी कार्यको भरोसामा, उनीहरूद्वारा मात्र आफ्नो क्रान्तिकारी लक्ष्य प्राप्त गर्ने हो ? वा हामीले क्रान्तिलाई पूरा गर्न अरु अनेक सम्पन्न उपायहरूमा पनि उत्तिकै ध्यान दिई यस्तो सम्भव र व्यवहारिक तथा कानुनी कार्यहरूलाई नै पार्टीको वर्तमान राजनीति बनाएर हिडने हो वा हाम्रो आजको ऐतिहासिक क्रान्तिकारी कार्य पूरा गर्न विभिन्न साधनहरू मध्ये यिनीहरूलाई पनि एक साधन बनाएर उपभोग गर्ने हो ? प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्ने कार्यलाई आज अव्यवहारिक छ भनि पन्छाएर व्यवहारिकताको नाउँमा राजनीतिक मागहरू मात्र जोडी दिने हो वा प्रजातान्त्रिक क्रान्तिलाई पूरा गर्न जोड तोडका साथ तयारी गर्दै जाने सिलसिलामा प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गर्न प्रमुख राजनीतिको वरिपरि यस्तो तात्कालिक संघर्षहरू पनि गर्दै जाने हो ?

निश्चय पनि विभिन्न कानुनी कार्यहरूमा माग लिनु बेकार होइन । पारस्परिक हितकार संगठनहरू, अध्ययन मण्डल, खेल मण्डलहरू तथा अरु जनतासंग सर्म्पकमा आउन सक्ने तमाम कार्यहरूमा भाग लिन सकिन्छ, तर यो कार्यलाई नै पार्टीको एक मात्र कार्यको रूपमा होइन । आज अनेक पंचायतमा भाग लिएका छन् र पंचायतमा गै पार्टीको काम गर्नु नै प्रमुख कार्य भनी ठानेका छन् । यी तमाम कार्यमा भाग लिन सकिन्छ तर आफ्नो मुख्य राजनीतिक क्रान्तिकारी कार्यलाई सफल पार्ने हेतुले र पार्टीको मुख्य क्रान्तिकारी राजनीतिलाई रोज रोजैको कार्यको रूपमा उत्तिकै संलग्न भएर काम गर्दै । यसरी एकातिर कानुनी र सम्भावित कार्यहरू गर्दै जन सर्म्पकमा आउने जरुरत छ भने अर्कोतिर आफ्नो सर्म्पकमा आएकाहरूको बीच विभिन्न उपायले क्रान्तिकारी राजनीतिको प्रचार गर्ने, एजीटेशन गर्ने र यस राजनीतिको वरिपरि संगठन गरि भविष्यको क्रान्तिकारी संगठन तयार गर्दै जाने क्रममा पनि दत्तचितका साथै रोज मर्काको कामको रूपमा लैजानु परेको छ ।

जसले यसरी कानुनी र गैरकानुनी काम, तात्कालिक तथा प्रमुख क्रान्तिकारी राजनीतिको काम मिलाएर लगी क्रान्तिकारी ताकतलाई बढाएर संगठित गर्दै लाने कार्य गर्न सक्तैन उसले राजनीतिक क्रान्तिलाई पछिल्लि पन्छाउदै जाने छ ।

सारांशतः मुख्य क्रान्तिकारी राजनीति तथा कार्यनीतिको बीचको सम्बन्धमा सर्वहारा वर्गको पार्टी कम्युनिष्ट पार्टीले मेहनतकश जनतालाई मुक्त गर्ने आफ्नो अन्तिम उद्देश्य प्रति सबभन्दा ज्यादा ध्यान दिनु आवश्यक छ र यस्तो पार्टीसंग शत्रुलाई हटाउन साहस तथा दृढ विश्वास अत्यन्त जरुरी छ ।

दीर्घकालीन आम राजनीति:-

हाम्रो आम राजनीति, भविष्यमा समाजवाद, साम्यवाद स्थापना गर्ने तथा तत्काल प्रजातान्त्रिक क्रान्ति पूरा गरी राष्ट्रिय प्रजातन्त्र स्थापना गर्नु हो जुन कार्यलाई सफल पार्न आजै देखि सैद्धान्तिक, राजनीतिक संगठनात्मक तयारी गर्दै जानु हो र यसै बीच जनताका दैनिक संघर्षमा भाग लिई उनीहरूसंग घनिष्ट सम्बन्ध राखी उनीहरूलाई राजनीतिक चेतना दिनु र उनीहरूको सुतेको लडाकु भावना जगाएर ल्याउनु हो । आफ्नो अन्तिम उद्देश्य तथा तात्कालिक लक्ष अर्थात् राजनीति संघर्षनै नजर अन्दाज हुन जाने गरिकन हामीले सानेतिनो तथा तत्काल लाभ प्राप्त गर्ने र जित हासिल गर्ने कुरो मानै सम्पूर्ण ध्यान दिनु कदापि हुदैन, नत शत्रुको अस्थायी तथा देखावटी ताकतमा नै हतोत्साह भै हामीले क्रान्तिमा विजय हासिल गर्ने विश्वास गुमाउने सवाल उठछ । यसरी अन्तिम निर्णायक क्रान्तिको तयारीमा संलग्न हुँदा हुँदै नै हामीले सानातिना दैनिकी संघर्षहरूमा ध्यान दिनु परेको छ । हरेक सानातिना संघर्ष गर्दा पनि पार्टीले त्यस संघर्षको निम्ति राम्ररी तयार गर्नु पर्छ, र जनतालाई राम्ररी मिलाउने कार्य गर्नु पर्छ, र त्यस्तो संघर्षहरूमा जित हासिल गर्ने कार्य गर्नु पर्छ र आम जनतालाई यस्तो संघर्षको दौरानमा पनि हर बखत राजनीतिक दृष्टिकोणले शिक्षित गर्ने र उत्साहित गर्दैलानु आवश्यक छ । यस कुरोलाई जरुर ध्यान दिनु पर्छ कि सानातिना संघर्षहरू ठाउँ-ठाउँमा व्यापक रूपले हुन थाले पछि यस्तो संघर्षहरू आपसमा मिली एक ताकतको रूपमा विकास हुनेछ ।, जुन ताकतले पुरानो व्यवस्थालाई नै पल्टाएर पठाउने छ ।

यसरी हामीले यस कुरोमा स्पष्ट हुनु परेको छ कि निर्णायक राजनीतिक संघर्ष र तात्कालिक संघर्षहरू एक दोस्रोसंग फरक हुदाँ हुँदै पनि एक दोस्रोसंग मिलेको पनि हुन्छ । निर्णायक राजनीतिको अस्तित्वमा र यसलाई प्राप्त गर्ने तयारीको दौरानमा तात्कालिक संघर्षहरूले पनि एक क्रान्तिकारी ताकत जमा गर्दै ल्याउने काम गर्छ भने निर्णायक क्रान्तिकारी राजनीतिको अभावमा तात्कालिक संघर्षहरू नपुंसक भै बिचमा बिलाएर खतम हुनेछ ।

यसरी निर्णायक क्रान्तिकारी राजनीति तथा जनताको नाडी हेदै बेला बखतमा अपनाउने कार्यनीतिको समन्वयले हामीले यथा समय क्रान्तिकारी संघर्ष उठाएर यसमा विजय हासिल गर्न सक्ने छौं ।

पार्टीलाई निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षमा विजय हासिल गर्न आज देखिनै सैद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक रूपले पार्टी र जनतालाई तयारी गर्दै लगेर नै हामीले आफ्नो जिम्मेवारीलाई निभाउन सक्ने छौं ।

जब सम्म पार्टीलाई संगठन गरि सकिन्छ, प्रचार हाम्रो मुख्य कार्य हुनेछ । पार्टीलाई तमाम भटकावबाट बचाएर पार्टीलाई सैद्धान्तिक तथा राजनीतिक दृष्टिकोणले स्पष्ट गरेर पार्टीलाई एकाताबद्ध गरी नै हामीले आम जनतालाई सञ्चालन गर्न सक्ने छौं र उनीहरूका बचिमा पनि स्पष्ट सिद्धान्त र राजनीति दिदै उनिहरूलाई संगठित गर्दै उनीहरूको नाडी हेदै स्थिति अनुकूल संघर्षहरूमा उठाउदै ल्याउन सक्ने छौं ।

पार्टीसंग निर्णायक राजनीति छ भने नै बेला बखतमा उठाउने राजनीतिक संघर्षहरूलाई राम्ररी नेतृत्व दिदै त्यस संघर्षबाट पैदा हुने ताकतलाई क्रान्तिकारी ताकतमा जमा गर्दै लान सक्ने छौं । पार्टीलाई अन्तिम निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षमा विजय हामीले गर्न आज देखि सैद्धान्तिक राजनीतिक तथा संगठनात्मक रूपले पार्टी र यस्तो तात्कालिक संघर्षहरू स्थानीय तथा नेपाल ब्यापी दुबै हुन सक्तछन् र पार्टी नेतृत्वले बेला बखत हेरी उठाउन सकिन्छ । यस्तो तात्कालिक संघर्षहरूमा राजनीति स्थायी राजनीतिको रूपमा काम गर्दै पनि र यस्तो संघर्षको अगाडि, पछाडि र संघर्षको बेला पनि स्थायी राजनीतिले प्रमुख रूपले काम गरी रहेको हुन्छ र आफ्नो अन्तिम संघर्षको निम्ति तयारी गरेर गएकै हुन्छ र यसलाई रोकने सवालै उठदैन ।

निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्षको अगाडि तमाम मेहनतकश जनतालाई हाम्रो सिद्धान्त र राजनीति प्रति चित्तबुझाई सकेको हुनु पर्छ र आजको अरु तमाम क्रान्तिकारी वर्गहरूलाई मिलाई सकेको हुनु पर्छ । यी कार्यहरू क्रान्ति उठीसके पछि गर्ने होइन क्रान्तिको तयारीको दौरानमा गर्ने कुरो हो । साथै स्थितिलाई परिपक्को गर्न अगाडि हाम्रो विरोधी तत्वको पूरा भण्डाफोड भएको हुनु पर्छ, र जनताको आँखामा गिरेको हुनु पर्छ र यता मजदुर किसान तथा अन्य क्रान्तिकारी वर्गहरू आफ्नो निर्णायक क्रान्तिकारी राजनीति तथा सिद्धान्तले लैस भै प्रजातन्त्रको विरोधी शक्तिको विरुद्धमा संघर्षको निम्ति सुदृढ र साहसी हुनु आवश्यक छ । तर एक लामो तयारीको अभावमा यी कुराहरू असम्भव हुन्छ, यसै निम्ति यथोचित कानुनी कारवाहीहरूमा पनि भाग लिई जन सम्पर्क बढाउदै जादा, तात्कालिक संघर्षहरूलाई जनताको

नाडी हेदै उठाउदै जाउं विभिन्न जन-वर्गीय संघर्षहरुलाई पनि उठाउदै जाउं अर्कोतिर आफ्नो निर्णायक क्रान्तिकारी राजनीति सिद्धान्त र कार्यक्रम जनतामा लागि जनतालाई सैद्धान्तिक, राजनीतिक तथा संगठनात्मक रूपले तयारी गर्दै, संगठित पनि गर्दै ल्याउं र जनतामा हिम्मत र साहस बढाई निर्णायक क्रान्तिकारी संघर्ष पनि तयार गर्दै ल्याउं । यदि हामीले हिम्मतका साथ काम गरे इतिहास हाम्रो पक्षमा छ र आज हामी आफ्नो देशलाई यस पुरानो थत्रो समाजबाट मुक्त गरी एक नयाँ नेपाल बनाउन समर्थ हुनेछौं ।

तुल्सी लाल अमात्य

१३-१२-६५

13-12-1965

नेपाल प्रजातन्त्र प्रेस काठमाण्डौ नेपाल